PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

DELAVSKA ENOTNOST

22. februarja | Št. 18, leto XXVII

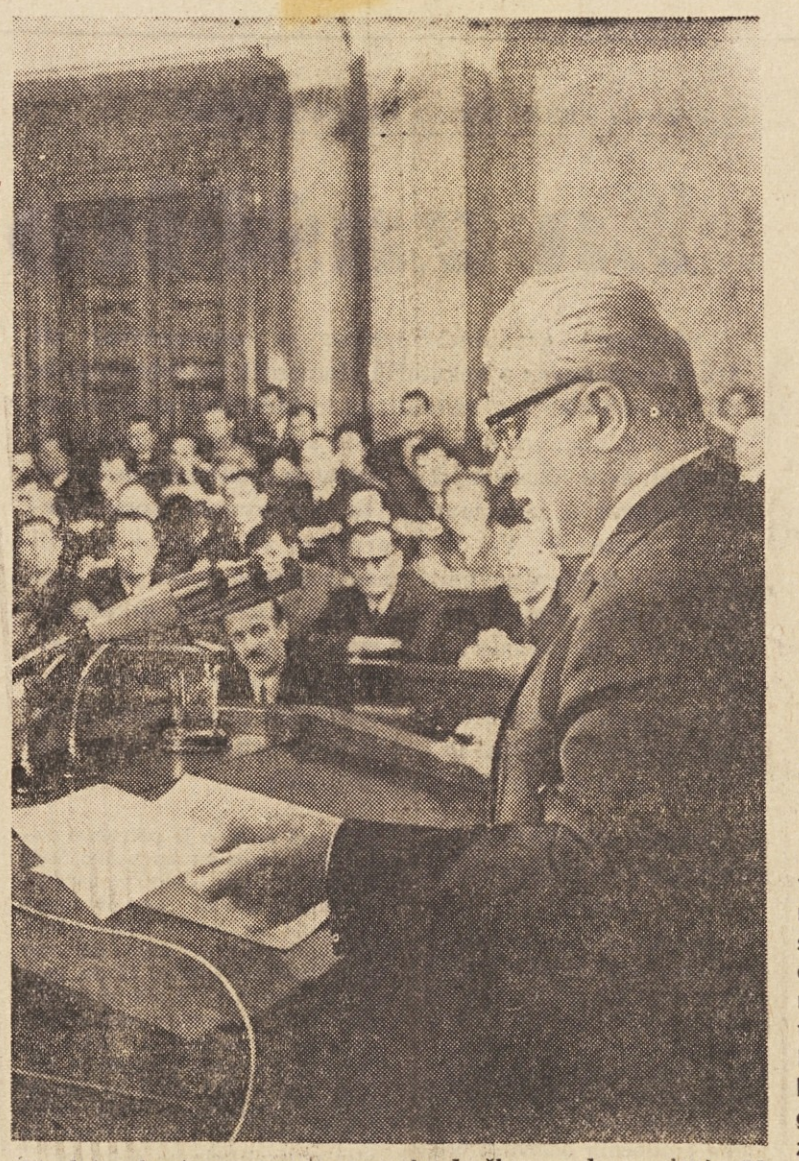

Uvodni referat o samoupravnem in družbenem dogovarjanju na I. konferenci Zveze sindikatov Jugoslavije je posredoval delegatom inž. Vajo Skendžić

PRVA KONFERENCA ZVEZE SINDIKATOV JUGOSLAVIJE:

Samoupravno dogovarjanje mora okrepiti boj za uresničevanje ciljev reforme

Konferenca je dala smernice za aktivnost sindikatov pri nadaljnjem uresničevanju samoupravnega dogovarjanja ● Polna podpora prizadevanjem Sveta ZSJ za uveljavitev odločitev in stališč VI. kongresa sindikatov ● Protest zaradi antimakedonske kampanje v Bolgariji ● Pismo tovarišu Titu

Prva konferenca jugoslovanskih sindikatov, posvečena predvsem mestu in vlogi sindikatov v samoupravnem dogovarjanju, je po dvodnevnem zasedanju — 18. in 19. februarja — sprejela dva dokumenta: dokument »Sindikati v sistemu samoupravnega dogovarjanja« kot osnovo za družbeno in politično aktivnost sindikatov pri nadaljnjem razvijanju in uresničevanju samoupravnega dogovarjanja, ter resolucijo, s katero poziva vse sindikalne organizacije, da dajo pobudo za konkretne akcije na tem področju. Mimo tega je konferenca dala polno podporo prizadevanjem Sveta ZSJ za uresničitev odločitev VI. kongresa sindikatov, med njimi tudi za uresničitev političnega stališča kongresa o skrajšanju delovnega staža. Vodstvo jugoslovanskih sindikatov si bo še naprej prizadevalo, da se določenim generacijam delavcev omogoči upokojitev pod ugodnejšimi pogoji, hkrati pa si bo prizadevalo, da se čimprej odpravijo razlike med starimi in novimi pokojninami in da se čimprej uredi vprašanje beneficiranega delovnega staža za vse tiste delavce, ki delajo v težkih delovnih razmerah.

SAMOUPRAVNO DOGOVARJANJE MORA UPOŠTEVATI OBJEKTIVNE EKONOMSKE ZAKONITOSTI

Na prvi konferenci Zveze sindikatov Jugoslavije, ki je bila v veliki dvorani zvezne skupščine, je sodelovalo 195 delegatov, ki so jih izbrale sindikalne organizacije, ter 97 članov Sveta ZSJ, ki so imeli status delegata po svoji funkciji. Kot gostje so konferenci prisostvovali predstavniki zvezne skupščine, CK ZKJ, SZDLJ, zveznega izvršnega sveta, Zveze mladine Jugoslavije, zvezne gospodarske zbornice in drugi.

Dnevni red konference je obsegal dve točki: razpravo o vlogi sindikatov v samoupravnem dogovarjanju ter razpravo o aktivnosti Sveta ZSJ od VI. kongresa jugoslovanskih sindikatov do konference. Če bi za razpravo o prvi točki dnevnega reda lahko rekli, da je bila res obširna, saj je v njej sodelovalo več kot šestdeset delegatov, pa bi za razpravo o drugi točki vsekakor lahko rekli, da je bila sicer kratka, zato pa precej žolčna. Njeni udeleženci so na račun zveznega vodstva sindikatov naslovili precej pikrih besed in očitkov, kmalu pa se je izkazalo, da ti očitki niso kaj prida utemeljeni in tako se je »temperatura« konference razmeroma hitro spustila na normalo.

Uvodne misli za prvo točko dnevnega reda je podal podpredsednik Sveta ZSJ **inž. Vajo Skendžić,** razprava o vlogi in nalogah sindikatov v samoupravnem dogovarjanju, ki je nato potekala na popoldanskem zasedanju konference in potem še ves dopoldan drugega dne konference, pa je pokazala, da so se sindikati v pravem času pogovorili o svoji vlogi in nalogah na tem področju. Diskusije nekaterih delegatov so namreč pokazale, da sindikalne organizacije ne gledajo povsod realno na možnosti, ki jih odpira samoupravno dogovarjanje za premagovanje različnih težav, medtem ko so drugi delegati v svojih razpravah dokazali ne samo svojo realnost, temveč so tudi že lahko povedali, kakšne konkretne uspehe so njihove sindi-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Vsem sindikalnim organizacijam

V Delavski enotnosti, ki bo izšla 1. marca, bodo objavljeni dokumenti konference jugoslovanskih sindikatov o samoupravnem dogovarjanju skupaj z najbolj zanimivimi razpravami, med njimi vsekakor tudi z razpravami slovenskih delegatov.

To gradivo bo nedvomno nujno potreben pripomoček za delo vseh tistih, ki so aktivni v sindikatih oziroma ki morajo biti seznanjeni s stališči sindikatov. Zato pozivamo vse sindikalne organizacije in samoupravne organe podjetij, da si zagotovijo omenjeno številko našega tednika v zadostnem številu izvodov; naklado bomo določali na osnovi prednaročil in tako pozneje te številke ne bo več možno kupiti.

Cena te številke bo ostala nespremenjena — 0,50 N-din, naročila pa bo naša uprava sprejemala do 27. tega meseca.

Uprava Delavske enotnosti

PLENUM RS ZSS:

NALOGE SINDIKATOV pri uresničevanju ciljev zakona o oblikovanju in delitvi dohodka

Ne gre samo za formalno-pravno prilagajanje interne zakonodaje zakonu o dohodku, temveč tudi za boljše samoupravne rešitve raznih problemov delovnih organizacij ● Sindikati so osnovni nosilec politične akcije in volitev v delovnih organizacijah ● Odobreno finančno poslovanje RS ZSS v minulem letu in proračun za letošnje leto

Za zadnjo sejo Republiškega sveta ZSS, ki je bila minuli petek, bi lahko rekli, da je bila maratonska, saj je trajala skoraj polnih sedem ur. Temu pa se ni bilo mogoče izogniti, saj je bil dnevni red zelo obširen; zajemal je razpravo o nalogah sindikatov pri uresničevanju družbeno-političnih ciljev zakona v oblikovanju in delitvi dohodka ter s tem v zvezi naloge pri dopolnjevanju samoupravne zakonodaje, razpravo o programskih izhodiščih SZDL Slovenije za kandidiranje odbornikov in poslancev ter iz tega izhajajočih nalog sindikatov, poročilo o delu organov RS ZSS in poročilo o njegovem finančnem poslovanju v minulem letu kakor tudi razpravo o programu dela, delitvi članarine in proračunu RS ZSS za tekoče leto. Plenum je mimo tega tudi verificiral slovensko delegacijo za konferenco jugoslovanskih sindikatov o samoupravnem dogovarjanju.

POTREBNA BO POLITIČNA IN STROKOVNA POMOČ SINDIKATOV

Največ časa je plenum posvetil razpravi o uveljavljanju zakona o oblikovanju in delitvi dohodka ter o nalogah, ki jih imajo pri tem sindikati. Razprava o tej točki dnevnega reda je zajela toliko vprašanj, da na seji ni bilo mogoče takoj pripraviti zaključkov za delo sindikatov; to bo te dni storila posebna komisija, ki jo je izvolil plenum. Sprejet je bil tudi predlog, da se ustanovi poseben organ za koordinacijo in usmerjanje strokovne pomoči delovnim organizacijam pri urejanju in dopolnjevanju njihove notranje zakonodaje. Mimo strokovnih delavcev sindikatov naj bi v tem organu bili tudi strokovnjaki republiške skupščine, gospodarske zbornice in sekretariata za delo.

Strokovnjaki RS ZSS so za to razpravo pripravili obsežno gradivo, ki ga je plenum pohvalno ocenil. Uvodne misli v razpravo pa je na plenumu posredoval **Peter Toš,** strokovni sodelavec RS ZSS. Poudaril je, da novi zakon o dohodku odpira možnosti, da se delovni ljudje v še večji meri kot do sedaj uveljavijo kot dobri gospodarji, da pa hkrati sam po sebi ne sili k bistvenim spremembam v gospodarjenju, temveč te spremembe le omogoča, odločitve o tem pa prepušča samoupravnemu dogovoru delovnih kolektivov. Ni dvoma, da bo v zvezi z uveljavljanjem tega zakona potrebno prilagoditi notranjo zakonodajo njegovim določilom in zato marsikaj spremeniti tako v statutih kakor tudi v drugih aktih notranje zakonodaje. Ne gre pa samo za formalno pravno prilagajanje te zakonodaje novemu zakonu, temveč bo potrebno hkrati tudi najti boljše odgovore na tako bistvena vprašanja, kot so na primer vprašanje razmerij pri delitvi dohodka, vprašanje stanovanjske politike, vprašanje pravic in dolžnosti oz. odgovornosti itd. Pri vsem tem bodo sindikati morali aktivno sodelovati in nuditi svojo politično in strokovno pomoč, kar bo zahtevna naloga.

OBVEZNOSTI MORAJO BITI VNAPREJ ZNANE!

Udeleženci razprave so pozdravili novi zakon o dohodku kot nadaljnji korak k neposrednemu odločanju delovnih ljudi o rezultatih njihovega dela, hkrati pa so poudarjali nujnost, da ob decentralizaciji odločanja o delitvi dohodka zagotovimo tudi čimvečjo koncentracijo sredstev, tako potrebno za modernizacijo podjetij. Dejstvo je, da novi zakon o dohodku daje možnost drobljenja teh sredstev, vendar pa so udeleženci razprave menili, da bo razvoj šel v drugo smer, oziroma da bo zakon vplival na koncentracijo sredstev — za katero se morajo boriti tudi sindikalne organizacije v delovnih kolektivih. Lahko tudi pričakujemo, da novi zakon o delitvi dohodka ne bo vplival samo na notranjo delitev dohodka v delovnih organizacijah, temveč tudi na ustrezno dopolnitev našega ekonomskega sistema.

Naš ekonomski inštrumentarij — je bilo poudarjeno v razpravi — bo res potrebno v marsičem spremeniti, upirati pa se moramo težnjam, da bi posameznim podjetjem oziroma panogam zagotovili ugodnejše pogoje gospodarjenja kot drugim; obveznosti do družbe morajo biti za vse enake. Res pa je, da morajo gospodarske organizacije vnaprej poznati svoje obveznosti, saj lahko samo tako dobro planirajo in gospodarijo. To pa pomeni, da moramo preprečiti prakso, da se delovnim organizacijam med letom predpisujejo nove obveznosti, katerih niso predvidevali in ki potem seveda negativno vplivajo na poslovanje.

Posebno pozornost je plenum v razpravi posvetil vprašanju osebnih dohodkov in z njimi povezanemu vprašanju akomulacije (čistega dohodka) podjetij. To je razumljivo: od osebnih dohodkov je odvisen življenjski standard delovnih ljudi, od akumulativnosti njihovih delovnih organizacij pa je odvisen njihov jutrišnji dan. Ponovno je bila poudarjena zahteva, da nobeno delovno mesto ne bi smelo zagotavljati manj kot 60 tisoč S-din zaslužka tistemu, ki je na tem delovnem mestu zaposlen in izpolnjuje predpisane delovne obveznosti. Sindikati s to zahtevo pritiskajo na organizatorje proizvodnje, da dvignejo produktivnost in dohodek podjetij, tako da noben zaposleni

(Nadaljevanje na 2. strani)

gorenje

GRAMEX — Ljubljana
Prodajna skladišča:
Kurilniška 10
Lavrica
Vrhnika

KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC

Različna razvitost

Kakor je moč sklepati iz javne polemike, smo začeli zadnje čase javno in kritično pretresati tudi vprašanja, ki so bila še do včeraj »tabu« v naših pogovorih, kot denimo, o porabi denarja za krepitev naše obrambne moči, o enakopravni soudeležbi republik v naši zunanji politiki, o škodljivosti izključno centralistične carinske in devizne politike itd.

Eno takšnih vprašanj, o katerih je bilo bolje molčati kot govoriti, če si nisi želel napršiti očitka šovinizma, se je nanašalo tudi na odnos: razvita — manj razvita področja. Dolgoletno šepetanje o tej temi pa je našim mednacionalnim odnosom nedvomno bolj škodilo kot koristilo.

Zdaj smo tudi o tej temi spregovorili javno. Medtem ko razvitejša področja države dokazujejo, da odštevajo denar za razvoj manj razvitih že v škodo svojega napredka in reforme, manj razviti trdijo, da vso pomoč sproti in z obrestmi vračajo spričo nizkih cen surovin na našem trgu

Pri tem ni toliko pomembno, kdo ima prav, kolikor je pomembno že samo dejstvo, da tako razviti kot manj razviti zahtevajo čiste račune. In da računajo pod pritiskom zaostrenih razmer gospodarje-

(Nadaljevanje na 8. strani)

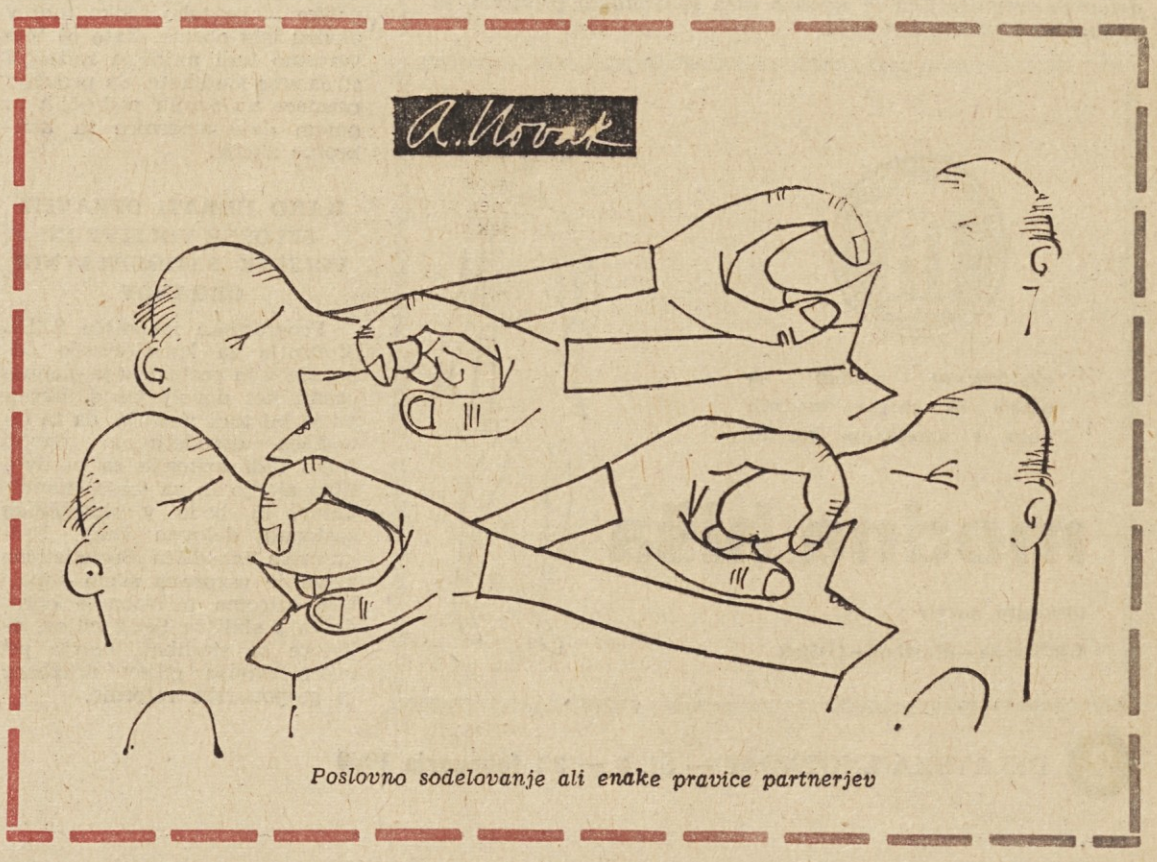

Poslovno sodelovanje ali enake pravice partnerjev

REZERVIRANI STOLPEC

Janez Pakiž

predsednik Občinskega sindikalnega sveta Cerknica:

● Zanimalo bi nas vaše mišljenje o Delavski enotnosti. Kaj lahko poveste?

Predvsem mislim, da pozornemu bralcu Delavska enotnost veliko koristi pri neposrednem delovanju v sindikatih. Mislim predvsem na tiste članke, ki razgaljajo razlike v stališčih in metodah glede razreševanja posameznih zadev, ter na prispevke, v katerih opisujete konkretna prizadevanja sindikalnih organizacij. Iz vsega tega je namreč mogoče povzeti marsikateri praktični napotek za razreševanje naših lastnih problemov in težav.

Če je na splošno vzeto, moje osebno mišljenje o Delavski enotnosti ugodno, s tem ni rečeno, da sem s časopisom povsem zadovoljen. Želel bi namreč, da bi se DE notranje še bolj obogatila. Mislim na to, da bi morali manj prostora odmerjati člankom s posplošeno, čeprav zanimivo vsebino. V zameno za to pa bi bralcem ustregli s tem, če bi o istih zadevah spregovorili ob konkretnih primerih. Tako Delavska enotnost ne bi predstavljala samo dobrega informatorja in javne tribune, marveč bi odigrala tudi izobraževalno vlogo na najširšem področju. S takšno vsebino bi nedvomno laže prodrla tudi med bralce. Ko govorim z našimi ljudmi, so mi mnogi povedali, da DE redno prebirajo, da so z njo zadovoljni; naročniki pa niso. Tega si ne morem razložiti drugače kot s tem, da imajo iste ali podobne pomisleke, kot sem jih že navedel.

Moje kritičnosti pa vseeno ne vzemite za slabo! Mislim namreč, da je bolje tako, če vsak odkrito izreče svoje mišljenje, namesto da bi samo gladil in hvalil, čeprav tudi takšna ocena DE v primerjavi z drugimi časopisi ne bi bila neobjektivna. Od pohval pa se še nihče ni zredil...

Anton Majdič

pralničar v peskokopu »Termit«, Domžale:

● Kakšne članke radi berete v Delavski enotnosti in katere si želite še več?

Dvajset let že delam v peskoskopu v Moravčah. Če ne bi prebiral Delavske enotnosti, ne bi vedel, kako žive delavci drugod. Tu v peskokopu že vsa leta delamo isti ljudje, vsi smo iz Moravč ali iz bližnje okolice. Isti ljudje in isti problemi, o drugih ne vemo veliko, radi bi pa vedeli.

Sindikat se bori za pravice delavcev. Mi bi pa radi vedeli, kakšne uspehe dosega pri svojem delu, radi bi zvedeli kaj več o vlogi in nalogah sindikata.

Včasih smo delavci dobivali K-15, Zdaj že nekaj časa nič več. Meni se to ne zdi prav. Rad bi zato v Delavski enotnosti zvedel kaj več o tem, kako naj sedaj hodimo letovat delavci, ki ne zaslužimo veliko. Lani nismo dobili nadomestila, v Delavski enotnosti pa sem bral, da bi ga morali.

Sploh me zanima vse iz življenja delavcev. Rad bi prebiral reportaže o delavcev iz vse Slovenije, potem bi lahko njihovo življenje primerjal z našim. Rad bi izvedel kaj več o pravicah in dolžnostih delavcev, saj se za pravice delavcev bori prav sindikat, mar ne?

Rad bi še videl, da bi mi časopis pošiljali na dom in ne v podjetje, ker bi imel več časa za branje.

Lojze Fortuna

direktor Poslovnega združenja za trgovino, Ljubljana:

Kaj predlagate, da bi še izboljšali v Delavski enotnosti?

Delavsko enotnost berem že 20 let in moram reči, da je bila njena podoba v vseh teh letih bolj ali manj prilagojena različnim obdobjem v prizadevanjih sindikatov. Zlasti v zadnjem času pe je ta list dosegel dosti bolj neposreden stik z bralci, ali bolje rečeno sindikalnim članstvom, ker živo spremlja vse njihove neposredne probleme. In v tem je treba Delavsko enotnost bogatiti še naprej, jo v vsebini še bolj usmerjati v probleme naših delovnih ljudi.

V Delavski enotnosti so mi bile v zadnjem času še posebej všeč posebne izdaje za posamezna področja. Všeč so mi bile zaradi tega, ker so probleme nekega delovnega kolektiva ali skupine podjetij zelo zaokroženo in na objektiven način posredovale bralcem. Zato tudi vnaprej negujte posebne izdaje. Pri tem pa morate paziti, da posebne izdaje ne bodo šle samo na področja, o katerih pišete, marveč jo morate posredovati tudi vsem drugim bralcem v Sloveniji. Mislim, da je bila, denimo posebna izdaja za Litostroj prav tako zanimiva za druge bralce kot za delavce v tem podjetju. Pa še nekaj predlagam: ali ne bi začeli s posebno rubriko ali posvetili kar celo stran samoupravni zakonodaji, predvsem tisti, ki neposredno ureja medsebojne odnose delavcev. Mimo tega, da bi na primer posredovali dobre rešitve iz interne zakonodaje, bi predlagal, da v tej rubriki opisujete tudi primere delovnih sporov, ki so že dobili svoj epilog na sodišču. Marsikak primer delovnega spora bi dal posameznikom ali delovnim organizacijam vedeti, ali se jim splača vložiti tožbo ali ne. Še naprej pa pišite objektivno kot doslej; zase naj rečem tudi to, da bi rad prebral več člankov ali reportaž o dobrih delovnih organizacijah in sploh o vseh spodbudnih primerih, ki se zgodijo v našem življenju.

ekskluzivni modeli — plašči in obleke modnih barv v omejenem številu

modna hiša

prodajni servis

Ljubljana—Maribor—Osijek

GRADBINCI PREDLAGAJO TRI DOGOVORE

Za zaščito delavcev

Slovenski gradbinci predlagajo samoupravni ali družbeni dogovor o nekaterih elementih pridobivanja in delitve dohodka v gradbeništvu in industriji gradbenega materiala, dogovor o minimalnih standardih v delavskih naseljih in v stanovanjskih domovih gradbenih delavcev ter dogovor o zaposlovanju in strokovnem izpopolnjevanju delavcev. Vsi trije predlogi za dogovor so bili osrednja točka dnevnega reda nedavne razširjene seje predsedstva republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev. Prevladalo je mnenje, da je v vseh treh primerih možno skleniti dogovore, saj je ta problematika že dolgo na dnevnih redih, vendar pa je potrebno predloge dobro utemeljiti in k dogovoru pritegniti razen sindikata tudi druge družbene dejavnike.

DOSEČI UGODNEJŠE DOHODKOVNE IN DELITVENE ODNOSE

Izhodišče za dogovor o nekaterih elementih pridobivanja in delitve dohodka gradi republiški sindikat gradbenih delavcev na neposredni praksi in na nekaterih organiziranih razpravah o dohodkovnih in delitvenih odnosih najodgovornejših predstavnikov gradbenih delovnih organizacij.

Že lani so se predstavniki večine gradbenih in projektantskih podjetij sporazumeli o nekaterih elementih pridobivanja delitve dohodka. V gradbeništvu se je nakopičilo obilo nerešenih gospodarskih problemov, ki ovirajo nadaljnji razvoj tudi v najbolje organiziranih in produktivnih gospodarskih organizacijah v stroki. Prav zato je potrebno z dogovorom uveljaviti enotnejša izhodišča pri gospodarjenju in odpraviti nekatera protislovja ter pojave nelojalne konkurence, ki v svobodnem delovanju tržnih zakonitosti slabijo materialno osnovo samoupravljanja in nižajo življenjsko raven gradbenih delavcev. Za izhodiščno vrednost dela se je potrebno dogovoriti, tako da bo vsako tudi nekvalificirano delo v začetni osnovni vrednosti tako ovrednoteno, da bi lahko zagotavljali normalno obnavljanje delovne sile. Delovna mesta, ki pa tega ne zagotavljajo, bi bilo potrebno odpraviti. Pri konkretnem ovrednotenju posameznih delovnih mest je potrebno izhajati iz načela »za enako delo — enako plačilo«. Upoštevati velja večje stimulacije za kvalificirane in visoko kvalificirane delavce.

Drugo izredno pomembno vprašanje, ki ga je potrebno rešiti v prid boljšemu gospodarjenju, je delitveno razmerje med skladi in osebnimi dohodki. Z dogovorom o delitvi dohodka med osebne dohodke in sklade je potrebno zagotoviti več sredstev za izboljšanje delovnih razmer, za modernizacijo delovnih priprav, usposabljanje strokovnih kadrov in za druge osnovne pogoje za večjo produktivnost dela.

Omenjena nekatera osnovna načela za sklenitev dogovora o vrednotenju dela in delitve dohodka gradbinci že dolgo načelno odobravajo. V smislu predlaganega dogovora je že doslej veljal neke vrste ustno sklenjen zakon, ki pa so ga upoštevala samo nekatera podjetja. Zato so v razpravi na razširjeni seji predsedstva republiškega odbora gradbincev poudarili, da bi morali najprej »podpisati« tak dogovor z vsemi sankcijami najodgovornejši vodilni delavci delovnih organizacij, ki tudi kalkulirajo cene za prevzeta dela. Nekateri razpravljalci so izrazili tudi pomislek, ali bi dogovor o nekaterih elementih pridobivanja in delitve dohodka lahko sklenili s samoupravnim dogovorom. Izkušnje namreč opozarjajo, so dejali, da malokdo spoštuje take dogovore, zato bi kazalo o tem vprašanju skleniti širši družbeni dogovor.

IZBOLJŠATI STANOVANJSKE RAZMERE IN PREHRANO

Drugi družbeni dogovor bi morali skleniti o minimalnih standardih v delavskih naseljih in stanovanjskih domovih gradbenih delavcev. Ustrezno priporočilo za urejanje teh vprašanj je RO sindikata gradbenih delavcev naslovil delovnim organizacijam že pred dobrimi tremi leti.

Znano je, da preživi večina gradbenih delavcev pretežni del svojega aktivnega življenja na gradbiščih in v stanovanjskih domovih, naseljih ali v začasnih provizorijih, ki mnogokrat ne ustrezajo niti najosnovnejšim zahtevam stanovanjske kulture. Gospodarsko bolj razvite delovne organizacije v gradbeništvu in industriji gradbenega materiala so v zadnjem desetletju vložile velika sredstva v gradnjo delavskih stanovanjskih domov in stalnih naselij in danes razpolagajo z več kot 12.000 posteljami. S tem pa še zdaleč niso rešeni stanovanjski problemi tistih gradbenih delavcev, ki živijo ločeno od svojih družin na manjših in večjih gradbiščih v domovini pa tudi v tujini.

Posebno v zadnjih treh letih, ko zaradi delovanja zakonitosti ponudbe in povpraševanja gradbena podjetja med seboj ostro konkurirajo, se na nekaterih gradbiščih vidno slabšajo življenjske razmere. Vedno več je primerov, ko si delavci sami kuhajo hrano, ko uživajo toplo hrano samo enkrat na dan in prebivajo v različnih provizorijih, ki za stanovanja sploh niso primerni. To ne vpliva samo na njihovo zdravje, delovno storilnost in politično razpoloženje, ampak ustvarja tudi neenake pogoje gospodarjenja in neenakopravne odnose na trgu. Izkušnje namreč razkrivajo, da se odražajo posledice nelojalne konkurence največkrat na življenjski ravni gradbenih delavcev. Zato je potrebno tudi to vprašanje rešiti z družbenim dogovorom.

Na seji predsedstva so k predlaganemu gradivu za sklenitev dogovora pripomnili, da ne bi kazalo iskati rešitev v prezahtevnih standardih, ampak v razumnih rešitvah, ki bodo zagotovile delavcem kulturne stanovanjske in prehrambene razmere.

Med predlaganimi dogovori je najmanj razčiščeno vprašanje o zaposlovanju in strokovnem izpopolnjevanju gradbenih delavcev. Gradbinci so sicer sprejeli stališča, kako bi morali v naši družbi urejati ta vprašanja, vendar bodo morali svoja mnenja uskladiti s pripombami republiškega zavoda za zaposlovanje.

Republiški odbor sindikata gradbenih delavcev je tako med prvimi dal iztočnico za družbeno oziroma samoupravno dogovarjanje. Predlaga namreč rešitev nekaterih bistvenih življenjskih vprašanj gradbenih delavcev, ki jih sedanje neurejene razmere potiskajo v premnogih primerih pod vsakršno znosno raven družbenega in osebnega standarda. Poleg tega sindikat opozarja na nujno ureditev nekaterih ekonomskih vprašanj, ki jih v sedanjih razmerah nekatere delovne organizacije kratkovidno urejajo in zato zavirajo rast celotne panoge gospodarstva. V teh pozitivnih prizadevanjih pa sindikata pri sklepanju samoupravnih oziroma družbenih dogovorov ne bi smeli pustiti na cedilu drugi družbeni dejavniki.

I. VRHOVČAK

● TRBOVLJE

V trboveljski Mehaniki so lani dosegli proizvodnjo v vrednosti skoraj 16 milijonov din, s čimer so presegli planske naloge za 40 %. Za nekaj več kot 40 % je bila večja od predvidevanj tudi prodaja. V izvoz pa so lani iz trboveljske Mehanike odpremili za 2430 dolarjev izdelkov. (vš)

NALOGE SINDIKATOV
pri uresničevanju ciljev zakona o oblikovanju in delitvi dohodka

(Nadaljevanje s 1. strani)

ne bo zaslužil manj kot 60.000 S-din in da se hkrati ne bo zmanjšala akumulacija podjetja. To marsikje res ne bo lahko doseči, ni pa dvoma, da je odločna akcija nujna. O tem bodo potrebni samoupravni dogovori, saj je jasno, da z zakonom tega vprašanja ne moremo urediti, ker so razlike med podjetji zelo velike — ne tako redko tudi v okviru iste občine. Zato bi bilo verjetno tudi najbolje zadolžiti strokovne sindikate, da proučijo razmere na svojih področjih in potem dajo smernice za konkretne akcije.

KAKO HKRATI OPRAVITI SPLOŠNE VOLITVE IN VOLITVE SAMOUPRAVNIH ORGANOV

Programska izhodišča SZDL Slovenije za kandidiranje odbornikov in poslancev je plenum ocenil kot dovolj jasna, hkrati pa je bil tudi mnenja, da ta izhodišča opredeljujejo dovolj jasno tudi kriterije za predvolilno akcijo in za izbiro kandidatov, ki bodo v skupščinah zastopali delovne ljudi. Programska izhodišča Socialistične zveze je razprava samo dopolnila oziroma podrobneje opredelila s stališča tistih ciljev, za katere se sindikati borijo pri uresničevanju ciljev družbene in gospodarske reforme.

Plenum pa ni dal odgovora, kako urediti položaj, v katerem smo se znašli — namreč, da bi hkrati izvedli tako splošne volitve kakor tudi volitve samoupravnih organov. Tu se ponuja več možnosti, končno stališče do tega vprašanja pa bodo sindikati zavzeli potem, ko bodo te možnosti temeljito pretehtali.

SPREMEMBE V FINANCIRANJU V KORIST POSAMEZNIH OBČINSKIH SINDIKALNIH SVETOV

Sekretar RS ZSS **Jože Marolt** je na plenumu podal poročilo o delu organov republiškega sveta sindikatov v minulem letu in ga seznanil s programom dela za letošnje leto, hkrati pa je poročal tudi o lanskem finančnem poslovanju RS ZSS in predložil proračun za letošnje leto. Plenum k njegovim poročilom in predlogom ni imel bistvenih sprememb in jih je sprejel.

Naj se v zvezi s temi vprašanji omejimo na naslednje podatke:

Predvidena sredstva sindikalne članarine so bila lani presežena za 3,5 %, izdatki pa so bili za 7 % nižji .Proračun za letošnje leto pa predvideva v primerjavi z lani za 6 % večja sredstva iz sindikalne članarine. Delež sindikalnih organizacij se bo delno spremenil v korist nekaterih občinskih sindikalnih svetov, katerim je do sedaj primanjkovalo sredstev za normalno delo, za en odstotek pa se bo povečal tudi delež Sveta ZSJ, in sicer zaradi ustanovitve mednarodnega sklada solidarnosti in podobnega medrepubliškega sklada, ki sta bila ustanovljena na zadnjem kongresu sindikatov. To usklajevanje deležev sindikalne članarine je bilo omogočeno predvsem zaradi tega, ker je Mestni sindikalni svet Ljubljana na osnovi načela solidarnega financiranja sindikalnih organizacij pristal na zmanjšanje svojega deleža pri sindikalni članarini.

Tov. Marolt je poudaril, da v sedanjih razmerah niso možni večji premiki glede delitve sindikalne članarine, pritisk številnih osnovnih organizacij za zvečanje njihovega deleža pa je ocenil kot rezultat težavnih razmer mnogih delovnih organizacij, ki del svojih obveznosti do zaposlenih skušajo prenesti na sindikalno organizacijo. Plenum je sprejel predloge tov. Marolta o načinu uporabe sredstev, ki so bila lani prihranjena, med njimi tudi predlog, da se del teh sredstev nameni za štipendiranje otrok pokojnega Ivana Kuzme, predsednika mariborskih sindikatov, katerega spominu se je plenum na začetku svoje seje oddolžil z enominutnim molkom.

M. P.

Po kateri poti?

Medobčinski odbor sindikata delavcev storitvenih dejavnosti v Ptuju je sklical posvet o nadaljnjem razvoju trgovine

Sredi minulega tedna je bil v Ptuju posvet o položaju trgovine na tamkajšnjem področju in o nekaterih poslovnih oblikah, ki bi naj zagotavljale boljši razvoj te gospodarske panoge, hkrati pa boljšo oskrbo potrošnikov. Sklicatelj posveta je bil Medobčinski zbor sindikata delavcev storitvenih dejavnosti, udeležili pa so se ga tudi direktorji, predsedniki delavskih svetov in sindikalnih organizacij, trgovskih podjetij, predstavniki občinske skupščine, sindikata, ZK in SZDL. Posvet o trgovini pomeni del uresničevanja delovnega programa občinskih sindikatov, ki so ga sestavili na osnovi sklepov I. konference ptujskih samoupravljavcev in sklepov sindikalnih organov, ki vsebujejo razprave o položaju in perspektivah ptujskega gospodarstva.

Dve osnovni stališči je izoblikoval ptujski posvet o trgovini: kolektivi posameznih trgovskih podjetij se naj sami odločijo, po kakšni poti si bodo krepili materialno osnovo za svoj prihodnji razvoj. V svojih odločitvah pa morajo poleg koristi lastnega podjetja videti tudi koristi ptujskega gospodarstva nasploh. Obe stališči se med seboj dopolnjujeta, narekujejo pa ju splošni tokovi gospodarstva in nekateri specifični problemi ptujske komune.

Močan odliv kupne moči ptujskega potrošnika v druga bolj razvita trgovska središča, spodbuja ptujske trgovce k boljši organizaciji in k večji ter popolnejši izbiri blaga. Na tem področju, zlasti pa pri delitvi prodaje blaga so ptujska trgovska podjetja že doslej uspešno sodelovala. Dosedanji poslovni rezultati in nekatere izkušnje pa narekujejo potrebo po še večji ekspanziji trgovskih podjetij, večji specializaciji in zato boljšem zadovoljevanju potreb občanov. Kako bodo trgovska podjetja kos tej nalogi, ki se je v polni meri zavedajo, kako si bodo zasnovala nadaljnji razvoj, je odvisno od dobrih, naprednih poslovnih rešitev ptujskih trgovskih kolektivov. Ali bodo to poti iskali vsak zase ali pa bodo morebiti dosedanje oblike medsebojnega sodelovanja poglobili in razširili, to je osnovno vprašanje, o katerem morajo zdaj razmisliti upravljavci ptujske trgovine.

I. V.

STIKI S TUJINO

● LJUBLJANA

Pred dnevi se je mudila v gosteh republiškega sindikalnega sveta petčlanska delegacija deželnega vodstva Združenja katoliških delavcev Italije (ACLI) za Furlanijo in Julijsko krajino. V delegaciji, ki je na lastno željo obiskala Ljubljano, so bili predsednik deželnega odbora Walter Piani in sekretar odbora Gino Dassi, predsednik komisije za mednarodne zveze ACLI iz Rima Umberto Canullo, sekretar pokrajinskega vodstva ACLI iz Pordenona Ezio Fenos ter podpredsednik pokrajinskega vodstva ACLI iz Gorice Emilio Gondolo. Delegacijo združenja katoliških delavcev Furlanije in Julijske krajine so v imenu republiškega sindikalnega sveta sprejeli Branko Babič, predsednik komisije za mednarodne stike, in sekretar te komisije Jože Plevnik, predsednik komisije za samoupravljanje Mitja Švab ter strokovna sodelavka RS ZSS Dolfka Boštjančič.

Namen obiska je jasno razviden iz pozdravnih besed vodje delegacije Walterja Pianija, ki je med drugim dejam: »Zaželeli smo si to srečanje, ker smo prepričani, da bo boljše obojestransko poznavanje omogočilo boljše mednarodno razumevanje in da bo le-to dalo spodbudo vsem tistim, ki si v katerikoli državi prizadevajo oblikovati vedno boljši svet, svet, v katerem bo zagotovljena svoboda, pravica in napredek vseh ljudi. Mislimo, da je to predvsem naloga delavskih organizacij, ki se kljub razlikam bore za obrambo delavskih pravic in za napredek delavskih množic. Tem vzrokom splošnega značaja za naš obisk pa se pridružuje še poseben, ki izvira iz bližine naših pokrajin in ki nam omogoča začetek osebnih stikov in razgovorov za boljše mednarodne razumevanje in za boljše poznavanje problemov Slovenije in Furlanije-Julijske krajine. Želimo si, da bi se iz tega prvega stika porodile nove priložnosti za srečanja naših organizacij, kar bi lahko bilo v prid boju delavcev, razumevanju med ljudmi in še posebej prijateljstvu naših narodov...«

V nekajurnem razgovoru so se predstavniki deželnega vodstva Združenja katoliških delavcev Furlanije in Julijske Krajine zanimali predvsem za razvoj samoupravljanja in si prizadevali globlje pronikniti v bistvo naših samoupravnih odnosov, ki pa jim, očitno niso tuji, nasprotno, razgovor je razkril, da je samoupravna družba zelo blizu njihovim zamislim demokratičnega sindikata in demokratične družbe. Predstavniki deželnega vodstva ACLI za Furlanijo in Julijsko krajino pa so se zanimali še za sistem delitve dohodka v podjetju in med podjetjem in družbeno skupnostjo, za vlogo sindikatov v sistemu samoupravnih odnosov ter za sistem vzgoje in izobraževanja.

Ob koncu razgovorov je delegacija ACLI povabila republiški sindikalni svet, da vrne obisk njihovemu deželnemu vodstvu. S. B.

Samoupravno dogovarjanje mora

okrepiti boj za uresničevanje ciljev reforme

(Nadaljevanje s 1. strani)

kalne organizacije dosegle na tem področju. Mirno lahko zapišemo, da so nastopi vseh slovenskih delegatov sodili v to drugo kategorijo razprav in so zato res bili tehten prispevek k uspehu konference.

V razpravi o tej točki dnevnega reda je sodeloval tudi predsednik ZSJ **Dušan Petrović-Šane** in strnil njene glavne ugotovitve, zato na tem mestu tudi objavljamo nekatere njegove misli:

Samoupravno dogovarjanje uresničujemo v pogojih socialistične blagovne proizvodnje in zato mora sloneti na delovanju objektivnih ekonomskih zakonitosti, ki jih ne sme omejevati, temveč mora nasprotno celo spodbujati njihovo pozitivno delovanje. Bistvenega pomena je, da v različnih fazah procesa samoupravnega dogovarjanja zagotovimo čim bolj neposreden in stvaren vpliv neposrednih proizvajalcev. Od tega, v kolikšni meri so samoupravni dogovori rezultat kolektivnih prizadevanj in v kolikšni meri jih resnično podpirajo celotne delovne skupnosti, je tudi odvisno, kako bodo uresničevani v praksi in kakšen bo njihov družbeni učinek. Samoupravno dogovarjanje mora še bolj okrepiti boj za uresničevanje ciljev reforme, sindikati pa so eden izmed dejavnikov, ki si morajo prizadevati, da različne konkretne težave urejamo v skladu z načeli reforme.

O URESNIČEVANJU SKLEPOV VI. KONGRESA ZKJ

Poročilo o drugi točki dnevnega reda — o aktivnosti Sveta ZSJ od VI. kongresa jugoslovanskih sindikatov do konference — so udeleženci konference dobili vnaprej in je tako bilo možno o tej točki dnevnega reda takoj razpravljati. Na diskutante ni bilo potrebno čakati; vse, ki so stopili na govorniški oder, je najbolj zanimalo to, kako daleč smo z uresničitvijo političnega sklepa kongresa o skrajšanju delovnega staža oziroma to, ali zvezno vodstvo sindikatov vztraja na tej odločitvi, ali pa je »kapituliralo« pred odporom drugih dejavnikov. Konferenca je sprejela tudi telegrame nekaterih delovnih organizacij z zahtevo, da se uresničijo sklepi lanskega kongresa.

V to razpravo je posegel tudi predsednik Sveta ZSJ **Dušan Petrović-Šane**, ki je najprej poudaril, da so mnoge odločitve VI. kongresa sindikatov zelo daljnosežne in da zato ne moremo pričakovati, da bi jih uresničili že v nekaj mesecih. Kar pa zadeva zahtevo kongresa glede skrajšanja delovnega staža, ni krivda sindikatov, da bo do odločitve o tem vprašanju prišlo šele sedaj oziroma v kratkem: teze o novem pokojninskem sistemu so prišle pred skupščino šele nedavno, vprašanje skrajšanega delovnega staža pa bomo urejali v okviru teh tez. Vodstvo sindikatov je zahtevalo — in na tem odločno vztraja tudi sedaj — da se nekaterim generacijam delavcev, ki so na svojih plečih nosili bremena vojne in povojne težave, omogoči upokojitev pod ugodnejšimi pogoji. Vsi pristojni dejavniki, s katerimi je vodstvo sindikatov razpravljalo o tej zahtevi, so pokazali za to polno razumevanje. Z ZIS je bil o tem dosežen tudi že načelni sporazum in te dni bo vlada dala končen predlog, kakšna naj bi bila pokojnina tistih, ki bi se upokojili s skrajšanim delovnim stažem; najverjetneje je, da se bo gibala na višini okoli 70 odstotkov pokojninske osnove.

Sicer pa — je nadaljeval tov. Petrović — je svet ZSJ pri proučevanju razprav na VI. kongresu ugotovil, da je v zvezi s pokojninami bilo največ govora o usklajevanju starih in novih pokojnin in o beneficiranem delovnem stažu. Zato meni, da se mora bolj energično kot do sedaj, zavzeti tudi za ureditev teh dveh vprašanj in da mora hkrati posvetiti vso pozornost razpravi o celotnem novem pokojninskem sistemu. Tu se bodo sindikati morali boriti za to, da bodo delovni ljudje sami odločali o tem, kakšen pokojninski sistem želijo in koliko sredstev so pripravljeni nameniti, da bi ta sistem bil tak, kot si želijo.

Na koncu razprave o tej točki dnevnega reda je konferenca sprejela poročilo o delu sveta ZSJ od VI. kongresa ZSJ do njene prve konference in mu dala polno podporo v njegovih prizadevanjih, da se odločitve in stališča VI. kongresa še hitreje uveljavljajo.

VSAK NAPAD NA PRAVICE MAKEDONSKEGA NARODA JE NAPAD NA VSO JUGOSLAVIJO

V okviru razprave o delu organov sveta ZSJ je **inž. Janez Barborič** protestiral zaradi sedanje antijugoslovanske kampanje v Bolgariji, ki s stališča znanih velikobolgarskih teženj zanikajo obstoj makedonskega naroda. Vsak napad na pravice makedonskega naroda — je dejal inž. Barborič — je napad na Jugoslavijo in vsak, ki se tega loti, mora računati z enotnim odgovorom vseh Jugoslovanov. Antijugoslovanska kampanja v Bolgariji ni odraz moči, temveč odraz slabosti bolgarske politike. Proti politiki zastrupljanja jugoslovansko-bolgarskih odnosov pa nastopamo tem odločneje zato, ker želimo nadaljevati tradicionalno politiko bratskih odnosov, sodelovanja in solidarnosti.

Konferenca je soglasno sprejela to obsodbo najnovejše kampanje, ki jo v Bolgariji vodijo proti makedonskemu narodu — s tem pa proti vsej jugoslovanski skupnosti — in ki ne zastruplja samo odnosov med Bolgarijo in Jugoslavijo, temveč tudi odnose na Balkanu sploh.

Prva konferenca Zveze jugoslovanskih sindikatov je ob koncu svojega dela sprejela pismo tovarišu Titu, v katerem mu delegati sporočajo tudi naslednje:

»Tudi s te konference odhajamo s prepričanjem, da smo okrepili našo enotnost in da delavskega razreda ne morejo omajati niti trenutne težave naše rasti niti antisamoupravne notranje težnje, kakor tudi ne zunanji pritiski, katerim je naše samoupravljanje napoti.«

MILAN POGAČNIK

KAKŠNO POPOTNICO SO SI ZA PRVO KONFERENCO SAMOUPRAVLJAVCEV-ŽELEZNIČARJEV JUGOSLAVIJE IZBRALI SLOVENSKI DELEGATI?

DOGOVARJANJU NAJ ZDAJ SLEDE DOGOVORI!

Natančno teden dni pred začetkom prve konference samoupravljavcev-železničarjev Jugoslavije — medtem je konferenca že potekla in bomo o njej obširneje poročali v prihodnji številki našega lista — so se delegati iz Slovenije zbrali v Ljubljani na zadnjem delovnem pomenku. Tema razgovora: o čem spregovoriti na konferenci, kako usmerjati njen potek, da bi njeni sklepi dejansko pomenili prelomnico v prizadevanjih železničarjev Jugoslavije za hitrejšo modernizacijo poslovanja in za nadaljnje poglabljanje samoupravnih odnosov.

Ni naključje, da so slovenski delegati dobršen del svojih razprav na tem posvetu namenili kritiki gradiva, ki je bilo razposlano delegatom. Enotno je bilo mnenje, da predloženo gradivo zelo solidno analizira probleme, ki nastajajo v odnosih med družbo in železnico kot celoto, ter da v zvezi s tem nakazuje realne, za obe strani sprejemljive rešitve. Sestavljavci materialov za konferenco pa niso imeli tako srečne roke pri prikazovanju notranjega življenja, hotenj in prizadevanj železničarskih kolektivov. Gradivo namreč po mnenju slovenskih delegatov odpira vse preveč vprašanj, na nobeno pa ne poskuša odgovoriti. Razen tega je gradivo tudi zelo posplošeno, kakor da ne bi bile znane prav nobene konkretne in dobre izkušnje, na katere je vplivalo uvajanje in poglabljanje samoupravnih odnosov tudi v železniških kolektivih.

Slovenski delegati za prvo jugoslovansko konferenco samoupravljavcev-železničarjev so v zvezi s tem menili, da k uspehu konference lahko največ prispevajo s tem, če spregovorijo o konkretnih rezultatih svojega dela in prizadevanj. Če slovenski železničarji kot edini v državi poslujejo brez izgube, se za takšnim rezultatom nedvomno skriva tudi njihova skrb za večjo poslovnost in na sploh za modernizacijo poslovanja. Prizadevanja pa, kakršna že so, morajo biti enotno usmerjena na celotnem omrežju jugoslovanskih železnic. Slabo opravljeno delo enega člena v verigi jugoslovanskih železnic se namreč nujno izrazi nekje drugje; prizadeta pa je v bistvu tista enota, kjer napako ugotovijo. Gre torej za to, da slovenski delegati za prvo konferenco jugoslovanskih železničarjev-samoupravljavcev želijo, da bi konferenca spregovorila predvsem o notranjih prizadevanjih za intenzifikacijo gospodarjenja; torej o tem, kaj so železničarji sami storili, da bi spremenili zastarelo miselnost, ki predstavlja enega glavnih vzrokov sedanjih težav. Prav zato so se slovenski delegati za konferenco dogovorili, da bodo spregovorili o konkretnih rezultatih uveljavljanja delovnih enot, načel delitve dohodka in osebnih dohodkov, prizadevanj za komercializacijo poslovanja in še o vsem drugem, kar je tudi vplivalo na njihov — v primerjavi s preostalimi — ugoden rezultat. Že s tem, da delegate iz preostalih področij v državi zares temeljito seznanijo z rezultati in uspehi lastnih prizadevanj, namreč lahko spodbudijo širšo razpravo, ki bo usmerjena predvsem v notranje odnose na železnici in v konkretnejše obravnavanje teh vprašanj. Ne gre torej več za boj za izhodišča skupnih prizadevanj, marveč predvsem za načrtno uveljavljanje dogovorov na vsem omrežju jugoslovanskih železnic. -mG

... v jugoslovanskih sindikatih

Centralni svet

DELEGACIJA ZSJ PRI TITU

Sedemindvajsetčlanska delegacija ZSJ, ki jo je vodil predsednik Sveta ZSJ Dušan Petrovič-Šane, je 12. februarja letos obiskala predsednika Tita na Brionih. V štiriurnem razgovoru s tovarišem Titom so člani delegacije obravnavali takorekoč vsa važnejša vprašanja, o katerih bo razpravljal IX. kongres ZKJ in o njih izrekel stališča, za katera je življenjsko zainteresiran ves delavski razred Jugoslavije.

Predsednik Sveta ZSJ je najprej seznanil tov. Tita z doseženimi rezultati pri uresničevanju sklepov VI. kongresa ZSJ. Nato je govoril o osnovnih problemih, ki so trenutno v središču pozornosti sindikatov. Gre za vprašanja osebnih dohodkov, za pogoje gospodarjenja, zaposlenost, stanovanjsko problematiko in socialno varstvo, boj zoper negativne pojave. Predsednik Sveta ZSJ je informiral tov. Tita tudi o pripravah na I. konferenco jugoslovanskih sindikatov in poudaril, da je njena glavna tema samoupravno dogovarjanje, govoril pa je tudi o pripravah na kongres samoupravljavcev Jugoslavije, ki bo prihodnje leto ob 20. obletnici delavskega samoupravljanja.

Tov. Tito je nato delegaciji obrazložil poglede na probleme, o katerih bo kongres ZKJ zavzel enotna stališča, ki bodo nato obvezovala vse člane za enotno akcijo in za nadaljnji boj za reformo in samoupravljanje. Tov. Tito je zatem govoril o carinski zaščiti in o tem, kako preprečevati monopolizem, omenil je možnosti za razrešitev tako imenovanega državnega kapitala, govoril o potrebi izpopolnjevanja deviznega režima, opozoril je na problematiko bank, v katerih bi morali dobiti odločilno besedo proizvajalci. Tovariš Tito je pojasnil svoje poglede na nadaljnje izenačevanje pogojev gospodarjenja in pohvalil prve rezultate združevanja, obenem pa opozoril na nevarnost gradnje novih kapacitet, ki ne bi bile rentabilne. Tov. Tito je opozoril, da je spodbujanje združevanja ena od glavnih nalog sindikatov, kajti ne da bi se integrirali, se kolektivi ne bodo sposobni prebijati na svetovna tržišča. Predsednik republike je tudi ugotovil, da bi morali za razvoj nerazvitih področij in republik razen stabilnega priliva sredstev v sklad za nerazvite poiskati tudi druge rešitve, predvsem take, ki bi pospeševale kroženje kapitala.

Hrvatska

PREVLADALI SO ZAGOVORNIKI SKRAJŠANEGA DELOVNEGA STAŽA

Kot smo poročali že v prejšnji številki, so se hrvaški sindikati odločili, da v osnovnih organizacijah zberejo mišljenja o problemu delovnega staža in o uresničevanju stališča VI. kongresa. Na plenumu republiškega sveta hrvaških sindikatov minuli teden pa so ta problem vnovič obravnavali.

V uvodni besedi je predsednik hrvaških sindikatov Milutin Baltić obrazložil članom plenuma, kaj pomeni za sklade pokojninskega zavarovanja skrajševanje delovnega staža, kot to zahteva stališče VI. kongresa ZSJ. Tako v Hrvaški predvidevajo, da bi morali za pokojninsko zavarovanje v letu 1980 nameniti približno 14,07 odstotka narodnega dohodka v primerjavi z zdajšnjimi 9,25 odstotka. Če bi sprejeli skrajšanje delovnega staža, bi se morala dvigniti stopnja prispevka od bruto osebnih dohodkov od letošnjih 14,62 odstotka na 16,95 odstotka. Predsednik hrvaških sindikatov je tudi poudaril, da sta sedanjo izredno burno razpravo o pokojninskem zavarovanju povzročili pravzaprav dve vprašanji: nerazrešen problem benificiranega delovnega staža — od približno 300.000 zahtev je bilo doslej rešenih le 30.000 — po drugi strani pa neenaki pogoji gospodarjenja, ki povzročajo, da delavci v nekaterih dejavnostih prejemajo zelo nizke osebne dohodke in kasneje še nižje pokojnine.

Po tej uvodni besedi se je v plenumu hrvaških sindikatov razvijala izredno dinamična razprava, v kateri so se nekateri potegovali za skrajšanje delovnega staža, kot to določa sklep VI. kongresa ZSJ, drugi pa so spet zagovarjali zdajšnjo rešitev. Očitno pa so v razpravi prevladali zagovorniki skrajševanja delovnega staža in plenum je izglasoval stališče, da zahteva od zveznih organov, zvezne skupščine in zveznega izvršnega sveta kot tudi od pristojnih republiških organov, da posredujejo javnosti še v februarju letos odgovor na zahtevo o skrajševanju delovnega staža, o benificiranem delovnem stažu in o pokojninski osnovi.

Bosna in Hercegovina

PRED PODPISOM NOVIH KONVENCIJ

Občinski sindikalni svet v Zenici namerava še letos predložiti v podpis štiri družbene dogovore: dogovor o kriterijih za sprejem v delovno razmerje, konvencijo o položaju nezaposlenih, o osebnih dohodkih v negospodarskih dejavnostih in slednjič dogovor o določanju cen za komunalne usluge. S podpisom teh konvencij sindikati v Zenici pričakujejo, da bodo pripomogli k izoblikovanju meril in kriterijev za razreševanje osnovnih življenjskih vprašanj delavcev in delovnih ljudi — in to na samoupravni osnovi, na načelih samoupravnega in družbenega sporazuma.

Podpisniki konvencije o zaposlovanju naj bi bili zavod za zaposlovanje, občinski sindikalni svet in delavski sveti delovnih skupnosti v zeniški občini. Sporazum o položaju nezaposlenih naj bi prav tako podpisali isti podpisniki, dogovor o osebnih dohodkih v negospodarskih dejavnostih pa občinski sindikalni svet, svet delovnih skupnosti občinske skupščine in sveti delovnih skupnosti. Konvencijo o cenah komunalnih uslug naj bi podpisali občinski sindikalni svet, svet delovnih skupnosti v Zenici in organi upravljanja delovnih kolektivov storitvenih dejavnosti.

Pravna posvetovalnica DE

● VPRAŠANJE:

Imam 20 let skupne pokojninske dobe, od tega dve leti posebne dobe.

V delovnem razmerju sem bila do 1. 10. 1954. leta, ko sem morala ostati doma, ker nisem imela nikogar, ki bi negoval in varoval otroka. Hčerka je bila rojena 6. 4. 1954. leta, sin pa 12. 8. 1958. leta. V maju letos bom dopolnila 48 let starosti. Ker se za poklic kuharice ne čutim več sposobna zaradi oslabelosti srca in ožilja, me zanima, ali izpolnjujem pogoje za invalidsko upokojitev. Š. A. — Slovenj Gradec

● ODGOVOR:

Osebe, ki po 1. 1. 1965. leta, ko se je začel uporabljati novi temeljni zakon o invalidskem zavarovanju, niso bile zavarovane in so postale nezmožne za delo po tem dnevu, pridobijo pravice po tem zakonu, če izpolnjujejo pogoje, ki jih predpisuje zakon glede zavarovalne in pokojninske dobe. Tako določa 250. člen tega zakona.

Po 36. členu tega zakona pridobi zavarovanec pravico iz invalidskega zavarovanja, če njegova skupna pokojninska doba znaša najmanj tretjino delovnih let — to je toliko, kot znaša tretjina razdobja, ki je preteklo od dneva dopolnitve 20 leta starosti do dneva nastanka delovne nezmožnosti ali invalidnosti, od tega mora zavarovanec imeti v zadnjih 5 letih pred nastankom invalidnosti najmanj 40 mesecev zavarovalne dobe ali v zadnjih 10 letih pred nastankom invalidnosti najmanj 80 mesecev zavarovalne dobe. Ne glede na gostoto zavarovalne dobe v zadnjih 5. ali 10. letih pridobi zavarovanec pravice iz invalidskega zavarovanja, če so tri četrtine delovnih let ali več krite s skupno pokojninsko dobo.

Izjemno pa določa 37. člen tega zakona v točki 6 za delavko, ki je prekinila delovno razmerje, da je mogla negovati otroka, ki še ni bil star 15 let. V takem primeru se čas izven delovnega razmerja ne upošteva pri ugotavljanju zadnjih 5 let ali 10 let pred invalidnostjo, v katerem mora imeti zavarovanka 40 ali 80 mesecev zavarovalne dobe.

Omenjeni pogoj iz 36. člena zakona bi bil torej v vašem primeru izpolnjen, če ste bili zavarovani najmanj 40 mesecev v zadnjih petih letih pred 1. 10. 1954 leta ali če ste bili zavarovani najmanj 80 mesecev v zadnjih 10 letih pred 1. 10. 1954. leta in če dokažete, da ste morali prekiniti delo zaradi nege otroka.

Pismeni zahtevek za priznanje invalidskih pravic oziroma za invalidsko upokojitev je treba vložiti pri komunalnem zavodu za socialno zavarovanje.

M. VEHOVEC

KUPON za pravno posvetovalnico DE

DOPISNIKI POROČAJO

● LJUBLJANA

Poslovno sodelovanje med »NAMA« in »Alpe Adria«

Turistična organizacija »Alpe Adria« je minuli teden v veleblagovnici »NAMA« v Ljubljani odprla svojo posredovalnico, kjer že prodajajo vstopnice za hokejsko prvenstvo v Ljubljani. V okviru poslovnega sodelovanja med veleblagovnico »NAMA« in Turistično organizacijo »Alpe Adria« bodo v tej posredovalnici obiskovalcem veleblagovnice nudili vse informaciie o delavskem turizmu in sprejemali prijave za izlete.

Izvedeli smo še, da so v 5 dnevih prodali že 105 vstopnic za hokejske prireditve, za izlete pa se ni še prijavil nihče. Videti je, da Ljubljančani in drugi obiskovalci veleblagovnice za to novost še ne vedo in jih bo treba z njo šele seznaniti. Vzrokov, da to poslovno sodelovanje ne bi uspelo ni, potrebna bo le reklama.

m. v.

● MEŽICA

Gospodarsko sodelovanje naše in avstrijske Koroške

Minuli teden je bilo v Mežici posvetovanje predstavnikov občin koroškega območja s predstavniki deželne gospodarske zbornice iz Celovca. Predstavniki koroških občin so gospodarstvenike iz Celovca seznanili s perspektivnimi možnostmi povečanega gospodarskega sodelovanja med pokrajinama, še posebej z možnostmi trgovinske menjave in turizma. Občine z naše strani bi pri izmenjavi sodelovale s proizvodi kovinske, pohištvene, usnjarske, lesne in gradbene industrije, Avstrijci pa so ponudili predvsem najrazličnejšo mehanizacijo. Na posvetu so se že domenili, da bodo v perspektivni program gospodarskega sodelovanja vključili tudi predlog znižanja carinskih stopenj za proizvode, ki bi prišli v poštev v neposredni mejni izmenjavi.

I. PRAPROTNIK

● GORNJA RADGONA

ELRAD bo imel skupinski dopust

Industrijsko podjetje »ELRAD« iz Gornje Radgone, ki je znano po svojih izdelkih anten, bo v letošnjem letu imelo zopet kolektivni dopust. Ta bo za kolektiv, ki ima prek 360 delavcev, v času od 18. julija do vključno 3. avgusta. Kolektiv je s tako prakso začel v lanskem letu. Izkazalo se je, da je tak dopust primeren in bodo zato v bodoče nadaljevali s to prakso. Večina članov kolektiva je v lanskem letu koristila svoj dopust v domu sindikata Gornje Radgone v Lovrečici. Tudi v letošnjem letu nameravajo mnogi člani preživeti dopust v Lovrečici.

K. F.

SNEŽNE DRŽAJE NA STREHI VAM POCENI
IN SOLIDNO NAREDI
MAUČEC FRANC
krovstvo
Ljubljana, Vidmarjeva 25

RO SINDIKATA DELAVCEV DRUŽBENIH DEJAVNOSTI PREDLAGA DRUŽBENI DOGOVOR ZA PODROČJE SOCIALNEGA VARSTVA

POTREBNI SO STABILNEJŠI VIRI DOHODKOV

V Sloveniji deluje 34 socialnih zavodov, od tega 3 specialni zavodi, ostalih 31 pa je namenjenih skrbi za odrasle, večinoma starostnike. Kapacitete specialnih zavodov znašajo 1049 postelj, drugih zavodov pa 3594 postelj, torej skupaj 4654 postelj. Mišljene so standardne postelje.

Potrebe po kapacitetah so večje, saj je bila izkoriščenost v eni tretjini zavodov nad 100 %; podatki iz prve polovice letošnjega leta pa povedo, da imajo zavodi 303 nerešene vloge za sprejem, ki so izredno nujne in dokumentirane. Dejansko število interesentov je še večje, vendar zanje ni zbrana potrebna dokumentacija oziroma občine zaradi utesnjenega materialnega položaja niso sposobne stacionirati takih oseb v domovih.

Ti socialni zavodi zaposlujejo 998 oseb, od tega 947 redno in 51 honorarno. Največji kolektivi so v specialnih zavodih Dornava, Hrastovec in Škofja Loka, med ostalimi zavodi pa v Bokalcah, na Taboru v Ljubljani, Poljčanah in Mengšu; v teh 7 kolektivih je zaposlenih polovica ljudi, ki v Sloveniji delajo v domovih za stare in mladoletne.

V zavodih za odrasle dela en zaposleni delavec za 5,2 oskrbovane osebe, pri čemer so od zavoda do zavoda velike razlike. V modernejših domovih z višjim standardom dela en zaposlen za 4 do 4,4 oskrbovance, imamo pa tudi zavode, kjer naj bi en zaposleni skrbel za 10 oskrbovancev. Čeprav so te razlike deloma utemeljene zaradi različnih oblik dela in strukture zavodov, se vendar lahko vprašamo, ali se ne bi bilo treba v prihodnje vsaj okvirno dogovoriti o tem razmerju, ki na vsak način tudi vpliva na standard uslug, ki jih oskrbovanci prejemajo. Pri tem mislimo na začetek postopka verifikacije teh zavodov in izoblikovanja slovenskega standarda oskrbe za ljudi, ki živijo v njih.

Zakon o socialnih zavodih (Uradni list SRS, št. 10/65) je izenačil domove za stare z drugimi delovnimi organizacijami, tako da ti samostojno določajo oskrbni dan kot svoj edini vir financiranja. Zavodi so večinoma formirali ceno med 11 in 13 novimi dinarji. **Najnižja cena je bila 11, najvišja pa 30 N-din.**

S temi cenami formirani dohodek krije v glavnem le materialne stroške in osebne dohodke zaposlenih, ne pa tudi amortizacije in razširjene reprodukcije, niti ne dovoljuje nastanka kakih skladov. Vsako kalkuliranje teh elementov v ceni bi podražilo oskrbnino, kar bi materialne možnosti oskrbovancev težko prenesle. Tako bi npr. v domu upokojencev na Taboru v Ljubljani samo ekonomska amortizacija dvignila mesečno oskrbnino za 80,13 N-din. Okoli 48 % oskrbovancev v zavodih za stare namreč sami ali le z manjšo tujo pomočjo plačujejo svoje oskrbovanje. Poprečne pokojnine pa so nižje od že tako nizkih oskrbnin v teh zavodih. Za drugo polovico zavarovancev plačujejo oskrbnino občine iz proračunskih sredstev. Da so ta sredstva majhna, se vidi iz dejstva, da je število prošenj za sprejem veliko, ni pa jih mogoče rešiti zaradi utesnjenih materialnih možnosti tako v občinskih proračunih, pa tudi premajhnih zmogljivosti zavodov.

INVESTIRATI BI MORALI ZA PRIHODNOST

Možnosti za razširitev modernih kapacitet za starostnike niso ravno velike. Vendar pa ne moremo mimo dejstva, da je zakon o izločanju sredstev za stanovanjsko izgradnjo (Uradni list SFRJ, št. 35/65) določil, da se iz prispevkov 4 % od pokojnin formira sklad za reševanje stanovanjskih problemov upokojencev. S temi sredstvi sedaj razpolagajo posebne komisije na občinskih nivojih. Do sedaj so se sredstva večinoma uporabila za reševanje stanovanjskih problemov upokojenih borcev kot individualna posojila. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da se individualna gradnja prenaša na mlado generacijo in kapacitete ne ostajajo na voljo starim ljudem. Zato bi bilo veliko bolje, da bi s temi sredstvi financirali predvsem take stanovanjske kapacitete, ki bi ostale rezervirane za več generacij starih ljudi. To bi bilo toliko bolj potrebno, ker nam zasedenost internih oddelkov v bolnišnicah jasno kaže, da je potreba po organiziranem investiranju v nacionalno-varstvene domove nujna. Bolje je organizirati zdravstveno varstvo v njih, kakor pa neracionalno koristiti kapacitete internih oddelkov v bolnišnicah. **Pri individualnem kreditiranju stanovanjskih problemov starih občanov pa ni nikake garancije za organizirano zdravstveno-socialno nego, ki so je stari tako pogosto potrebni. Pod takim režimom trošenja investicijskih sredstev bolniški interni oddelki tudi v bodoče ne bodo razbremenjeni te vrste bolnikov, ki so napol bolni, napol pa le stari.**

Dejstvo, da je velika večina domov danes zasedena le z materialno šibkimi osebami ter da so le redki zavodi, ki so standard oskrbe prilagodili tudi ljudem, ki naj bi bili neki poprečni upokojenci, nas ne sme zavajati, da bi ne mislili na jutrišnji dan. Zahtev za kapacitetami, ki bi zagotovile oskrbni standard, kakršnega so poprečni upokojenci navajeni skozi svoje življenje, bo čedalje več. Po drugi strani pa se bo tudi naša humanizirana družba morala odločiti za to, da bo socialnim podpirancem in občinskim oskrbovancem nudila v domovih višji standard oskrbe, kot pa je to sedaj, pa čeprav se bo to bogatejšim in dela sposobnim občanom zdelo odveč in nestimulativno.

NA VSEH KONCIH POMANJKANJE SREDSTEV

Leta 1964 je bil ukinjen republiški sklad za socialne zavode, ki se je napajal iz sredstev za nekatere prekrške. Ta sklad je vsaj v minimalni meri pomagal mali modernizaciji socialnih zavodov. Od tedaj je tudi ta tako potrebna rekonstrukcijska dejavnost močno zavrta in odvisna od utesnjenega dohodka zavodov in prav tako utesnjenih komunalnih proračunov.

Osebni dohodki zaposlenih v socialnih zavodih so še do nedavnega močno zaostajali za poprečjem v gospodarstvu in to tako na splošno kot tudi po posameznih profilih delavcev. Še v letu 1967 je bil poprečni osebni dohodek v socialnih zavodih 761 N-din, torej za ca. 20 odstotkov manjši od poprečja drugod, pri čemer so tudi posamezni kvalifikacijski profili zaostajali za enakimi drugod.

Situacija se je v zadnjih mesecih leta 1967 popravila, tako da socialno-varstveni zavodi bistveno (seveda v poprečju) ne zaostajajo več za osebnimi dohodki drugod. Vendar pa to ne velja za vse profile delavcev enako ter bi bilo potrebno za popolnejšo enakost popraviti marsikak pravilnik o notranji delitvi dohodka in osebnih dohodkov.

Da bi ohranili normalni razvoj osebnih dohodkov v tej dejavnosti, je republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije po sklepu predsedstva tudi za to področje vložil zahtevo po družbenem dogovoru kot osnovi za formiranje dohodka socialnim zavodom, čeprav jih pri formiranju cen svojim storitvam le posredno omejujejo finančne zmogljivosti plačnikov (upokojencev in občin) oziroma skladov pokojninskega zavarovanja in proračunov.

POBUDE SINDIKATOV

Ko sta pododbor za zdravstvo in socialno varstvo in predsedstvo republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije razpravljala o teh problemih, sta se zavzela predvsem za ureditev tehle vprašanj:

● Občinski odbori Sindikata delavcev družbenih dejavnosti naj se zavzemajo za pravilnejšo in bolj smotrno politiko porabe sredstev, ki so namenjena stanovanjski izgradnji in nastajajo kot prispevek iz pokojnin. Ta sredstva uporabljamo tako, da bodo iz njih investirane kapacitete ostajale na voljo več generacijam starih ljudi in jim zagotavljale dostojen oskrbni standard.

● Pri kategorizaciji zavodov in določanju profilov njihove dejavnosti je treba izhajati iz stališč operativcev, ki delajo v socialnih zavodih. Delo pri tem je treba pospešiti, da bi v Sloveniji čimprej prišli do okvirnega programa razvoja varstva oseb v socialnih zavodih.

● Družbeni dogovor o vrednotenju dela v socialnih zavodih, za katerega je vložen zahtevek skupščini SR Slovenije, naj poleg družbenega priznanja cene dela načne tudi vprašanje zaostalosti in sedanjemu času neprimernega nivoja nekaterih zavodov ter nakaže zavodom, kako in s katerimi sredstvi naj se modernizirajo, da bi dosegli sedanji družbi primerno stopnjo oskrbovanja starih.

● Zaradi nizke oziroma nikakršne akumulativnosti socialnih zavodov je treba poiskati in ustanoviti skupne, medobčinske ali republiške stalne vire za modernizacijo tistih zavodov, ki so za današnje čase že zastareli in ne morejo nuditi naši družbi primernega oskrbovanja starih.

M. KAMENŠEK

Pa še res je...!

V tiskanem spisu krajev, kje so servisi »INSA« (industrija ur Beograd), in ga dobi kupec ob nakupu njenih proizvodov, najdemo tudi naslednjo »zemljepisno« napako. Med kraji v Sloveniji je zapisan tudi Pazin iz osrednje Istre (SRH). Razen tega pa so nenavadne kratice, ki označujejo socialistične republike. Tako so za Srbijo, Hrvatsko, Bosno in Hercegovino ter Črno goro napisali oznako »S. R.«, za Makedonijo »N. R.«, za Slovenijo pa »N. S.«. Spisek je tiskan v latinici in v srbsko.-hrvaškem jeziku; pravcato jezikovno in zemljepisno skrpucalo.

(pk)

V DOLENJSKI KOMUNALNI SKUPNOSTI ZAVAROVANCEV

Brez izrednega prispevka

V Novem mestu je bila minuli petek seja skupščine komunalne skupnosti socialnega zavarovanja delavcev, na kateri so obravnavali zaključni račun sklada zdravstvenega zavarovanja delavcev za lansko leto, sprejeli finančni načrt sklada za letos in sprejeli načela za sklenitev splošnega sporazuma z regionalnim zdravstvenim centrom in smernice za sklepanje pogodb s posameznimi zdravstvenimi ustanovami.

Po zaključnem računu je imel sklad 703.550 novih dinarjev primanjkljaja, vendar ga bodo krili s sredstvi tekoče in druge rezerve. Tako bodo šli v letošnje leto s čistimi računi, pa tudi izrednega prispevka ne bo treba predpisati. Omenjeni primanjkljaj je nastal predvsem zaradi močnega povečanja stroškov za zdravila v minulem letu in povečanja stroškov za bolnišnično zdravljenje. Stroški za zdravila so prekoračili predvidevanja za dobrih 30 odstotkov. **Izračuni pa kažejo, da so glavni vzrok temu predvsem cene zdravil, ki so lani močno narasle. Previsoke pa so bile tudi marže lekarn. V ponazoritev naj povemo, da se je količinska potrošnja zdravil znižala za petino, finančna potrošnja pa se je povečala za 30 odstotkov, medtem ko se je poprečna cena enega zdravila lani v primerjavi z letom 1967 v novomeški komunalni skupnosti povečala kar za 62 odstotkov.**

Stroški za bolnišnično zdravljenje so lani presegli predvidevanja za 15,2 odstotka. To prekoračenje gre predvsem na račun odliva zavarovancev v druge regije, ki je najmočnejše na območju krške občine,kjer se poslužujejo zavarovanci brežiške bolnišnice, ki je v celjski regiji.

V primerjavi z 1967. letom so bili lani dohodki sklada za 12,5 odstotka večji, izdatki za zdravstveno varstvo 15 odstotkov večji, skupni izdatki pa za 12,3 odstotka večji.

Samoupravnim organom sklada in zdravstveni službi je nedvomno treba izreči priznanje, saj so si prav ti najbolj prizadevali za čimboljše gospodarjenje s sredstvi sklada in tudi uspeli izdatke kolikor toliko uskladiti z dohodki.

Finančni načrt sklada za letos predvideva 37,802.720.— novih dinarjev dohodkov, to je za 9,8 odstotka več kot lani. Od tega so po načrtu namenili za zdravstveno varstvo 27,217.960.— novih dinarjev, to je za 7,3 odstotka več kot lani, medtem ko se bodo skupni izdatki sklada letos v primerjavi z lanskim letom povečali za 7,6 odstotka. Pri tem bo letos zdravstveno varstvo dobilo 72 odstotkov vsega denarja v skladu, preostalih 28 odstotkov sredstev pa je namenjenih denarnim dajatvam zavarovancem in drugim oblikam zdravstvenega zavarovanja ter drugim izdatkom sklada.

Letošnji zahtevki zdravstvenih zavodov so sicer za dober milijon novih dinarjev višji od razpoložljivih sredstev v skladu, vendar upajo, da bodo pri sklepanju splošnega sporazuma in pogodb le našli skupno rešitev.

Ko so sprejeli načela za sklenitev splošnega sporazuma z regionalnim zdravstvenim centrom in smernice za sklepanje pogodb, pa bodo sklenili, da pri tem nikakor ne gre prekoračiti izdatkov, ki so predvideni po finančnem načrtu sklada. Primarna delitev sredstev sklada naj bo v razmerju 72:28 v korist zdravstvenega varstva. Stopnje dodatnih prispevkov ter participacije in nadomestila osebnih dohodkov ostanejo letos enake kot so bile lani. V nobenem primeru se ne sme skleniti splošni sporazum tako, da bi obstajala nevarnost za primanjkljaj, kar bi pogojevalo predpis izrednega prispevka. In končno je skupščina sklenila, da mora biti letos zavarovancem nudeno zdravstveno varstvo v enakem obsegu, kot je bilo lani.

R. Š.

Trgovsko podjetje
volan ljubljana
kersnikova 6
telefon 311-734
nudi v svoji poslovalnici
LJUBLJANA, VOŠNJAKOVA 2
GUME — navadne in radialne
za Mercedese 190—300, peugeot 204 in 404
ter za vsa druga vozila domače in tuje proizvodnje

MESNI IZDELKI

POGOVOR Z UPRAVLJAVCI

Pred srečanjem z Matuzalemom

Pohvalila sem Universale bunde.

»Da so lepe?« je ponovil za menoj in si nemara po tihem pripisal majčkeno zaslug za to hvalo.

Franc Kocjan je namreč obratovodja konfekcijskega oddelka v domžalski tovarni klobukov, slamnikov in konfekcije Universale. Ker je pravičen, je priznal, da vodi ta obrat že štirinajsto leto, oblačila pa so vpadljivo lepa šele zadnjih nekaj let, odkar imajo novega direktorja in komercialnega.

»Tadva sta asa, da jih je treba iskati. Iz lepih materialov in po dobrih modelih in krojih se da marsikaj lepega narediti. Verjemite, da za Slovenijo ni nikdar dovolj naše konfekcije. Ne gremo se trgovine, ampak distribucijo.«

»A, zato tako solite cene?« sem pripomnila na pol v šali. »Kako se vam pa ta presoljenost obnese v drugih republikah?«

V druge republike Universale pošilja cenejše izdelke. Skromnejši sortiment. Tržiščem se pač prilagajajo kot pametni poslovni ljudje. Kocjan pa skrbi, da je vsa konfekcija, tudi slabša, solidno izdelana. Ugleda ne smejo izgubiti, mi je rekel, posebno zdaj ne, ko se pripravljajo na praznovanje 100-letnice podjetja.

Prihodnje leto se bo tovarna Universale srečala z Matuzalemom. Če se dotlej stanje ne poslabša, in po Kocjanovem mnenju se ne bo, si za ta redki jubilej ne bo treba izmišljati hvalnic. Med seboj se vsi dobro razumejo in kolektiv je zadovoljen. Učiteljice, ki so pripeljale domžalske otroke na ogled tovarne, so baje že pri vhodu v tovarno opazile nenavadno sproščenost in vedrino pri delavcih

»Veste, pa tudi pri nas ni vse zlato,« je nadaljeval Kocjan in kakor rojen sistematik stresel iz rokava najprej vse, kar mu je v podjetju všeč, potem pa tisto, kar ga moti.

Nekdanje razprtije med strokovnimi službami je sedanji direktor zgladil, nihče nikogar ne zaničuje, samoupravljanje pa se je že pod prejšnjim direktorjem tako utrdilo, da centralnemu delavskemu svetu ni mogoče ničesar več »podtakniti«. Včasih pogori tudi direktorjev predlog, ne samo Kocjanov. Gospodarski posluh upravljavci tudi imajo, saj se niso potegovali za povišanje osebnih dohodkov takrat, ko je primanjkovalo obratnih sredstev. Ob urejenem finančnem poslovanju pa si tudi sami smejo privoščiti višji standard. Pred kratkim so začeli razpravljati o tem.

»Razpon 1:3,5 v osebnih dohodkih se še proizvodnim delavcem vidi premajhen,« mi je pojasnjeval Kocjan. »Naše najboljše delavke zaslužijo po 1200 novih dinarjev, kakor mojstri. Opazil sem, da jih to izenačenje spravlja v zadrego.«

Z novim delitvenim razponom 1:4,5, ki ga ravnokar pripravljajo, bosta upravno in operativno vodstvo lažje pravilneje ovrednotena. Kocjan pa tudi s tem še ni zadovoljen:

»Proizvodni delavec in delavka sta stimulirana za dobro delo. Plača se jima preseg norme in pri poslovnem uspehu podjetja sta soudežena. Vrednost točke je pri vseh zaposlenih odvisna od poslovnega uspeha podjetja. Neproizvodni delavci pa nič ne participiramo pri preseganju norm, čeprav imamo morda zasluge... Prepričan sem da bi soudeležba operativnega vodstva pri proizvodnih uspehih delovnih enot koristila podjetju, ne le nam. Interes za boljše delo bi se povečal. Nasvet tukaj, hitra pomoč tam, da bi stroji čimdalj tekli — in proizvodnja bi vsaj za 5 % porasla. Pred leti smo takšno stimulacijo že imeli in ni pravilno, da je ukinjena.«

Drugo, kar Kocjan in še mnogi iz Universala pogrešajo, pa je reden pregled nad proizvodnimi in poslovnimi rezultati po delovnih enotah. Če osebni dohodki niso za nikogar tabu, zakaj ne bi kolektiv imel rednega vpogleda še v gospodarjenje posameznih delovnih enot? Da vse enote niso enako uspešne, se ve. Konfekcija je najbolj konjunkturna in naj-

donosnejša, temu primerna naj bi bila planirana delitev dohodka. Toda delavci naj bi vedeli, kako so se predvidevanja realizirala in kolikšna je njihova zasluga pri tem.

»Če bi te podatke dobivali, bi bil tudi delež operativnega vodstva na dlani,« je zaključil Kocjan, »in gospodarski rezultati jasni kazalci vloženega dela in truda.«

Kakor si Kocjan želi večjo sistematičnost pri spremljavi gospodarjenja v posameznih obratih, pa priznava da bi morda podrobnejši vpogled v oblikovanje in delitev dohodka skalil harmonijo kolektiva, če bi pri tem odkrili napake, oziroma če jih ne bi popravili.

V drugem stoletju Universale bo morda več Kocjanov zagovarjalo stališče matičnega Kocjana in z njim prodrlo v samoupravnih organih, ko dokažejo, da notranji odnosi ne bodo skaljeni, če bo delitev dohodka dobro proučena.

Toda, kaj bi prerokovali! Ob stoletnici podjetja bo kolektiv židane volje: v konfekcijski industriji malokje znaša poprečni osebni dohodek okrog 1000 novih dinarjev, ne da bi bili prikrajšani skladi. V Universale pa so dosegli, da je volk sit in koza cela. V sklade namreč vlagajo ob poprečnem 1000-dinarskem zaslužku četrtino dohodka. Stanovanjskih težav so se s skupnimi močmi rešili; samo še novoporočencem bo treba s krediti pomagati, da dobe primeren dom.

Kljub kritičnim pripombam bo obratovodja Kocjan iz srca nazdravil jubilantki in vsem njenim upravljavcem. Tovarna Universale se je tik pred srečanjem z Matuzalemom najbolj razcvetela.

MARIOLA KOBAL

Na 10 cicero

DRAVOGRAD

Delovni kolektivi v občini so na posebnem posvetu s predstavniki občinske skupščine zagotovili sredstva za delo društvenih dejavnosti, investicij v šolstvu ter nadaljevanje gradnje šolskega poslopja na Ojstrici. Skupaj naj bi vsa podjetja v občini v ta namen zbrala mimo proračuna okrog 350.000 novih dinarjev. Nekatere delovne organizacije morajo izpolniti še lanskoletne obveznosti. I. P.

NOVO MESTO

Na občinskem sindikalnem svetu v Novem mestu je bil pred kratkim razgovor o nočnem delu pekov, ki se ga je razen predstavnikov novomeške pekarije, podjetja »ŽITO« in sindikata udeležil tudi predsednik republiškega odbora sindikata kmetijskih, živilskih in tobačnih delavcev Slovenije Julij Planinc. Razprava je tekla o predlogu republiškega odbora in podjetja »ŽITO«, da bi delno ukinili nočno delo pekov. Na razgovoru so ugotovili, da peki dejansko delajo dve izmeni v nočnem času in to od 20. do 4. ure zjutraj in od 4. ure dalje. Predlagali so, naj bi nočna izmena delala od 23. do 8. ure zjutraj, nato pa bi čez dan delala druga izmena. Menili so, da s tem potrošniki ne bi bili prizadeti, ker bi bil kruh lahko vseskozi svež, pa tudi kvaliteta kruha ne bi trpela. Sklenili so, da bo pristojna služba pri podjetju »ŽITO« pripravila ustrezen predlog, nato pa bodo v skupnem pogovoru skušali najti sporazum s potrošniki, predvsem pa s trgovino. R. Š.

DOMŽALE

Na območju domžalske, kamniške in litijske občine kmetijstvo družbenega sektorja in živilska industrija zaposlujeta približno 500 delavcev. Da bi laže razreševali skupne probleme, so pred dnevi po dogovoru občinskih sindikalnih svetov omenjenih treh občin ustanovili področni odbor sindikata delavcev kmetijstva, živilske in tobačne industrije. Sedež tega odbora je v Domžalah. Za prvega predsednika pa je bil izvoljen Peter Gubanc, veterinar v obratu Agrokombinata Emona v Mengšu. -mG

V »INDUSTRIJI USNJA« VRHNIKA O LETOVANJU DELAVCEV

PRIZADET BO KOLEKTIV

»Okoli 800 tisoč dinarjev bomo dali letos v sklad skupne porabe. Pol milijona bomo porabili za stanovanja, drugi denar bomo pa razdelili kot nadomestilo za K-15, prispevek za letovanje, izobraževanje in različne pomoči,« sta mi dejala VLADO GOTVAJN, vodja splošne službe in MILAN PALATINUS, računovodja v »Industriji usnja« na Vrhniki.

»Lani smo dali v sklad skupne porabe nekaj manj, približno 600 tisoč starih dinarjev. Kot nadomestilo za K-15 smo porabili 150 tisoč dinarjev. Lani je bila naša tovarna še manjša, v »Industriji usnja« na Vrhniki je delalo približno 800 delavcev. Sedaj nas je 200 več, zato je tudi naš sklad skupne porabe večji. Seveda bomo letos tudi naredili več, lani smo imeli za 75 milijonov dinarjev prometa.«

● Po kakšnem ključu boste delili regrese? me je zanimalo.

»Po istem verjetno, kot do sedaj. Lani smo vsakemu zaposlenemu, kot nadomestilo za K-15 dali po 150 dinarjev, če pa je šel delavec letovat, smo mu ob predložitvi računa še prispevali po 14 dinarjev zanj ter za nezaposleno ženo in po 8 din za otroka dnevno, največ za 10 dni. Tako je, denimo, delavec, ki je šel za 10 dni letovat z nezaposleno ženo in z dvema otrokoma, dobil približno 600 dinarjev. Kako bo letos, ne vem, o tem še ni razpravljal delavski svet,« je rekel **Vlado Gotvajn.**

● Ali je šlo veliko vaših delavcev letovat?

»Naša tovarna ima lasten počitniški dom v Strunjanu. Tam stane oskrbni dan 25 dinarjev, za otroke je polovico ceneje. V našem domu je letovalo 82 delavcev z družinami in 16 naših upokojencev. Skupaj je lani v Strunjanu letovalo 200 ljudi. Njim in našim delavcem, ki so letovali po drugih počitniških domovih, smo kot prispevek delovne organizacije za letovanje izplačali 30 tisoč dinarjev. Dopust smo regresirali tudi našim upokojencem, približno 30 delavcem pa je razliko med ceno oskrbe in prispevkom delovne organizacije plačala naša sindikalna organizacija. Na njeno pobudo tudi smo lani poslali 22 otrok na brezplačne počitnice v Beli križ v Slovenskem primorju.«

● Ali vas bo novi zakon, ki je obdavčil sklade skupne porabe, zelo prizadel?

»Tega še nismo računali, gotovo pa je, da bomo plačali republiki letno najmanj 30 tisoč dinarjev. Prevedeno to pomeni: en rešen stanovanjski problem na leto manj, nižje nadomestilo za K-15, lahko, da bodo prizadeti naši štipendisti, za njih mesečno porabimo po 7 tisoč dinarjev, izobraževanje zaposlenih je tudi važna postavka pri nas, precej denarja smo razdelili kot pomoč šolam in vzgojno varstvenim zavodom ter knjižnicam. Kje bomo stisnili pas, še ne vem. Gotovo pa je, da ga bomo nekje morali,« je odgovoril **Vlado Gotvajn.**

● Na leto torej ne boste za enega delavca potrošili več denarja, kot ste ga doslej?

»Lani smo porabili po 442 dinarjev na zaposlenega. Letos imamo v skladu skupne porabe več denarja, več pa nas je tudi v tovarni, kot sem že dejal. Ne verjamem, da bi lahko na zaposlenega porabili kaj več, denar bomo morali prihraniti kje drugod. Čisto mogoče je, da bo delavski svet sprejel sklep, da bomo dali v sklad skupne porabe toliko več denarja, kot ga bomo morali dati republiki, da delavci ne bodo neposredno prizadeti, kot kolektiv pa bomo vsekakor!« sta menila Gotvajn in Palatinus.

BREST
POHIŠTVO

● Kako ste do sedaj še trošili denar iz sklada skupne porabe?

»Smo ena od delovnih organizacij, ki skrbi za svoje upokojence. Svojim nekdanjim delavcem, ki imajo nizke pokojnine, dajemo po 50 do 120 dinarjev mesečno, za novo leto damo svojim upokojencem po 200 dinarjev, obdarujemo otroke, podobnih izdatkov imamo še veliko. Ne bi bilo prav, če bi na račun novega davka kogarkoli prikrajšali, izhod bomo morali iskati drugod,« sta rekla moja sogovornika. »V sklad skupne porabe smo doslej dajali toliko, kot je bilo nujno potrebno in nič več. Ne zdi se pa nama prav, da je skupnost obdavčila ravno družbeni standard, ker ta verjetno ni še nikjer pri nas previsok.«

MATJAŽ VIZJAK

OB AKCIJI LJUBLJANSKIH SINDIKATOV

NAJVEČ ZA OTROŠKO VARSTVO

OD MILIJONA NOVIH DINARJEV, KOLIKOR SE JIH JE ZBRALO V POSEBNEM SKLADU ZA DRUŽBENI STANDARD V LJUBLJANI, BO DEL SREDSTEV NAMENJENIH TUDI ZA GRADNJO POKRITEGA PLAVALNEGA BAZENA IN ZA IZGRADNJO REKREACIJSKIH CENTROV V MOSTECU IN PLAVALNEGA BAZENA NA KODELJEVEM

Kot smo že poročali, se je v posebnem skladu Mestnega sindikalnega sveta Ljubljane za gradnjo objektov družbenega standarda ljubljanskih delavcev zbralo v zadnjem obdobju, ali točneje v letu in pol, milijon novih dinarjev. Da bi ta sredstva kar najbolj smotrno uporabili, se je predsedstvo ljubljanskega Mestnega sindikalnega sveta posvetovalo z vsem sindikalnim članstvom Ljubljane. V posebnem anketnem listu, ki ga je prejelo 820 sindikalnih organizacij na območju Ljubljane, so morale le-te odgovoriti, za katere objekte družbenega standarda v Ljubljani bi namenili omenjen milijon novih dinarjev.

Na anketnem listu so bili trije predlogi ljubljanskih sindikatov, in sicer da bi denar namenili za otroško varstvo, za gradnjo pokritega plavalnega bazena v Ljubljani in za dokončanje rekreacijskega centra v Mostecu.

Do danes, kot je povedal Rudi Bregar, predsednik ljubljanskih sindikatov, je na omenjeno anketo odgovorilo 262 večjih sindikalnih organizacij, v katerih je včlanjenih nad 50.000 ljubljanskih članov sindikata. Torej na osnovi mnenj več kot polovice članov sindikata v Ljubljani se je predsedstvo Mestnega sindikalnega sveta že odločilo, kam bo namenilo omenjen milijon novih dinarjev. Anketa je pokazala, da se je 68 odstotkov sindikalnih organizacij, ki so odgovorile na anketo, odločilo, da se večji del sredstev porabi za otroško varstvo v Ljubljani, 20,3 odstotka sindikalnih organizacij, ki so odgovorile na anketo, se zavzema za gradnjo pokritega bazena, 10,8 odstotka se jih ogreva za dograditev rekreacijskega centra v Mostecu in 3,8 odstotka sindikalnih organizacij je predlagalo, naj bi ta sredstva porabili še za gradnjo nekaterih drugih objektov družbenega standarda v Ljubljani.

Čeprav bi ljubljanski sindikati po svojih internih pravilih lahko sami odločili, za katere objekte družbenega standarda bodo namenili omenjen milijon novih dinarjev, so le-ti dosledno upoštevali mnenje več kot polovice sindikalnega članstva Ljubljane in 600.000 novih dinarjev namenili ter s tem podprli izvajanje programa otroškega varstva v Ljubljani, 200.000 novih dinarjev so namenili za izgradnjo pokritega plavalnega bazena v Ljubljani, 100.000 novih dinarjev za dokončanje rekreacijskega centra v Mostecu in 100.000 novih dinarjev za gradnjo letnega plavalnega bazena na Kodeljevem, ki ga bodo pričeli graditi še to pomlad.

Ob koncu je **Rudi Bregar,** predsednik ljubljanskega Mestnega sindikalnega sveta, še dodal:

»Zavedamo se, da so sredstva, ki so jih ljubljanski sindikati namenili za izgradnjo objektov družbenega standarda v Ljubljani sicer precejšnja, toda še ne tolikšna, da bi z njimi lahko razrešili vse zastavljene akcije. Sem pa prepričan, da bomo s to našo potezo, zlasti sedaj, ko delovne organizacije sprejemajo zaključne račune, spodbudili marsikatero od njih, da bo za prepotrebne objekte družbenega standarda v Ljubljani primaknila še kakšen dinar.« M. Ž.

KLI proizvodi

KOMBINAT LESNO PREDELOVALNE INDUSTRIJE LOGATEC

Kvaliteta priznana na domačem in tujem trgu

PRODAJA:
— Kolonialnega pohištva (stolov), obešalnikov in raznih drugih drobnih proizvodov.
— Žagan les iglavcev in listavcev za izvoz in notranji trg, ter izdelkov iz plastificiranih letev (esslinger rolete, klopi in mize, stenske obloge).

NOVI IZDELKI:
— Stenske obloge v imitaciji lesa, klopi in mize za balkone, vrtove, parke itd. Zahtevajte prospekte in cenike.

STAVBNO POHIŠTVO:
— Grundirano nezastekleno, lakirano — zastekleno — suhomontažno, opremljeno z najkvalitetnejšim okovjem.

Čeprav nas do IX. kongresa ZKJ deli le še dobrih štirinajst dni, še vedno nimamo pri roki kolikor toliko reprezentančne kritike obsežnega kongresnega gradiva, ki ga je CK ZKS posredoval javnosti v razpravo — v največji meri zato ne, ker so čas za javno razpravo zelo skopo odmerili. Kljub temu pa je, na osnovi dosedanjih priprav na kongres ZKJ v Sloveniji in ob prebiranju predlogov, o čem vse naj teče beseda na tem našem najpomembnejšem zboru komunistov, že mogoče zelo jasno povedati, kaj od kongresa pričakujemo.

»Revolucionarne spremembe« na naši dosedanji poti?

Ne, to nikakor! Uspehi, ki smo jih dosegli v letih reforme, nas vse bolj utrjujejo v prepričanju, da smo končno le krenili po pravi poti. Prav zato pa pričakujemo od kongresa ZKJ predvsem idejno-politično podporo naši dosedanji družbeno-ekonomski usmeritvi in odločno zagotovilo, da bomo nadaljevali gospodarsko in družbeno preobrazbo, ki smo jo začeli z reformnimi ukrepi — ob hkratnem poglabljanju in razširjanju samoupravljanja na vseh področjih družbenega življenja. To pomeni, da pričakujemo v Sloveniji od IX. kongresa ZKJ predvsem jasen odgovor na vprašanje, kako izpopolnjevati družbeno-politični in ekonomski sistem, katerega osnove smo opredelili na VIII. kongresu ZKJ, v ustavi ter z ukrepi gospodarske in družbene reforme. Na IX. kongresu ZKJ naj bi torej pri opredeljevanju nalog komunistov in organizacij ZK in razvojne usmeritve naše družbe

KAJ PRIČAKUJEMO OD IX. KONGRESA ZVEZE KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

Spodbudo za ustvarjalnost

zlasti upoštevali, da smo v času med kongresoma postali bolj razvita, bolj urejena, zahtevnejša in bolj komplicirana socialistična družba, kar vse terja večjo stabilnost gospodarskih in družbenih odnosov, večjo socialno sigurnost delovnih ljudi in jasnejši pogled naprej.

Kongres ZKJ bo potemtakem dobro opravil svojo nalogo, če nam bo na njem uspelo čimbolj natanko opredeliti vlogo federacije in njene naloge na tistih področjih našega družbenega delovanja in življenja, ki so skupnega pomena in v interesu vseh narodov in narodnosti v Jugoslaviji. Nova struktura zvezne skupščine in predlagani ustavni amandmaji omogočajo nadaljnji proces deetatizacije in decentralizacije, kar pomeni stvarno možnost za drugačno opredelitev vloge federacije v prihodnje. Nadaljnji razvoj samoupravnosti naše družbe pa je v veliki meri odvisen tudi od razvoja občin in nacionalnih skupnosti; ne le, da bi morali to na kongresu ZKJ zelo jasno povedati, odločno bi se morali tudi zavzeti za materialno krepitev samoupravljanja teh družbeno političnih skupnosti.

Na IX. kongresu ZKJ bi se morali odločno zavzeti tudi za izpopolnitev sistema razširjene reprodukcije na samoupravnih osnovah, to je za preprečevanje monopolizma in oblikovanja novih centrov ekonomske in politične moči, ki želijo delovati samostojno, brez vpliva in kontrole delovnih ljudi. V sklop tega vprašanja vsekakor sodi problematika bančništva, dela trgovine, monopolnih organizacij in panog, deviznega in zunanjetrgovinskega sistema, kjer je administrativno centralistični vpliv še vedno zelo močan, sproščanje ali kontrola cen, carine, različne oblike državnih intervencij itd. Gospodarstvo se nenehno pritožuje, da naša praktična ekonomska politika ne temelji na premišljenem konceptu, predvsem pa, da instrumentarij ekonomske politike ni občutljiv in prilagodljiv ekonomskim tokovom doma in v svetu. V gospodarskih krogih in javnosti se vse bolj utrjuje prepričanje, da je naša ekonomska politika neurejena predvsem zato, ker na njeno oblikovanje in usmerjanje ne vpliva v zadostni meri ekonomska znanost: namesto da bi pravočasno ugotavljali tendence in trende razvoja ter spremljali ukrepe, s pomočjo katerih naj bi sproti odstranjevali njene negativne učinke, pa ali oklevamo ali pa se odločamo za skrajnostne posege na področje ekonomike. Enkrat se odločimo za popolno liberalizacijo cen, drugič spet za zaščito posameznih delov gospodarstva in zamrznjenje cen, ki izključuje pozitiven ekonomski pritisk tujega trga in sproščenejše delovanje ekonomskih zakonitosti itd. Prav zato, ker v razmerah samoupravljanja in delovanja reformnih ukrepov še nismo uspeli oblikovati novega sistema planiranja, to je družbenega dogovarjanja na osnovi samoupravnih odločitev delovnih kolektivov in družbeno političnih skupnosti, se srečujemo z delnimi rešitvami posameznih gospodarskih vprašanj, ki deformirajo celoten sistem in izhodišča naše reforme. IX. kongres ZKJ je zato najprimernejše mesto za odločno besedo v korist samoupravnega dogovarjanja in samoupravnih odločitev ter za korenit prelom s politiko kampanjskih administrativnih državnih intervencij in posegov v našo gospodarsko politiko.

Na kongresu ZKJ bi morali spregovoriti tudi o trdoživi, ponekod še močno zakoreninjeni miselnosti, da bi naša današnja družba že lahko postala družba popolne enakopravnosti, če bi se za to le odločili. Po dosedanjih razpravah sodeč delovni ljudje Slovenije pričakujejo, da se kongres ne bo opredelil za ustvarjanje iluzij o uspešnosti uravnilovskega preseganja neenakosti, marveč za dosledno uresničevanje reforme, za nadaljnji družbeno-ekonomski napredek in razvijanje socialističnih družbenih odnosov, za nadaljnjo revolucionarno preobražanje družbe. Pričakujejo tudi, da se bo na kongresu ZKJ močno izrazila zavest o nujnosti blagovno-tržnega gospodarstva na sedanji stopnji našega razvoja, ker intenzivira gospodarstvo, razvija iniciativo in spodbuja poslovnost, to je prizadevanja za zvišanje proizvodnosti dela, za racionalizacijo, za večjo ekonomičnost itd. Samo po sebi pa je jasno, da smo dolžni sproti odstranjevati negativne učinke ekonomskih zakonitosti, to je vgrajevati v sistem družbeno-ekonomskih odnosov načelo solidarnosti in medsebojne pomoči kot eno njegovih osnovnih kompnent.

Vendar naj bi pri posredovanju pomoči manj razvitim odstranjevali administrativno-volontaristične elemente pretakanja sredstev, krepili pa vse oblike pomoči, ki izhajajo iz skupnih interesov neposrednih proizvajalcev in njihovih asociacij z namenom, da bi kompletirali proizvodnjo in s tem konkurenčno poslovno uspešnost celotnega jugoslovanskega gospodarstva.

VINKO BLATNIK

NA ROB SEJI SKUPŠČINE REPUBLIŠKE SKUPNOSTI ZA ZAPOSLOVANJE

ZA FINANCIRANJE: družbeni dogovor

Enoten program službe za zaposlovanje v Sloveniji morajo sprejeti še komunalne skupnosti za zaposlovanje

Zadnja seja skupščine republiške skupnosti za zaposlovanje je dala vsem prisotnim vedeti, da so minili časi, ko so se sredstva, zbrana iz osebnih dohodkov delavcev, za delovanje službe zaposlovanja mnogokrat trošila nesmotrno, tudi za gradnjo počitniških hišic in podobno. Kajti sklep predzadnje seje skupščine republiške skupnosti za zaposlovanje, da se zniža prispevna stopnja za zaposlovanje od 0,3 % na 0,2 % od bruto osebnih dohodkov zaposlenih, je spravil službo zaposlovanja v tirnice kar najbolj racionalnega trošenja sredstev kot tudi čim bolj smotrnega poslovanja.

KORISTNI UKREPI

Temu primerni so bili tudi ukrepi na republiškem zavodu za zaposlovanje, ko je delovna skupnost zavoda sprejela sklep o zamrznjenju osebnih dohodkov vseh zaposlenih na ravni lanskih povprečnih osebnih dohodkov za vsakega posameznika. Zamrznjenje osebnih dohodkov naj bi trajalo toliko časa, dokler ne bodo vsi komunalni zavodi kot tudi republiški zavod sprejeli ustreznega družbenega dogovora, kako naj bi letos financirali službo zaposlovanja v naši republiki. Ali z drugimi besedami povedano, ko bodo naredili načrt, kako bi kar najracionalneje potrošili blizu 2 milijardi starih dinarjev, kolikor se jih zbere iz naslova »0,2 odstotka«. Drug tak pozitiven sklep delovne skupnosti republiškega zavoda za zaposlovanje je tudi ukinitev sklada skupne porabe, v katerem se je doslej zmerom zbralo kar precej denarja.

Takšne pobude delovne skupnosti republiškega zavoda za zaposlovanje v smislu smotrnejšega in racionalnejšega trošenja sredstev so vredne vse pohvale, ki so jih izrekli tudi člani skupščine.

VISOKI OSEBNI DOHODKI

Toda kljub temu so se člani skupščine republiške skupnosti za zaposlovanje v predloženem zaključnem računu republiškega zavoda za zaposlovanje nekajkrat ustavili pri nekaterih na videz premalo argumentiranih postavkah. Mnoge so zbodli osebni dohodki zaposlenih na republiškem zavodu za zaposlovanje, ki so v povprečju mnogo večji, kot pa znašajo povprečni osebni dohodki zaposlenih v slovenskem gospodarstvu. Naj mimogrede povemo, da za lani znašajo povprečni osebni dohodki na zaposlenega v republiškem zavodu za zaposlovanje kar 185 tisoč starih dinarjev, pri čemer je znašal najnižji osebni dohodek 82 tisoč in najvišji osebni dohodek 365 tisoč starih dinarjev. Mnogim članom skupščine republiške skupnosti za zaposlovanje ni bilo preveč po volji, da so si na republiškem zavodu za zaposlovanje doslej izplačevali tudi večje regrese za dopuste, kot v marsikateri gospodarski organizaciji v Sloveniji.

To vse skupaj pa ni prav nič simpatično, še posebej v tem času, ko primanjkuje denarja za uspešno organizacijo službe zaposlovanja in ko je vsem znano, da gre pri tem za denar, ki ga prispevajo delavci od lastnih dohodkov.

Zaključek vsega je torej bil, naj se v prihodnje povprečni osebni dohodki zaposlenih na republiškem zavodu za zaposlovanje in tudi regresi ter vse s tem v zvezi gibljejo na ravni povprečnih osebnih dohodkov zaposlenih v slovenskem gospodarstvu.

ENOTEN PROGRAM

V željah, da bi v Sloveniji imeli dobro službo zaposlovanja, je skupščina republiške skupnosti za zaposlovanje že na decembrski seji lani sprejela sklep o izdelavi enotnega delovnega programa službe za zaposlovanje. Izdelavo programa je poverila strokovnim službam zavodov za zaposlovanje, ki naj bi pri programiranju obsega in vrste nalog upoštevali finančna sredstva in kadrovske zmogljivosti, s katerimi razpolaga oziroma bo razpolagala letos celotna služba zaposlovanja v Sloveniji.

Obsežen program na več kot 150 straneh je skupščina republiške skupnosti za zaposlovanje na zadnji seji tudi sprejela s tem, da so se zanj že prej izrekli tudi vsi direktorji komunalnih skupnosti za zaposlovanje.

Osnovni cilj skupnega programa dela službe zaposlovanja je, da se:

- opravljajo naloge, ki jih službi za zaposlovanje nalagajo temeljni predpisi, razmerja do drugih nosilcev izvajanja politike zaposlovanja, potrebe in zahteve delovnih ljudi, ki iščejo zaposlitev oziroma se vključujejo v izučevanje poklica ali šolanje itd.;
- omogoči enotno izvajanje nalog v enakem obsegu in kvaliteti na območju celotne Slovenije;
- uvaja uporabo enotnih strokovnih postopkov in metod v delo in poslovanje službe za zaposlovanje;
- zagotovi večjo strokovnost in učinkovitost dela ter doseganje boljših rezultatov na osnovnih toriščih dela.

DOSEČI VEČJO RACIONALNOST

Program izhaja iz dveh osnovnih zahtev, to je doseči večjo racionalnost dela ter strokovno in učinkovito delovanje celotne službe. Uresničitev teh zahtev pa zahteva večjo enotnost, tako v pogledu vsebine nalog kot tudi v metodah in tehniki izvajanja. Prav v tem program, z razčlenjevanjem posameznih nalog in opravil, omogoča kvantitativno in kvalitativno enakomernost v programiranju dela, določa instrumente za izvedbo planiranih ciljev ter predpisuje tudi načine za izvrševanje načrtovanih nalog. V tem smislu je predvidena enotnost osnovnega evidenčno-statističnega instrumentarija, za operativne potrebe kakor tudi za analitične namene uvajanje enotnih metod in postopkov, zlasti na področju usklajevanja in povpraševanja po delavcih itd.

Program dela pomeni torej vsebinsko in strokovno intenzifikacijo službe, na drugi strani pa postavlja okvir delovanja skupnosti in zavodov, ki je v dani situaciji optimalen in zaradi tega še smotrn ter racionalen. Tako določena vsebina in obseg nalog pa morata postati obvezna, kar pomeni, da se morajo programirane dejavnosti opravljati zgolj v obsegu, določenem s programom, ne več in ne manj.

Prav gotovo bo izvajanje programa pokazalo še na druge vidike delovanja službe za zaposlovanje. Eden od teh je financiranje dejavnosti. Letos po sklepih in priporočilih skupščine republiške skupnosti za zaposlovanje predvidevajo dogovor med skupnostmi in zavodi, ki naj bi v obliki družbenega dogovorjanja uravnal razmerja materialne narave in z ustreznimi instrumenti določal vire, namene in višino porabljenih sredstev. Vendar že sam enoten program pa tudi smernice skupščine republiške skupnosti za zaposlovanje obvezujejo zavode, da na podoben način proučijo in uresničijo možnosti za združitev določenih funkcij, organizacijo skupnih služb ter bolj smotrno, enostavno in ažurno sodelovanje med zavodi na vseh delovnih področjih.

M. ŽIVKOVIČ

BREST POHIŠTVO

O NEZAPOSLENOSTI IN POMANJKANJU DELAVCEV V OBČINI TRBOVLJE

Vsaka medalja ima dve strani

Ni slučaj, da so občani Trbovelj na dosedanjih zborih volivcev pa tudi kandidacijskih konferencah in zborih med razpravo o predlogu volilnega programa posvetili največ časa in pozornosti aktualnim vprašanjem zaposlovanja. V središču zasavskih revirjev je namreč samo na izpostavi komunalnega zavoda za zaposlovanje priglašenih nad 540 ljudi, ki iščejo delo, približno enako število, pa pravijo, da sploh ni priglašenih. Kje so vzroki, da večina teh ljudi ne more priti do svojega kosa kruha? Občinski odbor SZDL in sindikalni svet sta v volilnem programu jasno zapisala, da je treba zlo začeti zdraviti pri koreninah, namreč v vsebinskem izboljšanju vzgoje in izobraževanja v osnovnih šolah, da bo kar največ mladih ljudi uspešno zaključilo osemletke in si s tem omogočilo nadaljnje, strokovno izpopolnjevanje.

Gre v resnici za paradoks. Po eni strani nekaj sto mladih ljudi, med njimi precej deklet, zaman išče zaposlitev, z druge strani pa npr. v enem največjem trboveljskem kolektivu — Strojni tovarni že občutijo dokajšnje pomanjkanje delavcev - **kvalificiranih** seveda. V tem podjetju se pravkar pogovarjajo o tem, da bi za nekaj časa ukinili proste sobote za delavce v neposredni proizvodnji, ker imajo toliko neodložljivih naročil, da jih bodo utegnili pravočasno realizirati le s tem ukrepom. Namesto torej, da bi letos uvedli vse proste sobote na mesec — za zdaj niso obratovali trikrat na mesec — bodo morali spet preiti na star delovni čas. V tovarni bodo po vsej verjetnosti priznavali za sobotno delo 20 do 25 % pribitka na osebni dohodek. To pa še ni vse. Zavoljo akutnega pomanjkanja kvalificiranih delavcev bodo morali v podjetju nekaj del oddati v izvedbo sorodnim trboveljskim delovnim kolektivom. Trboveljska Strojna tovarna pa ni edini kolektiv, ki bi še potreboval **kvalificirane delavce.** V Iskrini tovarni polprevodnikov so pred kratkim razpisali precej novih delovnih mest, seveda največ za visoko usposobljene strokovnjake, tehnike in kvalificirane delavce. Nekaj so jih dobili, precej delovnih mest pa bo ostalo nezasedenih.

Potemtakem sta občinski odbor SZDL in sindikalni svet tako rekoč zadela v črno, ko sta v volilni program napisala edino utemeljeno izhodišče, po katerem bodo v središču zasavskih revirjev hitreje odpravljali nezaposlenost. To pomeni, da je vsa družbena skupnost čedalje bolj zainteresirana, da bi v našem sedanjem vzgojno-izobraževalnem procesu nekaj premaknili, da bi omogočili če že ne vsem, pa vsaj veliko večjemu številu otrok, kot doslej uspešno zaključiti osemletno šolanje. Žal, so za zdaj podatki o tem, koliko šolobveznih otrok uspešno konča osnovno šolo, še zmeraj nerazveseljivi. Resda so pravkar ugotovili, da se odstotek otrok s končano osemletno šolo rahlo povečuje, vendar še vse prepočasi, in zavoljo tega bodo problemi zaposlovanja, bolje rečeno nadaljnjega strokovnega izpopolnjevanja trboveljskih otrok še precej časa akutni. Občinska skupščina, sindikalni svet in vsi drugi družbeni dejavniki so se torej dokopali do prepričanja, da materialna in vsakršna druga pomoč osnovnim šolam ni proč vržen denar. Narobe: v središču zasavskih revirjev so uvedli krajevni samoprispevek za izgradnjo in preureditev šol in telovadnic. Šolske skupnosti nimajo tolikšnih materialnih težav kot marsikje drugod na Slovenskem. Zato v Trbovljah upravičeno pričakujejo izboljšanje na tem področju, saj se bo edinole to odrazilo kasneje pri nadaljnjem izpopolnjevanju znanja mladine in možnosti za njihovo zaposlitev.

Ob tem kaže posebej poudariti, da so se v središču zasavskih revirjev odločili hitreje razvijati tako imenovane **terciarne dejavnosti.** Tu je še precej možnosti za zaposlitev, zlasti žensk in deklet. V osnutku dveletnega gospodarskega in družbenega razvoja občine so predvideli znatna vlaganja v to dejavnost pa tudi za nadaljnje odpiranje produktivnih delovnih mest. Toda ob tem je nedvomno res, da bo trboveljsko gospodarstvo v prihodnje potrebovalo edinole ali vsaj v največji meri usposobljene delavce, torej kvalificirane delavce. Zatorej gre tisto prvo, namreč napori za razvoj vzgoje in izobraževanje in za vsebinsko izpopolnjevanje vsebine pouka vštric z drugo usmerjenostjo, namreč vlaganja denarja za takšne investicije, kjer bo moč znatno povečevati dohodek, toda v prvi vrsti s kvalificiranimi ljudmi. In od tod tudi prizadevanja, da bi vse srednje strokovne šole pa industrijsko nadaljevalne šole imele vse pogoje svojega razvoja in dela. Možnosti pa bo več, če bi večje število mladih ljudi uspešno končalo osemletko.

-m-

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo republiškega sveta ZSJ za Slovenijo. Izdaja ČZP Delavska enotnost v Ljubljani List je bil ustanovljen 20. novembra 1942 Ureja ga uredniški odbor Glavni in odgovorni urednik

MILAN POGAČNIK

Naslov uredništva in uprave. Ljubljana, Dalmatinova ul. 4, poštni predal 213/VI, telefon uredništva 316-672, 316-695 312-402 in 310-033, uprave 310-033 Račun pri Narodni banki v Ljubljani št NB 501-1-901, devizni račun pri Kreditni banki in hranilnici Ljubljana, št 301-620-7-32000-10-3204-486 — Posamezna številka stane 50 N-par — 50 S-din — Naročnina je četrtletna 6,50 N-din — 650 S-din — polletna 13 N-din — 1300 S-din in letna 26 N-din — 2600 S-din — Rokopisov ne vračamo — Poštnina plačana v gotovini Tisk in klišeji ČZP »Ljudska pravica« Ljubljana

K UREJENEMU SMUČIŠČU SODIJO TUDI IZPOSOJEVALNICA SMUČARSKE OPREME, SERVISNA DELAVNICA IN GARDEROBA

Le kvalitetna oprema

Samo 10 N-dinarjev morate odšteti, če želite pustiti svoje smuči in palice na Pohorju do naslednje smučarske sezone...

Letošnja zima je ljubiteljem smučanja zelo naklonjena.

Povsod je snega več kot dovolj, samo smučarsko opremo in nekaj časa je treba imeti, in že se lahko naužijemo najlepšega športa zimskih mesecev.

Ker pa smučarska oprema kljub vsemu marsikomu še vedno ni dostopna — znano je namreč, da je zelo draga — si morajo številni mladi ljudje in seveda tudi odrasli, opremo enostavno sposoditi, če želijo vsaj kak dan preživeti na snegu.

Število izposojevalnic smučarske opreme zato pri nas iz leta v leto narašča. So na Zelenici, v Kranjski gori, v Ljubljani, na Pohorju, pa še marsikje. Vendar je teh izposojevalnic kljub vsemu še vedno premalo. Številni ljudje, ki bi si želeli na smuči, ostanejo tako še vedno praznih rok, čeprav izposojevalnice ne delajo ravno izgube s svojo dejavnostjo.

KOMPLETNA OPREMA ZA 15 NOVIH DINARJEV

Gotovo je ena najbolj vpeljanih izposojevalnic smučarske opreme na Pohorju. Tu dobite na posodo tako rekoč vse, kar potrebujete za smučanje.

Janko Rakuša, šef izposojevalnice, servisa in garderobe nam je povedal o izposojevalnih pogojih naslednje:

»Številni smučarji, ki nimajo lastne smučarske opreme, si jo lahko izposodijo pri nas. Na zalogi imamo smuči z varnostnimi vezmi, čevlje, palice, tudi sanke seveda izposojujemo. Dnevna izposojevalnina za smuči in palice 10, za čevlje pa 5 N-din. To pomeni, da dobite pri nas celotno potrebno smučarsko opremo za 15 N-din na dan. Kdor jo želi uporabljati več dni, mora seveda odšteti za uslugo vsak dan posebej. Poudariti pa moram, da nudimo vsem tistim, ki želijo biti na snegu ves teden, znatne popuste.«

Na Pohorju smo med drugim tudi zvedeli, da vlada med smučarji precejšen interes za izposojanje opreme. In kaj ne bi? Medtem ko morate danes odšteti v trgovini za metalne smuči, kakršne izposojajo na Pohorju, varnostne vezi, palice in čevlje najmanj 1000 N-din, si lahko za desetino tega denarja izposodite celotno smučarsko opremo za ves teden.

Ta vsota pa je tako zelo ugodna, da se marsikomu izmed nas niti pomisliti ne splača, da bi si nabavil lastno opremo za smučanje.

Naj še povemo, da si lahko danes na Pohorju izposodite tudi sani. Dnevna izposojevalnina vas bo veljala 3 dinarje.

»Sedaj imamo pri nas na voljo 50 parov smuči, vendar jih bomo še dokupili, stare pa obnovili...,« nam je povedal Janko Rakuša. »Tako kot doslej bomo imeli na zalogi le kvalitetne smuči, ki bodo opremljene z varnostnimi vezmi...«

SERVIS NA SNEGU

V nasprotju s številnimi našimi smučišči, kjer obiskovalec nima nobene možnosti, da bi odpravil nepredvideno poškodbo na svoji smučarski opremi, imajo na Pohorju ob hotelu Bellevue servis, ki posluje ves dan. Mojster Rakuša vam tu hitro in strokovno odstrani vsako napako na smučarski opremi. To pa pomeni, da se vam ni potrebno posloviti od snega, če ste na primer izgubili robnik na smučki ali če so vam popustili vijaki pri vezeh. Rakuša vas hitro izkoplje iz manjših in večjih težav in že lahko nadaljujete s smučanjem.

Te usluge so vsekakor veliko vredne. Posebno zato, ker so na voljo ljudem kar sredi smučišča in je potrebna izguba časa tako rekoč minimalna, usluga pa je poceni.

TRGOVINA S SMUČARSKIMI REKVIZITI

Še eno prednost imajo smučarji, ki se odločijo za Pohorje. Ob samem smučišču je tu tudi trgovina, kjer lahko kupite vse najpotrebnejše smučarske rekvizite. Tako vam ni treba v dolino, če se vam strga varnostni jermenček ali če na primer izgubite svoje rokavice.

Smučarji so zelo nezadovoljni le s tem, da odpro trgovino na Pohorju šele ob 11. uri dopoldne.

Omembe vredna je vsekakor tudi pohorska garderoba, kjer lahko smučar varno spravi svoje smuči in palice. Za en dan velja usluga 0,50, za ves teden pa 1 N-din. Če pustite opremo tu ves mesec, morate odšteti za čuvanje 2 dinarja, za leto dni pa 10 dinarjev.

Skratka, kdor smuča le na Pohorju, se mu v nobenem primeru ne izplača, da bi vsako nedeljo sproti prenašal svoje smuči od doma na smučišče in zvečer spet v dolino. -a.

Solidna servisna služba »Gorenja«

Tovarna gospodinjske opreme »Gorenje« iz Velenja ima solidno urejeno servisno službo.

Čeprav so bili v Gorenju to službo dolžni organizirati že po zakonu o blagovnem prometu, so se v tovarni tudi sami zavedali, da je prav servisna služba eden tistih dejavnikov, ki spodbuja k nakupu, saj se naši kupci odločijo za ta ali oni izdelek le, če vedo, da imajo zagotovljen tudi hiter in soliden servis.

V začetku je imela tovarna »Gorenje« sklenjene pogodbe z 250 servisnimi delavnicami po vsej Jugoslaviji. Kmalu pa so v »Gorenju« ugotovili, da so usluge teh delavnic pomanjkljive, da usluge niso niti dovolj hitre in niti dovolj kvalitetne, povrhu vsega te servisne delavnice niso imele dovolj rezervnih delov, njihovega dela pa tudi ni bilo mogoče kontrolirati.

Spričo teh in še nekaterih drugih okoliščin so se v »Gorenju« odločili za lastno servisno službo.

Ustanovili so 6 servisnih centrov, ki v nekem smislu pokrivajo posamezne republike. Področje, ki ga pokriva posamezni center, ima tudi svoje izpostave — teh je zdaj v državi 15. Da bi bila servisna služba »Gorenja« čim bolj učinkovita, so izpostave razdelili na posamezne sektorje, servisni tehnik, ki ima vozilo z vsem potrebnim orodjem in z nadomestnimi deli, pa je neposredno odgovoren za popravilo okvare na vsakem gospodinjskem aparatu Gorenja. Velikost sektorja je tolikšna, da ga servisni tehnik obvlada v tednu dni. V večjih mestih tako vsako reklamacijo reši še isti dan po prijavi, v manjših mestih v treh dneh, v bolj oddaljenih krajih pa najkasneje v tednu dni.

Trenutno dela na območju Jugoslavije 60 servisnih tehnikov Tovarne »Gorenje«.

Tovarna »Gorenje« iz Velenja si seveda prizadeva, da bi bile njihove usluge dostopne tudi potrošnikom, ki jim je potekel garancijski rok, pri čemer zaračuna poleg ustaljenih stroškov še prevozne stroške v pavšalnem znesku 15 N-dinarjev, ne glede na prevožene kilometre, ki jih prevozi servisni tehnik. Zanimivo je, da je samo blizu 0,5 % izdelkov »Gorenja« takih, da morajo popravilo opraviti v servisni delavnici, medtem ko lahko pri vseh drugih okvare odstranijo na domu.

Enostaven je tudi postopek pri uveljavljanju reklamacije. Razen tega, da imajo izpostave lastne telefone, so v garancijskem listu vsakega izdelka navedeni njihovi naslovi. Vsaka trgovina, ki prodaja izdelke »Gorenja«, izroči kupcu posebno dopisnico z naslovom najbližjega servisa, na kateri označi le okvaro in jo odpošlje na naslov. Vsak kupec dobi nato posebno obvestilo, kdaj ga bo servisni tehnik obiskal, ta pa je dolžan tudi sam obiskovati prodajalne in zbirati reklamacije.

Takšna organizacija servisne službe »Gorenje« zagotavlja predvsem hitre in kvalitetne usluge. Servisni tehniki so sproti seznanjeni z vsakim novim izdelkom tovarne, obvezna dvajsetdnevna praksa pa jim da dovolj znanja, da lahko svoje delo najbolje opravijo. Ž.

Pomladanska razprodaja

Nove pocenitve v trgovini

TRGOVSKO PODJETJE TKANINA:

Ljubljansko trgovsko podjetje Manufaktura že dalj časa prodaja češke kamgarne po znižanih cenah. V tem pa mu konkurira Tkanina. Poleg pocenjenih izvoznih kamgarnov ima namreč v prodaji precej domačega kamgarna po enakih cenah. Da si je vredno ogledati to blago, dokazujejo razlike v cenah med redno in pocenjeno prodajo. Domači kamgarni so se s 100 do 120 N-dinarjev pocenili na 64,40 N-dinarjev.

Če potrebujete dober prehodni plašč, ki se ne bo mečkal, si oglejte pri ljubljanski Tkanini še kašmir, odlično blago iz 90 % kašmirske volne in 10 % nylona. Še pred kratkim bi za meter blaga odšteli 198 N-dinarjev, medtem ko stane zdaj 84 N-dinarjev.

Še to: kašmir je primeren tudi za ženske plašče in pelerine. Kdor si lahko privošči toplo in nekoliko dražjo domačo haljo ali delovni jopič za zimo, naj si ga tudi ogleda.

VELEBLAGOVNICA NA-MA:

Nama je v razprodaji sezonskega blaga spet zelo velikopotezna. Skupaj s konfekcionarji je pocenila vse zaloge zimskih plaščev, kostimov, športnih oblačil in celo različna oblačila iz svinjskega velurja, čeprav so primerna za toplejše dni.

Za 220—250 N-dinarjev dobite usnjen jopič, plašč pa za 250 do 350 N-dinarjev. Večinoma so ta oblačila klasičnih ravnih krojev, tako da v hladnejših dneh lahko pod njimi nosite debelo jopico.

Če ste sami mladi ali imate odraslo hčerko, si med številnimi pocenjenimi kostimi posebej oglejte tiste, ki so izdelani v »Muri«. V razprodajno kolekcijo so vključeni predvsem zaradi tega, ker so večje številke pošle. Nakup bo hvaležen, saj si boste s tem kompletom obogatili garderobo tja do zime.

Za vsa oblačila pa velja, če izvzamemo usnjena, da so bila izdelana za letošnjo zimo in torej v njih niti leto obsorej ne bi bili staromodno oblečeni.

UGODNA RAZPRODAJA VARTEKSA

Varteks je letos prehitel druge tovarne v večjih razprodajah. Pocenil ni samo strogo zimskih oblačil, ampak veliko prehodnih in spomladanskih, medtem ko so pocenjene moške obleke iz 100 % volne in trevire primerne za vse sezone.

Kroji pocenjenih moških oblek so sodobni in blago ni cunjasto, saj je popolnoma volneno ali iz trevire, mešanice volne in sintetike, ki se ne mečka.

Žal ni na voljo vseh številk, ker razprodaja Varteks samo izvozni presežek.

Izbira pocenjenih plaščev je večja. Sodobno ukrojen, točneje: po zadnji modi ukrojen spomladanski plašč, primeren za vse starosti in izdelan iz mešanice prave in lesne volne, stane samo 120 N-dinarjev.

Tričetrtinske volnene plašče svetle ali temne barve, primernejše mlajšim moškim, ker imajo napoleonski ali, kot pravijo nekateri, vojaški ovratnik z velikimi zavihki, razprodaja Varteks po 180 N-dinarjev; v redni prodaji je stal tak plašč 360 N-dinarjev.

S 340 N-din na 180 N-din pa so pocenjeni volneni, normalno dolgi plašči sodobnega kroja. Večidel so rjavi in potemtakem modne barve, naprodaj pa so tudi v solidni sivi barvi. Vzorec: ribja kost.

Škoda, da ni večje izbire v velikosti smučarskih hlač, ki pa ne pridejo v poštev samo za smučanje, ampak tudi za delo.

Omislijo si jih lahko le manjši moški, ker so večje številke odpotovale na Švedsko.

Blago je trpežno, izredno lepo tkano in površinsko obdelano. Nič čudnega, če je moral kupec nedavno odšteti zanje 160 dinarjev; zdaj veljajo od 80 do 90 N-dinarjev.

Precejšnja je izbira pocenjenih suknjičev. Enobarvne in vzorčaste z dvovrstnimi in enovrstnimi gumbi razprodajajo Varteksove poslovalnice po skromnih 80 N-din.

Zagotovo niso nič slabši kot suknjiči pri moških oblekah, ki jih druge trgovine prodajajo po 400 do 500 N-dinarjev (s hlačami vred). Ugoden nakup, če pomislite, da stane meter blaga, izdelanega iz mešanice volne in bombaža, 700 do 800 N-dinarjev.

Varteks razprodaja tudi hlače iz enake mešanice. Če si kupite karirast suknjič in enobarvne, skladne hlače, boste za 160 N-din popolnoma prenovljeni.

Nekaj malega pa je Varteks tudi ženskam privoščil v razprodaji. Malo morate zamižati pred vzorcem pocenjenih hlač, bolj pa pred širokim gumastim pasom, ki bi se imenitno podal enobarvnim kavbojkam, pa bo kupčija sklenjena.

Paradirali ne boste v njih, med gospodinjskim delom boste pa pozimi dobro spravljeni. Hlače so namreč tople in lahke. Kolena in gležnji bodo varni pred mrazom in nogavice cele... Ma-

S 1. marcem, po dogovoru tudi pozneje, zaposlimo

gospodinjo
lahko tudi starejših let, v novi, moderno opremljeni privatni hiši.

Zaželeno je dobro znanje kuhe. Snaženje in druga podobna hišna dela opravlja snažilka. V hiši so vsi gospodinjski in kuhinjski aparati. Na voljo je lepa soba z radioaparatom in kopalnica. Nudimo delo v prijetnem vzdušju z urejenim prostim časom.
Ponudbe naslovite na:

Dr. W. A. LANG,
Schartenrainstr. 30
Tel. 056/6 20 70
BADEN
Post CH 5430
Wettingen/AG
(Schweiz)

Vse interesentke opozarjamo, da morajo urediti zaposlitev prek pristojnega zavoda za zaposlovanje.

Vozila Tomos Citroën

znana po svoji vzdržljivosti, zanesljivosti na cesti in ekonomičnosti, še vedno uspešno osvajajo jugoslovansko tržišče, in to po novih prodajnih pogojih in prek specializirane trgovske mreže.

DIANA-6 CONFORT

602 ccm, 33 KM SAE, maks. hitrost 110 km/h,
poraba goriva 5,5 l na 100 km
CENA fco Koper brez prometnega davka 18.246.— din

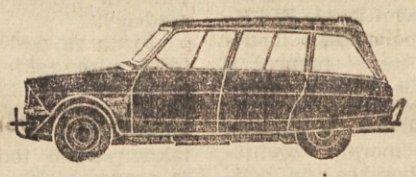

AMI-6 BREAK

602 ccm, 35 KM SAE, maks. hitrost 120 km/h,
poraba goriva 6,3 l na 100 km
CENA fco Koper brez prometnega davka 20.383.— din

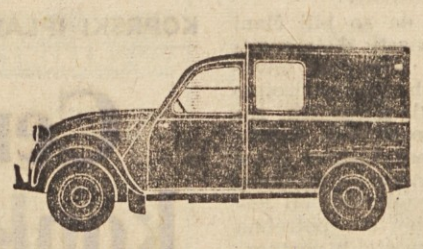

KAMIONET 3 CV-AK

602 ccm, 33 KM SAE, maks. hitrost 103 km/h,
poraba goriva 6,4 l na 100 km
CENA fco Koper brez prometnega davka 17.315.— din

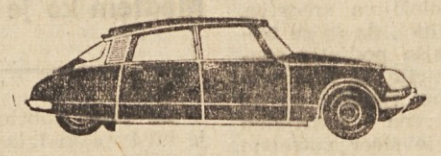

ID-19 CONFORT

1985 ccm, 91 KM SAE, maks. hitrost 160 km/h,
poraba goriva 9,4 l na 100 km
CENA fco Koper brez prometnega davka 43.500.— din

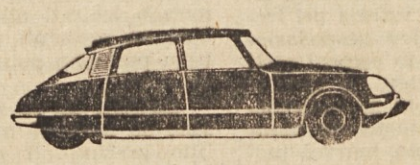

DS-21
DS-21 — PALLAS

2175 ccm, 115 KM SAE, maks. hitrost 178 km/h,
poraba goriva 11,37 l na 100 km.
Izvedba PALLAS ima večji komfort in bogatejšo opremo.
CENA fco Koper brez prometnega davka.
za DS-21 51.800.— din
za DS-21 PALLAS 54.900.— din

Za vozila 2 CV (spaček) in AMI-6 začasno ne sprejemamo naročil.

Informativni dobavni roki: 30 do 100 dni.

Kupci, ki plačajo vozila v devizah, imajo na gornje cene 10 % popusta za vozila DIANA, AMI in 3 CV-AK oziroma 12 % popusta za vozila ID in DS.

Naročila za vozila sprejemamo izključno prek naših prodajaln v Kopru, Ljubljani in Beogradu ter prek naših trgovskih zastopnikov: »AUTOBAČKA« Sombor, »AUTO KUĆA ŠUMADIJA« Beograd, »AUTOMAKEDONIJA« Skopje, »AUTORAD« Osijek, »AUTOVOJVODINA« Novi Sad, »MERKUR« Maribor, »METALNA COMMERCE« Zagreb, »SLOVENIJA AVTO« Ljubljana.

Pohitite z vplačilom minimalne akontacije, da si zagotovite kratek dobavni rok!

Tovarna motornih vozil Tomos Koper

TOMOS OBVEŠČA:

Četrta diana odšla v Hrastnik

Franc Ferme, šestintridesetletni rudar iz Hrastnika, je četrti dobitnik Tomosovega nagradnega natečaja »Diana zastonj«. Lani v juliju je kupil v prodajalni »Železnina« v Laškem Tomosov moped colibri T-12 in si s tem pridobil pravico do sodelovanja v nagradnem žrebanju, ki je v veljavi že drugo leto in v katerem lahko sodeluje vsak kupec, ki kjerkoli v Jugoslaviji kupi katerikoli izdelek tovarne Tomos — moped, krmni motor, motorno črpalko ali stabilni motor. Franc Ferme je bil zelo presenečen, ko je iz telegrama izvedel, da je prav on srečni izbranec in v začetku sploh ni mogel verjeti, da je novica resnična. Šele pismo, ki ga je prejel iz tovarne, mu je radostno novico dokončno potrdilo. Franc Ferme ima ženo in tri otroke v starosti od devet do šestnajst let. Prostorni avtomobil Tomos-Citroën diana-6, katerega lastnik je tako nepričakovano postal, in moped colibri, ki je že od lanskega julija član družine, bosta z lahkoto oskrbela prevoz vseh članov Fermetove družine.

Nagradni natečaj »Diana zastonj« se nadaljuje in vsak novi kupec Tomosovih izdelkov lahko upravičeno pričakuje, da bo tudi on postal lastnik avtomobila diana.

Še nekaj podrobnosti o osebnem avtomobilu Tomos-Citroën diana-6.

Motor je dvovaljni, štiritaktni, 74 × 70 mm, 602 ccm, moč 33 KM SAE pri 7000 vrt/min, kompresijsko razmerje 8,5 : 1, zračno hlajen, štiri sinhronizirane prestave in ena za vzvratno vožnjo, pogon na prednja kolesa, hidravlične zavore na vseh štirih kolesih, električna napeljava 12 V z alternatorjem 26 A, maksimalna hitrost 110 km/h, poraba goriva 5,5 l na 100 km.

V KRANJSKEM TEKSTILINDUSU SOGLAŠAJO Z OPOZORILI MARIBORSKEGA MTT

Le dober odstotek za sklade

Zaključni račun za lansko poslovno leto »obeta« kolektivu kranjskega Tekstilindusa kljub trdemu delu in odpovedovanju pri osebnih dohodkih le dober odstotek dohodka za sklade. Ta odstotek in poprečni osebni dohodki 800 N dinarjev ter še nekateri drugi poslovni rezultati sicer kažejo, da položaj kolektiva kranjskega Tekstilindusa ni tako porazen kot v mariborskem tekstilnem kombinatu. Kdor pa se seveda količkaj spozna na poslovno življenje delovnih organizacij, ve, da podjetju, ki se za tako ceno ohranja na površju, pohajajo moči in ga pehajo iz dneva v dan v težji položaj. Zato v Tekstilindusu povsem soglašajo z vsebino resolucije mariborskih tekstilcev, ki opozarja na skrajno neugodne posledice neurejenega, prekomernega uvoza tekstilnega blaga in na slabosti deviznega režima.

O tem smo se te dni pogovarjali z direktorjem Tekstilindusa Rudijem Polakom, vodjo kadrovsko socialnega sektorja Tinetom Rujino, predsednikom sindikalne organizacije Francem Isteničem in podpredsednico sindikalne organizacije ter članico Sveta ZSJ Milko Kovačevo.

»Že pred desetimi leti smo z vso prizadevnostjo — tudi na račun osebnih dohodkov — začeli vlagati razpoložljiva sredstva v rekonstrukcijo podjetja. In kaj lahko pokažemo po celem desetletju dela, ki se lahko po učinku meri s svetovno produktivnostjo? Naše delo nam ni navrglo toliko, da bi se lahko prilagodili tehničnemu razvoju na področju tekstilne industrije kljub povečani stopnji amortizacije.«

V teh besedah ni malodušja kranjskih tekstilnih proizvajalcev, ampak resna skrb za jutrišnji dan. Reši, kar se rešiti da, tako gospodarjenje, pravijo v Tekstilindusu, duši v kali vsako pretehtano načrtno gospodarsko usmeritev. Kranjski tekstilci, predvsem njihovo vodstvo, pa trdno verujejo, da se mora tudi za tekstilno industrijo začeti čas, ko jo bo tok našega gospodarstva potegnil za seboj, ne pa ji z mnogimi zaporami branil enakovredno uvrstitev med druge naše rentabilne gospodarske panoge.

PRED LASTNIM PRAGOM JE POMETENO

Če bi v Tekstilindusu čakali, da se bo zvezna administracija naveličala dveletnega opozarjanja, naj vendar izpolni obljube pri omejevanju uvoza blaga in urejanju deviznega sistema, bi se jim že davno slabše pisalo, kot se jim piše. Tako pa v podjetju kar naprej proučujejo boljšo organizacijo poslovanja in proizvodnje. Pred dobrim letom so reorganizirali komercialno službo in jo obogatili z novim oddelkom — analizo tržišča. Pravkar uresničujejo sklep delavskega sveta o centralizaciji delovnih enot. Zamisel o taki organizaciji ni nova, vendar so jo v Tekstilindusu zavestno postopno uresničevali. Bistvo nove organizacije proizvodnje je v združevanju delovnih enot. Tako se bodo poslej predilnice, tkalnice in oplemenitilnice, čeprav še vedno ločene, v obeh obratih združile glede na osnovni proizvodni program v tri delovne enote. Novi organizaciji bodo prilagodili tudi kadrovsko zasedbo. Najodgovornejši strokovni team bodo sestavljali: tehnični direktor in vodje proizvodnje za delovne enote predilnico, tkalnico in oplemenitilnico. Osnovni namen nove organizacije proizvodnje pa je, da dosežejo boljši ekonomski učinek poslovanja.

Naslednji ukrep je večje izkoriščanje zmogljivosti v končni proizvodnji in prilagajanje proizvodnih enot polizdelkov tržišču.

Za tako organizacijo in še za številne druge ukrepe, ki naj vodijo k racionalni in kvalitetni proizvodnji, se je zavzel kolektiv na nedavnem občnem zboru sind. organizacije. Tedaj so poudarili, da je potrebno tudi v prihodnje spodbujati vsa prizadevanja pri odkrivanju tako imenovanih notranjih rezerv, se zavzeti za še bolj kvalitetno proizvodnjo in za disciplinirano izpolnjevanje nalog na slehernem delovnem mestu.

IZVOZ POGUBLJA TEKSTILCE

Ob še tako domiselnih in preštudiranih notranjih ukrepih pa se kranjskemu Tekstilindusu še vedno ne obeta boljši jutrišnji dan. Preveč pregrad so jim postavili nekateri družbeni ukrepi, da bi lahko v Tekstilindusu posledice teh ukrepov premagovali samo z lastno pridnostjo in poslovno iznajdljivostjo. Težo predimenzioniranega uvoza, neurejenega deviznega režima in še vedno neustreznih cen občutijo v enaki meri kot mnogi sorodni kolektivi. Zato se povsem strinjajo z ugotovitvami mariborskih tekstilcev in z njihovimi zahtevami.

S čim utemeljujejo te zahteve? Skoraj polovico ali natančneje 45 odstotkov celotne proizvodnje morajo v Tekstilindusu izvoziti, če si hočejo zagotoviti devizna sredstva za nakup surovin. Na račun izvoza pa so se morali odpovedati 28 milijonom N-dinarjev dohodka. To je, kot pravijo v Tekstilindusu, neke vrste obdavčitev; izvozne izgube namreč ne nastajajo zato, ker na zunanjem trgu ne bi mogli konkurirati ceni proizvajalcev industrijsko razvitih dežel, ampak ker jim cene povečujejo carinske pregrade. Po drugi strani pa Tekstilindus pestijo visoke cene za uvožene surovine, večkrat pa se temu pridruži še neustrezna izbira surovin, ki jim podira zasnovane tehnološke postopke itd., itd. V Tekstilindusu tudi opozarjajo, da tuja tekstilna podjetja v razvitejših državah izvozijo od 20 odstotkov do 28 odstotkov svoje proizvodnje in zato ne prenašajo tolikšnih tveganj kot naša industrija, ki že skoraj praviloma deli svojo proizvodnjo na 50:50 med domačim in tujim trgom.

Nobena skrivnost tudi ni, da so razlike v pogojih gospodarjenja celo med domačimi istovrstnimi podjetji. Nekaterim proizvajalcem ni potrebno izvažati, da lahko kupujejo devize za uvožene surovine, da jim drugi pokrivajo morebitne izgube itd., itd. V takih razmerah se je seveda težko bosti s konkurenco. Zato pravijo v Tekstilindusu, da za presojo uspešnosti gospodarjenja posameznega tekstilnega kombinata ni potrebno pregledati celotne bilance, ampak samo podatke, ki obravnavajo izvoz.

S sklenitvijo sporazuma med proizvajalci in trgovci glede uvoza tekstilnega blaga je bil storjen prvi pomemben korak, da se prekomeren uvoz tekstila omeji na razumno mejo. Ta sporazum pa je potrebno zdaj dosledno spoštovati. Prav tako bi morali čimprej uvrstiti v postopek tri leta star predlog poslovnega združenja tekstilcev o deviznem režimu, ki bo izravnal ekonomski položaj tekstilcev z drugimi panogami gospodarstva, in slednjič, poudarjajo v Tekstilindusu, uvožene tekstilne izdelke bi morali uskladiti z našimi standardi.

I. VRHOVČAK

NAŠA SERIJA ČLANKOV NA TEMO: INTEGRACIJA V ELEKTROGOSPODARSTVU

Teorija in praksa

Nekaj ugotovitev z zborov delovnih skupnosti v distribucijskem podjetju ELEKTRO-Kranj

Čeprav so se predstavniki slovenskih podjetij za distribucijo električne energije na »najvišji« ravni slednjič le sporazumeli za integracijo vseh petih delovnih organizacij in se povsod zdaj že pripravljajo na referendum, ki naj združitev ali potrdi ali zavrne, je več kot očitno, da se prav zdaj začenja najbolj kritično obdobje. Kritično v tem, da v soočanju med načelnim soglasjem in konkretnimi interesi posameznih kolektivov lahko prej prevlada vse drugo kot pa skupna korist.

Problem je v tem, da elektrodistribucijska podjetja iz Celja, Kranja, Ljubljane, Maribora in Nove Gorice povsem soglašajo s tem, da bi integracija na tehničnem področju prinesla tudi ekonomske koristi. Toda še preden bi te učinke dosegli, bi si jih že radi razdelili. Ta želja je izražena v zelo različnih zahtevah po računsko-knjigovodski izenačitvi pogojev gospodarjenja (stališče podjetja Elektro Maribor), oziroma v stališču strokovnih komisij, da bi v prvi fazi vsem delovnim organizacijam zagotovili »najmanj pogoje za enostavno reprodukcijo«.

Kot smo že poročali, so na zadnjem sestanku razširjenega upravnega odbora poslovnega združenja distribucije električne energije Slovenije sprejeli zahtevo distribucijskega podjetja ELEKTRO Maribor, da pred združitvijo po enotnih kriterijih ocenijo »moč« slehernega izmed partnerjev, da pa ne glede na rezultat te analize vsem kolektivom na enak način pojasnijo prednosti integracije kakor tudi morebitno »škodo«, ki bi jo trenutno nosili finančno močnejši kolektivi.

Ob takšni in skupni načelni odločitvi v vseh petih kolektivih elektrodistribucije Slovenije, zdaj začenjajo konkretne priprave na integracijo.

»SMO ZA, VENDAR...«

Minuli teden smo obiskali dva izmed treh zborov delovnih skupnosti v okviru podjetja ELEKTRO Kranj, medtem ko smo prejeli zapisnik tretjega sestanka. Dejstvo je, da so vsi trije zbori delovnih skupnosti tega podjetja zavzeli enotno stališče: smo za integracijo, vendar pod pogoji, ki jih navaja prvotni predlog združitve. Bralcem, ki doslej niso spremljali naših prispevkov o integraciji distribucijskih podjetij, naj v zvezi s tem povemo, da gre za zagotovitev pogojev za enostavno reprodukcijo v vseh podjetjih. To pa naj bi dosegli z ustanovitvijo posebnega sklada, ki bi dajal posojila tistim partnerjem, ki sami ne bi mogli zagotoviti niti toliko sredstev, da bi zadostovala za redno vzdrževanje in obnavljanje sedanjih osnovnih sredstev. Ta ukrep pa bi bil uveljavljen le v primeru, da prizadeti kolektivi zaposlujejo le toliko delavcev, kolikor je objektivno potrebno in drugič, da tudi osebne dohodke razdeljujejo v skladu z rezultati dela.

Te podrobnosti, razen drugega, navajamo tudi zaradi tega, ker obstaja precejšnja razlika v obveznostih, ki bi jih nosila aktivna podjetja, če bi v zvezi z integracijo upoštevali navedeni prvotni predlog, ali pa bi prisluhnili dodatnim zahtevam, kot jih najbolj določno izraža ELEKTRO Maribor. Kranjsko distribucijsko podjetje bi namreč v prvem primeru skupni sklad kreditiralo s približno 50 milijoni S-din sredstev. V drugem primeru pa bi moralo »preliti« v sklade mariborskega in celjskega podjetja približno še enkrat toliko sredstev, ne da bi jih dobilo povrnjene.

Dejstvo je, da so bili člani delovnih skupnosti distribucijskega podjetja Kranj na navedenih sestankih zelo podrobno informirani tudi o vzrokih, zakaj trenutno pasivnejši kolektivi — predvsem Elektro Celje in Elektro Maribor — ne dosegajo boljših rezultatov, ob katerih jim ne bi bila potrebna večja pomoč preostalih partnerjev. Toda ugotovili so, da bi bil finančni položaj teh podjetij ugodnejši, če bi smotrneje uporabljala razpoložljiva sredstva. Slišali smo očitke, da so se trenutno pasivnejša podjetja spuščala v investicije, ki niso bile nujno potrebne. Gradila so na primer rezervna napajalna omrežja, kar je sicer potrebno in koristno, toda vprašanje je, če je potrebno najprej to, ali pa je važnejše poskrbeti za to, da kar 80 % odjemalcev električne energije na območju mariborskega podjetja ne bi prejemalo energije, katere napetost ne ustreza normativom. Če to podjetje zdaj vztraja pri izenačevanju pogojev gospodarjenja, v bistvu pa to pomeni zgolj prelivanje sredstev, je to krivično do tistih, ki so razpoložljiva sredstva smotrneje obračali ne le v lastno, marveč tudi v zadovoljstvo odjemalcev. In drugič: če bi kot »svoje« sprejeli zahteve podjetja ELEKTRO Maribor, ni izključeno, da bi natančnejši izračuni na osnovi njihovih zahtev zagotovili temu podjetju še večje pravice, se pravi, še večje prelivanje sredstev. Kranjskemu podjetju, čeprav je med vsemi najbolj akumulativno, jih močno primanjkuje že zdaj.

Z MOČJO ARGUMENTOV

Očitno je, da se uresničuje bojazen, da bodo ob konkretnejših pomenkih o integraciji začeli prevladovati ozko podjetniški interesi posameznih kolektivov; zapostavljeni pa bodo skupni interesi združene distribucije, ki bi jih lahko dosegli tudi s tem, da ta v razmerju do potrošnikov nudi kvalitetnejšo preskrbo z električno energijo.

Prav zaradi tega velja zapisati še neko drugo ugotovitev z zborov delovnih skupnosti distribucijskega podjetja Elektro Kranj. Njihovo stališče, da so se namreč pripravljeni združiti na osnovi že navedenih pogojev, namreč ni nepreklicno. Pripravljeni so ga spremeniti, če jih na primer zastopniki podjetja ELEKTRO Maribor prepričajo, da so gospodarili dosti bolj smotrno, kot pa o tem pričajo podatki iz elaboratov za združitev, oziroma če jih na sploh prepričajo o upravičenosti njihovih zahtev po prelivanju sredstev.

Vrata za nadaljnje pomenke torej niso zaklenjena s ključavnicami, od katerih bi se bili izgubili prav vsi ključi. Toda: odpreti jih ne bo mogoče s taktiziranjem, temveč le z močjo argumentov.

M. GOVEKAR

KOPRSKI IPLAS SE JE TRDNO POSTAVIL NA LASTNE NOGE

Cenena proizvodnja bo omogočila konkurenčen nastop na tujih tržiščih

Medtem ko je znašala vrednost bruto proizvodnje pred štirimi leti 13 milijonov, predvideva plan za letošnje leto že 51 milijonov N-dinarjev...

Še pred dobrimi tremi leti je bil koprski Iplas v dokaj nezavidljivem položaju. Po odcepitvi obrata Plama je ostalo namreč v industriji plastičnih mas in umetnih smol le 38 % vrednosti skupne proizvodnje, tako da se je kolektiv znašel na najboljši poti za popoln polom. Delavci so dobro vedeli, da morajo izbirati ali med začetkom na novo ali pa si po hitrem postopku poiskati — novo zaposlitev.

Odločili so se za prvo. Visoko so zavihali rokave, temeljito preštudirali potrebe trga in hrabro začeli od začetka.

V ponazoritev sadov prizadevanj kolektiva v podjetju Iplas zdaj lahko služijo naslednji podatki:

- medtem ko je znašala vrednost bruto proizvodnje pred štirimi leti 13 milijonov N-din, je narasla do minulega leta že na 35 milijonov N-din)
- Plan za letošnje leto predvideva, da bo znašala vrednost bruto proizvodnje dobrih 51 milijonov N-din;
- povprečni osebni dohodki zaposlenih so znašali v minulem letu 1319 N-din;
- letošnjo jesen bo koprski Iplas tako rekoč že povsem novo podjetje, saj je uspelo delovnemu kolektivu v minulih letih svoje obrate docela prenoviti.

NOVA TOVARNA V DEKANIH

Gotovo šteje danes med najpomembnejše obrate koprskega podjetja Iplas novi obrat za proizvodnjo ftalatnih mehčal v Dekanih.

»Glede na potrebe trga smo se zdaj usmerili na proizvodnjo štirih mehčal...,« nam je povedal Alojz Rožman, direktor komercialnega in finančnega sektorja v Iplasu. »Z novim obratom bomo odpravili pomanjkanje teh mehčal na domačem trgu in s tem odstranili napako pri razvoju bazne organske kemije, ki je nismo gradili in razvijali vzporedno z graditvijo zmogljivosti obratov za proizvodnjo umetnih smol in premaznih sredstev. Surovinska baza za proizvodnjo mehčal je zagotovljena v pretežni meri doma. In kar je pri vsem skupaj najpomembnejše: medtem ko so doslej morali številni jugoslovanski potrošniki uvažati mehčala iz konvertibilnih področij, poslej to ne bo več potrebno. Po podatkih, ki jih imamo od gospodarske zbornice Slovenije, smo uvozili v Jugoslaviji že leta 1966 skoraj 5 tisoč ton mehčal. Znano pa je, da je potreba teh snovi iz leta v leto večja.«

Po podatkih strokovne literature gradijo v svetu naprave ki lahko proizvajajo 2 tisoč do 4 tisoč ton mehčal na leto. Rentabilni pa so že obrati z zmogljivostjo 500 ton letne proizvodnje. Proizvodnja Iplasa pa bo znašala že v začetku 5300 ton mehčal letno, vendar je novi obrat v Dekanih grajen tako, da bo v njem mogoče proizvajati tudi druga mehčala, ki jih naša industrija nujno potrebuje. To dejstvo omogoča novemu obratu zadostno prožnost in prilagodljivost potrebam tržišča.

»Letos bomo dali na trg le blizu 2500 ton mehčal, ker montaža novega obrata še vedno ni zaključena...,« so nam povedali v Iplasu. »Ko pa bo pričel delati obrat z vso zmogljivostjo, bo njegova zmogljivost blizu 10 tisoč ton letno. Z drugimi besedami — to pomeni 50 milijonov novih dinarjev vrednosti proizvodnje!«

REKONSTRUKCIJA OBRATA POLIVINILACETATNIH EMULZIJ

Upoštevaje naraščajoče zanimanje domače predelovalne industrije so vpeljali v tovarni Iplas že pred leti proizvodnjo lepil na bazi polivinilacetatnih emulzij. Spričo dejstva, da je domače tržišče šele takrat zahtevalo preusmeritev proizvodnje od klasičnih sredstev, to je kleja, kazeinskega in podobnih lepil na nova, polivinilacetatna lepila, je bila začetna količina proizvodnje minimalna. Z leti pa je naraščala, saj so na primer samo v minulem letu proizvedli v Iplasu 2400 ton omenjenih lepil.

Več ali manj pa vemo, da je danes poraba lepil na bazi polivinilacetatnih emulzij pri nas že zelo velika. Letno doseže blizu 8000 ton, še vedno pa moramo več kot tretjino teh lepil uvažati.

Zavoljo tega so se v Iplasu tudi odločili za temeljito rekonstrukcijo obrata polivinilacetatnih emulzij.

Rentabilnostni izračun, ki so ga pripravili strokovnjaki Iplasa pred rekonstrukcijo obrata polivinilacetatnih emulzij, je sestavljen na osnovi sedanjih najnižjih prodajnih cen na tržišču. Seveda so v Iplasu računali s tem, da bodo lahko stoodstotno izkoriščali proizvodne zmogljivosti šele čez leto ali dve. Finančni rezultat po rekonstrukciji omenjenega obrata pa bo vsekakor zelo ugoden, saj znatnemu povečanju zmogljivosti ne bo sledilo enakovredno povečanje režijskih stroškov. Režijski stroški in število zaposlenih se v primerjavi s povečano zmogljivostjo povečujejo le za nepomembne odstotke.

»Z modernizacijo obrata za proizvodnjo polivinilacetatnih emulzij bo na jugoslovanskem trgu dovolj novih proizvodov, ki smo jih morali doslej uvažati izključno z Zahoda. Z minimalnim povečanjem števila zaposlenih bo novi obrat podvojil proizvodnjo, kar bo imelo močan vpliv na našo konkurenčnost. Sodobna proizvodnja v novem obratu bo torej omogočila kvalitetno in ceneno proizvodnjo in s tem tudi možnosti za uspešnejši nastop na mednarodnem trgu...« je v naš razgovor v Iplasu posegel tehnični direktor inž. Branko Polh.

A. ULAGA

POGOVOR S PAVLETOM HAFNERJEM, POMOČNIKOM GENERALNEGA DIREKTORJA ZA ZUNANJETRGOVINSKI SEKTOR PRI KREDITNI BANKI IN HRANILNICI LJUBLJANA

Dovolj deviz – toda nedostopnih

Razvojni koncepti slovenske industrije, prilagojeni svetovnim tržnim pogojem in mednarodni blagovni menjavi, povzročajo, da tovarniški delovni kolektivi intenzivno iščejo možnosti za modernizacijo proizvajalne opreme. Lastnih deviz za uvoz najsodobnejših strojev pa imajo premalo celo mnogi veliki izvozniki. Odtod vedno močnejši pritisk na povečanje retencijske kvote in na devizne kredite, hkrati pa zahteva, da se olajša izkoriščanje inozemskih kreditov.

O tem je tekel razgovor s Pavletom Hafnerjem, bančnim strokovnjakom za zunanjetrgovinski sektor.

»Ravno včeraj,« je dejal tovariš Hafner, »smo na letnem zboru naših bank obravnavali nezadovoljivo retencijsko stanje. Ob sedanji devizni participaciji se večina podjetij ne more samostojno modernizirati z uvoženo opremo. Glede na to, da Slovenija veliko več izvaža kot druge republike kljub večji tehnološki zastarelosti je razumljivo, da najbolj pritiska na povečanje retencijske kvote. Problem je resen, kar ve tudi izvršni svet Slovenije. Večkrat je že razpravljal o retencijski kvoti. Nedavno je pristojnim zveznim organom predlagal, naj bi devizni režim popravili tako, da bi podjetjem, ki so se v inozemstvu zadolžila za modernizacijo proizvajalne opreme, povečali devizno participacijo pri izvozu. Toda predlog je obtičal v sekretariatih zveznega izvršnega sveta, ker ga ne odobravajo.«

V več podjetjih trdijo, da jim tudi bančniki otežkočate modernizacijo. Inozemska podjetja so mnogim slovenskim komitentom pripravljena kreditirati strojno opremo za več let brez kakršnegakoli pologa, jugoslovanski bančniki pa za vsak inozemski kredit zahtevajo dinarski polog v vrednosti naročene opreme. Kot veste, so poslovni skladi gospodarstva skromni, odkar ste podjetjem odvzeli kratkoročne kredite za obratovanje.

Najprej vas moram popraviti: dovoljenja za izkoriščanje inozemskih kreditov daje Glavna centrala Narodne banke. Dinarske garancije, o katerih ste govorili, imajo svoj smisel. Do gospodarske reforme so podjetja lahko brez te garancije najemala visoke inozemske kredite; tudi tista, ki niso bila kreditno sposobna. Če je 1000 takih podjetij uvozilo na kredit za 100.000 dolarjev — vsako za 100.000 dolarjev — je bilo to ogromno breme za našo devizno bilanco. To neposlovnost naj bi preprečile dinarske garancije.

Če se retencijska kvota ne bo povečala, Narodna banka pa bo otežkočala uvoz tuje opreme na kredit, kako si potem zamišljate modernizacijo slovenske industrije in realizacijo razvojnih konceptov?

Naša banka ima v deviznem kreditnem skladu nekaj deset milijonov dolarjev, pripravljenih za modernizacijo industrije, kredite pa bi morali vrniti v 3 do 6 letih, kar je ob sedanji retenciji popolnoma neizvedljivo. Zaželeno je še, da bi vsaj 10 odstotkov amortizacije v tem primeru nalagala v devizah.

Ali ne bi mogli podaljšati odplačilne dobe?

Če gledamo naprej, ne. V osmih letih tehnologija zastari, dotlej morajo biti devize spet na voljo za nove kredite.

Poznate basen o lisici in grozdju, do katerega se ni mogla stegniti? Gospodarstvo se ne bo potolažilo in razmere postajajo neznosne. Kdor pri vas nalaga devize, da bi počasi zbral zadostno vsoto za uvoz opreme, mu jih ne obrestujete, če jih kupi, jih drago plača...

Po novem se devize, naložene na deviznem žiro računu, obrestujejo s 3 % obrestno mero. Obrestovanje je resda minimalno, vendar bolje nekaj kot nič. Da devize pri nas kdorkoli preplačuje, pa ni res. Nakup in prodaja deviz potekata po pariteti dinarja, odrejeni z zveznim zakonom. Dolar kupimo in prodamo po 12.50 N din. Podjetja, ki kupujejo devize, govore o višji ceni dolarja najbrž zaradi tega, ker je nakup povezan z oročanjem dinarskih sredstev. Na dolar, ki ga podjetje kupi, oroči v banki dinar ali 5 dinarjev za dobo desetih let, odvisno od tega, za kaj potrebuje devize. Ta denar za podjetja ni izgubljen. Po desetih letih ga vrnemo.

Deset let je dolga doba. Kdo garantira, da se medtem ne bo spremenila vrednost depozita?

Podjetja občutijo oročanje kot bančno podražitev dolarja!

Depoziti vendar ne ostanejo bankam, ampak se prelijejo v obliki posojil v turizem, ki je naš glavni vir deviz. Turistična podjetja nam prodajajo dolarje s pogojem, da jih plačamo po uradnem kurzu in jim damo v isti višini še dinarski kredit za deset let. Kreditni pogoj tudi zanje ni ugoden, ker anuitete zaradi kratkega odplačilnega roka zelo obremenjujejo usluge v novih turističnih objektih. Če nam kako drugo podjetje, denimo tovarna, proda devize, mu damo ravno tako kako boniteto bodisi pri najemanju investicijskih kreditov ali pri dajanju kreditov za obratna sredstva.

V Sloveniji precej podjetij izvozi letno za milijon dolarjev blaga. Kam pa gredo vse te devize?

Devize so še vedno predmet državnega razdeljevanja. Večji problem pa je to, da se delijo na bazi tradicionalnih pravic. Kdor je pred desetimi leti dobival, na primer, 700.000 dolarjev za surovine, jih dobiva še zdaj, četudi nič ne izvaža, drugo podjetje, ki je pred desetimi leti dobivalo 100.000 dolarjev, jih ravno tako zdaj ne dobiva več, čeprav morda redno izvaža pol proizvodnje. Skratka, večina deviz se steka v globalni devizni fond in razdeljuje po nepravilnih kriterijih...

Poslovno združenje tekstilne industrije ve za primer, ko je neka makedonska tekstilna tovarna, ki nič ne izvaža, prodala devize neki naši tekstilni tovarni, ki ogromno izvaža.

Primer je znan, slovenska industrija z njim dokazuje slabosti deviznega režima. Mislim, da ni šlo za prodajo deviz, ampak je prodajalec s svojimi devizami uvozil surovine in jih prodal našemu podjetju. Seveda s tem, če ni bilo deviznega prekrška, ni rečeno, da ta posel opravičuje sedanjo delitev devizne kvote. Zvezni izvršni svet je dal že več predlogov, da se podedovane pravice do deviz odpravijo in se devizna distribucija uredi po sprejemljivejših kriterijih.

MARIOLA KOBAL

NAMESTO ČESTITK OB DESETLETNICI SGP GRADIŠČE CERKNICA

Brez »mrtve sezone«

Praznovanje desetletnice dela in obstoja SGP GRADIŠČE Cerknica — jubilej so proslavili minulo soboto — za 173 članski kolektiv te delovne organizacije pomeni veliko več od navadne časovne prelomnice, ob kakršnih pregledujemo prehojeno pot, potrdimo načrte bodočih stanovanj in prizadevanj ter, slednjič, obdarimo tudi jubilante.

Zakaj takšna trditev?

Samo zaradi tega, ker SGP GRADIŠČE Cerknica ravno v času, ko so za gradbeništvo značilni težki časi, ne le da uspešno posluje, marveč celo razširja svojo aktivnost. Rezultat tega je, da skorajda ne poznajo več »mrtve sezone«. Za razmere v našem gradbeništvu pa to nedvomno pomeni nekaj izrednega, če že ne celo izjemnega. Če torej ravno ob časovni prelomnici ugotavljajo tako spodbudna dejstva, je več kot razumljivo, da le-ta pomenijo veliko več kot na primer ugotovitev, da so v desetih letih za več kot dvajsetkrat povečali vrednost proizvodnje in da tolikšne rezultate dosega — v primerjavi s prvotnim, komaj za polovico povečan kolektiv.

Kako so v SGP GRADIŠČE dosegli take rezultate?

Delno pojasnilo lahko najdemo v tem, da se manjše delovne organizacije, če so seveda primerno opremljene, laže prilagajajo tržišču gradbenih storitev, kot pa to lahko storijo »večji« kolektivi. Dejstvo je, da je SGP GRADIŠČE Cerknica v minulih letih dejansko večino razpoložljivih sredstev vlagalo v nakup mehanizacije in druge opreme, ki jim zdaj omogoča, da lahko dosegajo letno realizacijo približno 13 milijonov N dinarjev. Ta znesek je zelo visok za kolektiv, ki ga v praksi tako radi poimenujemo z »občinskim« podjetjem. V zvezi s tem pa je takoj treba povedati še nekaj drugega, kar do kraja pojasni skrivnost njihovega uspeha. Gre za to, da so že pred leti spoznali, da zgolj v lokalnih, občinskih mejah ne bodo mogli do kraja zaposliti razpoložljive mehanizacije, če naj bo delo donosno.

Tako so se začeli ozirati navzven, k sosedom v postojnski, logaški in čabarski občini. Ugotovili so, da bi lahko prevzeli marsikatero naročilo, če bi izpolnjevali nekatere pogoje; če bi zagotovili predvsem kvaliteto gradenj ter takšne cene in roke, s katerimi bi tudi investitorji bili zadovoljni. Dejstvo, da se je medtem k njihovi delovni organizaciji priključilo obrtno gradbeno podjetje iz Logatca, je v marsičem olajšalo ta njihova prizadevanja. Toda dejstvo tudi je, da je njihov strokovni štab znal ustreči željam in zahtevam naročnikov. Tako so v SGP GRADIŠČE svojo aktivnost ne le razširili tudi na področja že navedenih občin, marveč so si v »mrtvi sezoni« zagotovili delo v obmorskih občinah. Rezultat tega je, da imajo na primer za letos oddane že vse zmogljivosti in da, kot že rečeno, »mrtva sezona« zanje pomeni nekaj minulega.

Nič čudnega ni, če je ob tako spodbudnih dejstvih tudi občni zbor njihove sindikalne organizacije, združen z jubilejem podjetja, potekel bolj v prazničnem kot v delovnem vzdušju. Takšna ugotovitev, čeprav je točna, vendarle ni povsem objektivna. Ugotavljajo namreč tudi to, da je sindikalni odbor SGP GRADIŠČE Cerknica v minuli mandatni dobi užival vso možno podporo samoupravnih organov njihove delovne organizacije. Le-ti so skoraj v celoti upoštevali stališča sindikata v zvezi s sprejemom internih aktov, uvajanjem 42-urnega delovnega tedna, organizacijo seminarja o varstvu pri delu, rekreacijo delavcev in še drugimi zadevami. Prav tako je sindikat veliko pripomogel k ustvarjanju dobrega vzdušja v združenem podjetju.

Rezultati, ki jih v zadnjem obdobju dosega SGP GRADIŠČE Cerknica, v marsičem torej temeljijo tudi na prizadevnem delovanju njihove sindikalne organizacije. Le-ta pa je na letošnjem občnem zboru v svoj program zapisala, da tesno sodelovanje s samoupravnimi organi podjetja, skrb za izboljševanje delovnih in življenjskih razmer zaposlenih ter utrjevanje enotnosti kolektiva tudi v prihodnje predstavljajo njeno najvažnejšo nalogo. Če se je bodo lotili tako zavzeto, kakor so delovali doslej, ni dvoma, da bi v teh prizadevanjih tudi uspeli.

-mG

Ste slišali...

...da so investicijska bančna sredstva največja v Sloveniji, saj obsegajo 51,2 odstotka od skupnih sredstev za financiranje investicij. V Jugoslaviji je ta delež 44,9 odstotka. Pomemben je tudi podatek, da je v Sloveniji delež investicij iz sredstev družbeno-političnih skupnosti zelo minimalen, komaj 0,3 odstotka, medtem ko je v Črni gori 42,1, v Makedoniji 20,8 ter v Bosni in Hercegovini 19,8 odstotka;

...da je Slovenija pred drugimi republikami samo s kvalificiranimi delavci, kjer edino presega jugoslovansko poprečje, hkrati pa je Slovenija nad poprečjem tudi pri polkvalificiranih in nekvalificiranih delavcih ter pri delavcih z nižjo strokovno izobrazbo;

..., da ima Slovenija občine z najmanjšim obsegom. Nad jugoslovanskim poprečjem so po površini občine v Črni gori, Hrvaški in Makedoniji, pod njim pa poleg Slovenije še občine v Bosni in Hercegovini ter v celotni Srbiji;

..., da ima v Sloveniji in drugod največ poslancev republiških skupščin visokošolsko izobrazbo, medtem ko ima skoraj polovica odbornikov občinskih skupščin v Sloveniji osnovnošolsko izobrazbo ali šolo za kvalificirane oziroma visokokvalificirane delavce. Le vsak peti odbornik ima višjo ali visokošolsko izobrazbo;

..., da je po dnevni migraciji Slovenija najbolj razgibana v Jugoslaviji. Delež delavcev, ki delajo zunaj kraja stalnega bivališča, znaša v Sloveniji 39,1 odstotka, v drugih republikah pa precej manj. Celo iz mestnih naselij se vozi v druga naselja na delo 9,6 odstotka delavcev, medtem ko v drugih republikah le 3,2 do 7,4 odstotka.

POHIŠTVO
lesnina
Spalnice, dnevne sobe, kuhinje, stoli, fotelji, kavči, omare vseh vrst, pisarniško, gostinsko in šolsko pohištvo, stilno in rustikalno pohištvo
Superavtomatični pralni stroji, hladilniki in štedilniki znamke NAONIS
Neuničljiva igalna najlonska obloga za vsak pod TAPISOM SOMMER
Poslovalnice v Sloveniji: Ljubljana, Celje, Koper, Kranj, Maribor, Nova Gorica, Murska Sobota, Zalec in ostale poslovalnice v vseh večjih mestih Jugoslavije
CENTRALA: LJUBLJANA, TITOVA 51

ZAKAJ TAKO NEPRIZADETO?

Sodeč po podatkih, je skrajševanje delovnega časa v negospodarskih dejavnostih veliko manjši problem kot v gospodarstvu: medtem ko je že leta 1963 12.925 delovnih organizacij negospodarske sfere prešlo na popoln 42-urni delovni teden, je tega leta bilo v državi le 892 delovnih organizacij iz gospodarstva, ki so tako skrajšale delovni teden. Razlika se resda z leti zmanjšuje, toda še vedno je močno očitna: lani je imelo 15.481 delovnih organizacij iz negospodarstva 42-urni delovni teden, v gospodarstvu pa le 7209 delovnih organizacij.

Že te številke dovoljujejo trditev, da je bilo skrajševanje delovnega časa za negospodarsko sfero veliko manj »problematično« kot za gospodarstvo. Vzrokov za to je bržčas več, očitno pa je, da so nekateri med njimi še posebej odločilni. Tako je na primer skrajševanje delovnega časa v gospodarstvu neposredno povezano s povečevanjem produktivnosti dela in s tem tudi z doseganjem dohodka v bistveno krajšem času. Večja individualna intenzivnost dela očitno ne more nadomestiti izpada 6 ur na teden niti v obsegu proizvodnje niti v produktivnosti in še manj v ustvarjenem dohodku in so potrebni drugačni, bolj celoviti ukrepi v organizaciji dela in v tehnoloških procesih. Po drugi strani pa bi mogli govoriti o tem, da je negospodarstvo v tem primeru vendarle v nekem smislu privilegirano in da to privilegiranost nedvomno pogojujejo zlasti nedosledno izpolnjeni duhodkovni odnosi in dosedanje marsikje znatne notranje rezerve v individualni intenzivnosti dela in v organizaciji dela.

Po drugi strani pa ta sorazmerno hiter prehod negospodarskih dejavnosti na 42-urni delovni teden vsiljuje vprašanje, ali gre res za tako zelo reformne premike in procese, kot se v prvem trenutku dozdeva. Podrobnejši odgovor na tako zastavljeno vprašanje lahko kajpak sledi le iz celovite analize ukrepov za skrajševanje delovnega tedna in dejanskih učinkov tega skrajševanja v negospodarskih dejavnostih. Vsakdo sam in iz lastnih izkušenj pa ve, da proces skrajševanja delovnega časa v negospodarskih dejavnostih le ni tako zelo ekonomski ukrep. Bržčas vsakdo tudi lahko našteje precej zajeten seznam svojih pripomb na rovaš ažurnosti, kvalitete dela v negospodarskih dejavnostih — in to vsemu skrajševanju delovnega časa navkljub. O tem slednjič pričajo že tolikokrat izrečene pripombe, da je gospodarstvo sicer krepko zakorakalo v reformo, medtem ko negospodarstvo še vedno živi in životari v časih ekstenzivne porabe, ekstenzivnega gospodarjenja in ekstenzivnega razvoja.

Denimo: ali ne razkriva pred časom tako ostra polemika o deljenem delovnem času v nekaterih službah, da je skrajševanje delovnega časa za zdaj v svojem bistvu predvsem socialen ukrep in znatno manj ekonomski. Tako je na primer lahko sedemurni neprekinjeni delovni čas s stališča posamezne službe in individualne intenzivnosti dela sicer sila sprejemljiva rešitev, bistveno drugačen pa je učinek take rešitve, če ga ocenjujemo s stališča širših potreb gospodarstva. Ali drug primer; v otroško-varstveni ustanovi je lahko sedemurni delovni čas dobra rešitev za kolektiv — za občana pa, ki po 14. 15. ali 16. uri popoldne nima več varstva za svoje otroke, ne pomeni veliko.

Resnici na ljubo pa je treba priznati, da marsikdaj tudi pomanjkljiva finančna sredstva v negospodarski sferi preprečujejo večjo učinkovitost dela. Zares smotrno skrajševanje delovnega časa v negospodarstvu je namreč marsikdaj pogojeno tudi z večjimi materialnimi naložbami v modernizacijo poslovanja, z več kadra. V razviti družbi mora učinkovito gospodarstvo spremljati učinkovit razvoj negospodarstva, torej gre v dobršni meri za hkraten razvoj obeh sfer, za hkratne premike. Jugoslovanske izkušnje pa so v tem primeru bistveno drugačne — a je le malo verjetno, da so tudi dobre. Prav zato ne kaže tako zelo neprizadeto spremljati prehoda na skrajšan delovni teden v negospodarskih dejavnostih!

BOJAN SAMARIN

KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC

RAZLIČNA RAZVITOST

(Nadaljevanje s 1. strani)

nja, ko je vsak dan bolj škoda po nepotrebnem zapravljati denar.

Nekaj je že povsem jasno: manj razvitim je pomoč potrebna, sami bi se le s svojimi sredstvi še zlepa ne postavili na noge. Toda kakšna pomoč?

Poglejmo eno izmed mnenj, ki jih lahko te dni slišimo v razpravah, kako usmerjati jugoslovansko gospodarstvo.

Izhodišča za obravnavanje problemov hitrejšega razvoja manj razvitih republik in krajev, ki so pomemben, vendar ne odločilen dejavnik za mednacionalne oziroma medrepubliške odnose, bi morala prvenstveno temeljiti na skupnem interesu razvitejših in manj razvitih območij, in sicer tako, da bi se morala manj razvita območja hitreje razvijati ob optimalnem razvoju razvitejših območij, kakor tudi ob upoštevanju njihovega skupnega interesa, da na manj razvitih območjih — enako kot na drugih območjih — v celoti veljajo zakonitosti tržnoblagovnega gospodarstva.

Upoštevanje teh stičnih točk manj in bolj razvitih namreč zagotavlja maksimalno izrabljanje komparativnih prednosti prvih in drugih, upošteva zahtevo po racionalnosti naložb v manj razvitih območjih, pospešuje integracijske procese in na ekonomskih interesih temelječe bančne in druge poslovne dogovore gospodarskih subjektov razvitejših in manj razvitih območij itd. Seveda pa ne bi smeli dovoliti, da bi se ustvarjal monopolni položaj kateregakoli območja ali gospodarske panoge.

Različni izvensistemski olajševalni ukrepi, ki naj bi veljali za gospodarstvo v manj razvitih območjih, bi pomenili vračanje gospodarstva teh območij v obdobja administrativnih gospodarskih sistemov, s tem pa bistveno zmanjšali njegovo ekonomsko učinkovitost. Obenem pa bi tak način reševanja obravnavanega problema povzročal nenehne pritiske za administrativno varstvo gospodarstva v manj razvitih območjih z davčnimi

BREST
POHIŠTVO

ali drugačnimi olajšavami, s čimer pa bi ustvarjali neenakopravnost delovnih organizacij na trgu.

Sklad za kreditiranje hitrejšega razvoja manj razvitih republik in območij naj bi imeli še naprej, pri čemer pa bi morali največ skrbi posvetiti racionalnosti in učinkovitosti vlaganj. Ostala zvezna sredstva naj bi dodeljevali le za financiranje družbenih služb, seveda ob možnosti zveznih organov, da kontrolirajo porabo teh sredstev.

Predlogu ni po mojem kaj dodati. Le v korist reformi in napredku bi bilo, če bi mu pri oblikovanju naše ekonomske politike in mednacionalnih odnosov resno prisluhnili in ga tudi upoštevali.

VINKO BLATNIK

Iz republiške izobraževalne skupnosti

V predlogu finančnega načrta za leto 1969, o katerem bo sklepala v ponedeljek skupščina izobraževalne skupnosti SRS, je tudi postavka: 11 milijonov za sofinanciranje šol oziroma šolskih centrov pri gospodarskih organizacijah.

Na zadnji seji je izvršni odbor RIS o tej problematiki posebej razpravljal. Pripravil je tudi sklep o tem, kako naj bi letos sofinancirali šole oziroma šolske centre pri delovnih organizacijah, kakršnih smo doslej zabeležili v Sloveniji 26.

Ob nastanku izobraževalnih skupnosti so bile namreč te šole izven rednega sistema financiranja srednjega šolstva. Vse do lanskega leta so jih financirali ustanovitelji in soustanovitelji. V sedanji ekonomski situaciji pa se delovne organizacije upirajo financirati te šole. Še posebej se upirajo plačevati šolnino tistim šolam, ki po svojem značaju niso več šole pri delovnih organizacijah, pač pa šole odprtega tipa. Večina teh šol se je lani znašla v težkem materialnem položaju.

Izobraževalna skupnost SRS je lani jeseni posredovala s svojimi sredstvi. V osnutku poročila o poslovanju v minulem letu piše, »da je ob rebalansu republiškega proračuna za leto 1968 bilo dodeljenih republiški izobraževalni skupnosti za sofinanciranje šol pri gospodarskih organizacijah še 2 milijona din. Republiška izobraževalna skupnost je krila stroške za teoretični pouk, medtem ko so praktični del pouka še vedno financirale

Kako naj bi sofinancirali šole pri delovnih organizacijah v letu 1969

samo gospodarske organizacije in delno šole iz lastnih dohodkov, ustvarjenih s tako imenovano proizvodno dejavnostjo. Takih šol je bilo v letu 1968 dvaindvajset, dvema od teh pa je bilo odobreno tudi kratkoročno posojilo. Skupaj je bilo potrošenih 3.636.291 din.«

V letu 1969, kot že rečeno, je v finančnem načrtu predvidenih od 133 milijonov novih din za srednje in strokovne šolstvo 11 milijonov za financiranje šol gospodarstva. Ta sredstva seveda ne zadoščajo za to, da bi z njimi krili stroške celotnega izobraževalnega procesa v teh šolah. Sicer pa je za zdaj izobraževalna skupnost SRS po noveliranem 37. členu zakona o izobraževalnih skupnostih dolžna kriti le d e l sredstev za sofinanciranje šolske dejavnosti, ki jo neposredno organizirajo in financirajo delovne organizacije. **Ta del naj bi znašal po predlogu za letošnje leto praviloma 30 do 65 % potrebnih sredstev, izračunanih seveda na osnovi enotnih meril RIS, veljavnih za srednje šolstvo.**

Pri določanju, kolikšen naj bi bil ta del sredstev za posamezno šolo, naj bi izvršni odbor upošteval kriterije, ki so naslednji:

- **Možnost prehajanja iz ene v drugo delovno organizacijo oziroma panogo**
- **Delež sredstev, ki ga prispevajo za izobraževanje delovne organizacije**
- **Stopnja racionalnosti in koncentracije izobraževanja**
- **Ekonomska ocena Gospodarske zbornice SRS o položaju gospodarskih organizacij, ki neposredno organizirajo in financirajo izobraževanje**
- **Povezanost šole z gospodarskimi organizacijami, za katerih potrebe izobražujejo strokovne kadre**

Tak predlog je nastal v sodelovanju s predstavniki panog pri Gospodarski zbornici, predstavniki iniciativnih odborov posebnih izobraževalnih skupnosti, upravnim odborom združenja strokovnih šol, sekcijo za srednje šole izobraževalne skupnosti SRS ter predstavniki republiškega sekretariata za prosveto in kulturo.

O tem bo vsekakor še povedala svoje mnenje tudi skupščina izobraževalne skupnosti. Na izvršnem odboru, ki za leto 1969 tak način sofinanciranja šol pri gospodarstvu predlaga, pa smo vendarle slišali različna mnenja. Eni menijo, da je tak način financiranja sicer **realističen za letos, sicer pa le začasen, da bi te šole morali v perspektivi enako obravnavati kot vse ostale javne srednje strokovne šole. Kajti ni mogoče mimo dejstva, da je danes na boljšem tista tovarna, ki čaka, da od družbe dobi šolan kader, na slabšem pa tista, ki glede na svoje potrebe dodatno izobražuje tudi sama. Drugi zopet so menili, da je sicer šolstvu pri gospodarskih organizacijah potrebno olajšati položaj, da pa je potrebno predvsem doseči, da postanejo tiste šole pri gospodarskih organizacijah, ki so že izgubile stik z gospodarstvom, prave javne šole. Nekateri pa so mnenja, da je to šolstvo najbolj neracionalno in najdražje, da bi bilo mnogo ceneje, če bi na primer gumarskega tehnika adaptirali v krajšem času iz kemijskega tehnika itd.**

Ob poslušanju zelo nasprotujočih si glasnih razmišljanj posameznikov o teh vprašanjih, pa se skorajda mora človeku zastaviti vprašanje:

- **Ali težimo k temu, da bi tudi v tem šolstvu odpravili različne neracionalnosti (na primer več šol za isti specializirani profil kadra!), ali pa težimo za tem, da te šole v sklopu našega izobraževalnega sistema vendarle usahnejo, ker smo prepričani, da obstoječa mreža javnih strokovnih šol že zadostuje?**

Odpraviti diskriminacijo

Letos prvič je v finančnem načrtu izobraževalne skupnosti SRS predvidenih tudi 2 milijona za dijaške domove. S tem denarjem bi morali začeti odpravljati diskriminacijo dijakov srednjih šol, ki plačujejo oskrbovalnino 270—300 din, medtem ko visokošolci, ki že prejemajo družbeno subvencijo, plačujejo le 200 din.

Na izvršnem odboru so ugotavljali, da imajo domske uprave proste roke pri določanju višine oskrbovalnine. **Zato pogosto na račun zviševanja osebnih dohodkov povečujejo oskrbovalnine ali pa zmanjšujejo kalorično vrednost obrokov.**

Izobraževalna skupnost SRS, ki bo odslej plačevala vzgojiteljski kader v teh domovih, **bo s tem tudi preprečila, da ne bodo domske uprave zaradi »varčevanja« dopuščale, da ima en vzgojitelj tudi do 50 gojencev.**

Poudarili so tudi, da bo morala izobraževalna skupnost SRS **resneje obravnavati tudi investicije v te domove, kajti boljšo socialno strukturo študentov lahko zagotovimo le, če bodo primerne tudi kapacitete dijaških domov.** g

NEKAJ O KULTURI NA SLOVENSKEM

LOTIMO SE DELA HITRO IN TEMELJITO

MNENJA IN STALIŠČA

S kulturo na Slovenskem že dalj časa ni vse v redu. To vedo ne samo tisti, ki na tem področju delajo ali so s kulturo kakorkoli povezani, ampak tudi tisti, ki spremljajo kulturo preko časopisja, saj lahko bero skoraj dnevno ali vsaj tedensko tehtne, manj tehtne in v nemajhni meri tudi senzacionalistične, revolverske članke o tem izredno kočljivem, delikatnem področju, za katero pa vemo, da je v veliki meri odločujoče za ustvarjanje sodbe o nekem narodu.

Mnenja o stanju kulture na Slovenskem so silno raznotera, kar ni čudno, saj se tu križajo zelo različni interesi posameznikov, skupin, dejavnosti in še kaj. Razen tistih, ki iščejo v kulturnem življenju predvsem škandalčke in aferice, so skoro vsi mnenja, da je pogoj za rešitev krize v slovenski kulturi: več denarja za to področje.

Res je sicer, da je kultura draga reč, zlasti za majhen slovenski narod, ki nas vseh skupaj ni niti za eno srednje veliko velemesto, res je pa tudi, da je sama količina denarja nekaj relativnega in da bi bilo tudi treba pogledati, in to dokaj natančno, kako se ta kulturi namenjen denar deli in uporablja. Ali je to kdo storil?

Pred gospodarsko reformo to vprašanje o količini, razdelitvi in uporabi sredstev za kulturo ni bilo tako pereče: iz dodatno natiskanega denarja je zdaj večja, zdaj manjša vsota odpadla tudi na kulturo in luknje so bile zakrpane, pa še za širjenje dejavnosti je ostalo nekaj. Po uvedbi gospodarske reforme pa se je mahoma začelo vse spreminjati, tudi v kulturi, zlasti zato, ker so mnogi tolmačili ta novi sistem s prevelikem poudarkom na prvem delu tega pojma in je postalo gospodarstvo osrednje vprašanje, kultura pa je morala stopiti dokaj v ozadje.

Ta premik pa ni imel kaj prida dobrih posledic, ne samo zato, ker se je relativno zmanjševal dotok sredstev za kulturo, torej količina, ampak nismo poskrbeli za pravilno delitev teh sredstev in za njih smotrno uporabo. Po odpravi okrajev smo dobili šestdeset občinskih kulturnih politik v občinah in eno republiško v republiškem središču, kar je najbrž edinstven dosežek v svetovnem merilu, saj bi moral imeti po našem vzoru npr. Dunaj več kot sto občinskih kulturnih politik. Zato torej ne vemo, kaj v Sloveniji na tem področju potrebujemo in kako naj sredstva, namenjena za kulturo, delimo, ker skrbi republika za svoje središče, šestdeset občin pa vsaka zase, kakor ve in zmore.

Potrudili pa se tudi nismo določiti, kaj je treba za določen denar tudi napraviti v kulturi, vsakdo si sam postavlja normative, nekaj po tradiciji, nekaj po možnostih, nekaj po željah in zato tudi ne moremo vedeti, kako gospodarimo v kulturi, kdo boljše, kdo slabše.

V našem proračunskem sistemu v odnosu do kulture se to rešuje preprosto: nekatere občine dajejo 90 odstotkov od prejšnje letne realizacije, nekatere 100, nekatere 105 ali 108, republika bo letos baje lahko dala celo 22 odstotkov več kot lani. Vse brez enotno določenih normativov, seveda!

ZAGATA JE VEČJA, KOT MISLIMO

Zelo negodujemo nad proračunskim sistemom v kulturi in mnogi se zavzemajo za delitev sredstev po programu, kar je videti lepo. Precej institucij je pa že prišlo na to, da je treba ne glede na obstoječa sredstva razširiti program, predložiti račun in terjati od občine ali republike več denarja, kar nas pa spet pripelje v slepo ulico, ker se navadno izkaže, da sredstev ni ali jih nekdo noče dati več. Kje je torej izhod iz zagate, kajti ta je večja, kot navadno mislimo, saj je naš kulturni analfabetizem vse večji, število udeležencev na kulturnih dosežkih narašča v manjšem številu kot narašča v Sloveniji prebivalstvo, pri tem pa vedno bolj vemo, da tudi naše gospodarstvo ne bo moglo uspevati, če ne bodo naši delovni ljudje v večji meri deležni vrednot kulture in umetnosti, če bodo vedno bolj pasivizirani na področju kulture in še mnogokaj. Kje je torej rešitev?

Uradni odgovor je najbolj pogosto ta, da imamo samoupravljanje in si naj torej samoupravljavci sami uredijo reč tudi v kulturi. Če pomeni to, da bi v smislu samoupravljanja šestdeset občin in ena republika same odločale o izhodu, potem ostanemo na istem kot sedaj. Potem bi imeli prav tisti, ki na sestankih glasno govorijo o samoupravljanju, zasebno pa ne verjamejo v to in govore o samozapravljanju in samoopravljanju ter je potem res bolje, da še naprej delijo sredstva iz proračunov tisti, ki so za to imenovani ali tisti, ki opravljajo to v okviru svoje delovne obveze. Torej status quo, na katerem je zainteresiranih več ljudi, kot splošno mislimo.

Kaj pa, če bi našli in imenovali za določanje, delitev in nadzor smotrnosti uporabe sredstev za kulturo najpametnejšega Slovenca, ki bi imel polnomočje, da vse to uredi. Zelo verjetno je, da tak človek obstaja, toda več kot verjetno je, da se z njegovimi odločitvami danes ne bi strinjali. To ne bi bila le značilna slovenska lastnost, saj vidimo po vsem svetu, ne samo pri nas, kjer smo proglasili samoupravljanje, da take rešitve, pa čeprav bi bile teoretično najboljše, ne bi bile mogoče, ker je naravna in stara težnja po vse širši soudeležbi na pravici odločanja, po soudeležbi na oblasti že izredno močna in se zelo jasno kaže tudi po svetu, tudi v nemilih oblikah.

Morda se premalo zavedamo, v kako ugodnem položaju smo, ko nam niti zahod ali vzhod, niti sever ali jug ne ukazujeta, kako si naj uredimo doma življenje. Zato bo treba iti tudi pri urejanju kulturnih vprašanj odločen korak naprej v smeri samoupravljanja in to čimprej. Zavlačevanje, ki se ga nekateri oklepajo, ker jim ali današnje stanje prija ali pa ne vedo boljše rešitve, je lahko za našo kulturo usodno. Res je sicer, da se ne smemo prenagliti, res meljejo božji mlini počasi, toda današnje življenje se presenetljivo hitro razvija, lahko zamudimo vlak in zato se morajo naši republiški mlini hitreje zavrteti.

NESPAMETNO BI BILO NE SE UČITI NA IZKUŠNJAH

Še nedavno je bilo tudi naše šolstvo v težkem položaju brez jasnih pogledov v bodočnost. Danes še tudi ni vse tako, kot bi moralo biti, toda bistveni korak naprej je narejen in prepričani smo, da bo postopoma doseglo šolstvo v naši družbi tisti pomen, ki mu pripada in bo dalo družbi to, kar mora. Določa se količina sredstev, ki jih šolstvo potrebuje, vedno večje je sporazumevanje o tem, kako je treba ta sredstva deliti in kako gospodariti z njimi.

Mehanično prenašanje organizacijskih oblik iz enega področja na drugo je sicer nevarna reč, nespametno bi pa bilo, ne se učiti ob izkušnjah in ne se posluževati že preverjenih dosežkov.

Izobraževalne skupnosti v šolstvu so že dokazale, da pomenijo bistveni korak naprej v smeri resničnega in učinkovitega samoupravljanja, o tem danes ni več dvoma. Na področju kulture pa je tudi že postavljen predlog o kulturnih skupnostih. Lotimo se ga temeljito, a hitro, ne glede na to, ali je v vseh odtenkih najbolj ustrezen in povsem izdelan. V bistvu je pa osnovna misel kulturnih skupnosti edina in torej najboljša rešitev iz zagate, v kateri je naša kultura. Ta sistem skupnosti lahko postopoma uspešno reši vprašanje količine, delitve in smotrnosti sredstev za kulturo, tako da se lažje nato poglobimo v drugi, še važnejši del razprave o kulturi: o njeni vlogi, o kvaliteti in povezanosti z našim današnjim človekom.

VLADO GOLOB

● ČREŠNJEVCI

Pevski zbor so ustanovili

V Črešnjevcih pri Gornji Radgoni so pred kratkim ustanovili moški pevski zbor. Vodi ga požrtvovalni delavec iz Gornje Radgone Vlado Trdina. V pevskem zboru sodeluje okrog 30 prebivalcev Črešnjevec in okolice. Največ članov je iz vrst delavcev Kmetijskega kombinata Gornja Radgona.

Pevci bodo za osmi marec pripravili prvi nastop. Ob tem prazniku se bodo namreč zbrale vse žene in dekleta iz vasi na čajanki. F. KLEMENČIČ

Ne oklevajte! Še danes kupite odlično zobno kremo »SIGNAL« — svetovni izdelek. Vsebuje med drugim HEKSAKLOROFEN in fosfate. Za Jugoslavijo izdeluje VEDROG — Ljubljana

OSNOVNOŠOLSKO IZOBRAŽEVANJE V TOVARNI AVTOMOBILOV MARIBOR

Zgledi vlečejo prepočasi

Delavska univerza Maribor je pred kratkim svečano podelila spričevala vsem, ki so v zadnjem semestru uspešno končali osnovno šolo za odrasle. Ta semester je bil že tretji po vrsti, v katerem so bili uspešni tudi člani kolektiva iz mariborske tovarne avtomobilov in motorjev. Osnovno šolo je v tretjem semestru obiskovalo 132 »tamovcev«. Razred jih je izdelalo 86 odstotkov, nekateri pa še imajo kakšen izpit. Zadnji razred osemletke je izdelalo 32 članov kolektiva TAM. V TAM je namreč veliko zaposlenih, ki so si z večletno prakso pridobili dovolj praktičnega znanja v stroki, ki jo opravljajo, nimajo pa pogojev za vpis v poklicne šole prav zaradi nedokončane osnovne šole.

V Tovarni avtomobilov in motorjev si prizadevajo, da bi izboljšali strukturo zaposlenih, saj se dobro zavedajo, da je med drugim odvisna produktivnost dela tudi od ustrezne šolske izobrazbe. Prav tako je uspešnejše vključevanje posameznika v družbeno življenje in samoupravljanje. Pa tudi posamezniki, ki nimajo osemletke, bodo morali storiti vse, da jo čimprej končajo, saj bodo tako dokazali, da jim ni vseeno, kakšen položaj imajo v družbi, hkrati pa se bodo lahko uspešno vključevali v družbeno življenje.

Zahvaljujoč pravilni politiki izobraževanja so v TAM znatno ublažili problem osnovnošolskega izobraževanja. Leta 1967 so imeli 31,4 odstotka zaposlenih brez končane osemletke. V letu 1968 jih je bilo še 30 %, predvidevajo pa, da bodo v letošnjem letu znižali ta odstotek na 28,8 %. V TAM pravijo:

»Če želimo biti pripravljeni na prihajajoče nove razmere, bomo smeli obdržati največ 10 odstotkov takšnih sodelavcev, ki nimajo končane osnovne šole. Če pa bo ta odstotek padal tako počasi, kot sedaj, bomo potrebovali kar 18 let, preden bomo zadovoljivo rešili ta problem.«

ADI ŽUNEC

Seminar za zborovodje

Društvo glasbenih pedagogov v Celju, Mladinski pevski festival in republiški svet Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije pripravljajo 3. seminar za zborovodje v Velenju v dneh od 30. junija do 5. julija 1969.

Sprejetih bo 60 tečajnikov iz vrst zborovodij in glasbenih pedagogov vseh vrst šol. Glavni predmet bo »dirigiranje« v štirih skupinah, vezano s praktičnim delom z mladinskimi zbori. Na razpolago bosta dva mladinska zbora in dekliški zbor gimnazije v Velenju. Drugi predmeti so še: glasovna izobrazba, tehnika mladinskega zbora, literatura, organizacija mladinskih zborov in metodika glasbenega pouka. Predavali bodo znani domači in tuji strokovnjaki za petje in zborovodstvo, profesorji: A. Juon (Zürich), R. Gobec, P. Lipar, S. Mihelčič, B. Rajšter, J. Vreže in drugi. Predavanja bodo v I. osnovni šoli in v Glasbeni šoli v Velenju.

IVAN MAŽGON

PRED NOVIM VZPONOM

Pred kratkim so se na svojem jubilejnem, že XV. občnem zboru zbrali člani Planinskega društva PTT Ljubljana. Tudi tokrat, kakor že vsakokrat doslej, lahko povzamemo samo spodbudne novice o njihovem delovanju. Najvažnejša med njimi je pač ta, da planinsko društvo vse bolj prerašča okvire stanovske organizacije ljubiteljev planin in postaja organizacija, ki v vse večji meri skrbi za tedenski oddih in rekreacijo vseh PTT delavcev in ne le zgolj članov društva.

Zgovoren je podatek, da so tudi v minulem letu malone vsako soboto prirejali izlete v naše planine in da se je teh nedeljskih »pobegov« iz običajnega okolja udeležilo več kot 2300 PTT delavcev. K tolikšni udeležbi so sicer pripomogle tudi nizke cene, ki jih društvo lahko nudi na račun namenskih dotacij, s katerimi PTT podjetja naše republike podpirajo delovanje planinskega društva PTT in njegovih sekcij. Najmanj enakovreden, če ne važnejši vzrok pa se skriva v tem, da so bili programi izletov nadvse skrbno pripravljeni.

Prostor nam ne dovoljuje, da bi pisali še o vseh drugih, »klasičnih« planinskih prizadevanjih tega društva; o njihovi skrbi za gorska pota, planinskih predavanjih, delovanju mladinskega odseka in podobno. Omenili bi le najvažnejšo njihovo nalogo: preureditev in povečanje Poštarske koče na Vršiču. Če so na lanskem občnem zboru ugotovili, da so se začele priprave za uresničitev te naloge, so tokrat povedali, da so priprave malodane zaključene in da bodo kmalu začeli tudi z gradbenimi deli. -mG

POSLEJ BOLJŠE MOŽNOSTI ZA RAZVOJ TELESNE KULTURE V TRBOVLJAH

Mladina dobila telovadnico

Čeprav na zasavskih vzgojno-izobraževalnih ustanovah posvečajo razvoju telesne kulture izdatnejšo skrb kot pred leti, so materialni pogoji na tem področju sila skromni. Zavoljo tega sodi dograditev velike telovadnice na osnovni šoli Ivana Cankarja v Trbovljah med zelo pomembne pridobitve tamkajšnjih učencev, ki jim bo omogočila sistematično utrjevanje zdravja. Tudi v drugih zasavskih občinah se pripravljajo, da bodo hkrati z izgradnjo novih šolskih prostorov zgradili nove telovadnice...

Novo telovadnico so zgradili v Trbovljah v razmeroma zelo kratkem času. Z deli so pričeli lansko jesen, pred kratkim pa so jo že izročili svojemu namenu. Površina tega objekta, pravzaprav notranjost telovadnice, znaša 480 kv. metrov in ima torej olimpijske mere. Telovadnico so zgradili s sredstvi krajevnega samoprispevka občanov Trbovelj, ki ga plačujejo od lani, ko so se na referendumu odločili sodelovati pri novogradnji učnih in telovadnih prostorov za potrebe osnovnošolske vzgoje in izobraževanja. Za to napravo so odšteli blizu 700.000 din.

Telovadnica ima lastno centralno ogrevanje. V njej so vgrajene lestvine, koši za košarko in naprave za odbojko. Ob telovadnici so uredili kabinet za predvojaško vzgojo; sanitarije so sodobne, velike in zračne. Sicer pa kaže posebej omeniti, da je inženiring za telovadnico prevzelo poslovno združenje Rudis, načrte so izdelali Investicijski biroji Trbovlje, izvajalec pa je bilo gradbeno podjetje Zasavje. Strokovne nasvete je seveda posredoval institut za telesno kulturo znanega gorenjskega podjetja »Elan«.

Telovadnica je locirana tako, da bo moč ob njej zgraditi še prostor oziroma shrambo za orodje. Tega prostora za zdaj še niso zgradili, ker niso imeli dovolj denarja. Žal niso mogli v celoti ustreči šolarjem tudi pri nabavi opreme. Zanjo bi potrebovali še okrog 50.000 din. Vendar je predvideno, da bo del sredstev prispevala osnovna šola Ivana Cankarja, nekaj pa bo prispeval še sklad za izgradnjo novih šolskih prostorov. Potemtakem bodo kmalu imeli na voljo prav vso potrebno opremo, zlasti tisto, ki ne sodi neposredno k vgrajeni opremi telovadnice. Poslej bo imelo nekaj sto učencev omenjene osemletke zares nadvse ugodne pogoje za sistematično telesno vzgojo.

Nova telovadnica je že drugi objekt, ki so ga v zadnjih letih zgradili v središču zasavskih revirjev. Pravkar pripravljajo vse potrebno za začetek izgradnje nove, velike sodobne osnovne šole v neposredni bližini občinske skupščine v Zgornjih Trbovljah. V tej občini bodo namreč vsako leto zbrali s krajevnim prispevkom in s sredstvi delovnih organizacij okrog 2 milijona din. S temi sredstvi bodo sodelovali tudi pri najemanju kredita. Kot je znano, se tudi v Zagorju pripravljajo na gradnjo nove osemletke, pri kateri bodo seveda mislili tudi na prostore za telesno vzgojo. -m-

NEPLAVALCI

Znano je, da kar 40 % študentov visokih in višjih šol v Sloveniji ne zna plavati.

»Če bi prišlo do vseljudske vstaje, bi tako kar 40 % mladega oficirskega kadra utonilo že prvi dan pri prehodu čez Gradaščico,« se je na ta račun pred dnevi pošalil Ludvik Zajc, predsednik izvršnega odbora Izobraževalne skupnosti SRS.

A ne gre le za šalo. Ta podatek zgovorno govori o tem, kako zelo je potrebna uvedba obvezne telesne vzgoje na visokošolskih zavodih, koliko dela bodo imeli med študentsko mladino učitelji telesne vzgoje. Izvršni odbor Izobraževalne skupnosti SRS je namreč že lani decembra sklenil, da s študijskim letom 69/70 uvede obvezno telesno vzgojo za študente fakultet, visokih šol in akademij od drugega letnika dalje, za študente višjih šol pa od prvega letnika dalje.

Podatki o neplavalcih — študentih pa nas tudi opozarjajo na to, da moramo plavanja naučiti otroke že v osnovni šoli v duhu starega pregovora: »Kar se Janezek nauči, to Janez zna!« g

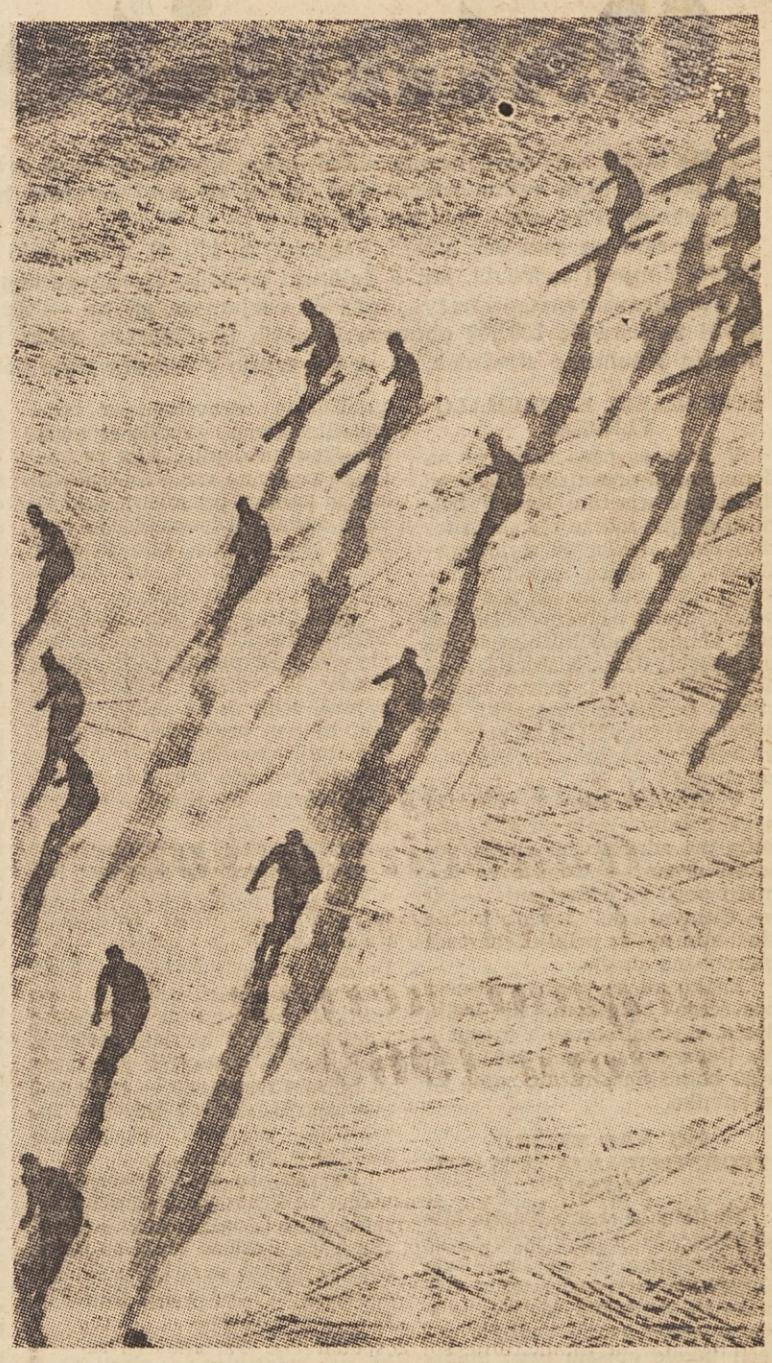

Lepota in zdravje

Mednarodne športne igre

Poklicna industrijska in tehnična srednja šola železarskega izobraževalnega centra na Jesenicah in strokovne šole iz Trbiža bosta organizirali letos že tretje tradicionalno tekmovanje svojih učencev in učenk v veleslalomu in smučarskih tekih. Medtem ko je bilo prvo tekmovanje v Planici in drugo v Trbižu, bo tretje, to je letošnje, v Mojstrani. Poleg učencev strokovnih šol bodo vključili v tekmovanja tudi po tri ekipe jeseniške in trbiške osnovne šole. V teku pa so razgovori, da bi vključili v to mednarodno tekmovanje tudi strokovno šolo iz Beljaka. *P. U.*

JUTRI: III. DRŽAVNO PRVENSTVO SLEPIH SMUČARJEV

Smuči so kakor mamilo

»Zimski dopust — trikratni dopust.« pravi naš telefonist Dušan Porenta, odličen harmonikar in za nameček še komponist, ki so mu drobci granate v otroških letih izkljuvali oči. »Kdor si enkrat pripne smuči, se jim ne odpove več.«

Ondan, ko se je odpravljal na Uskovnico s smučmi, je omenil, da bo po enotedenskem tečaju republiško tekmovanje. Če bo tudi on tekmoval, pa da še ne ve. Mogoče bo poskusil. Bolj kot kolajne si je želel svežega zraka, izleta v naravo in tistega nepozabnega in neprecenljivega občutka hitrosti po varno steptani in očiščeni strmini, ki se mu že petnajst zim predaja z enakim užitkom.

Z Uskovnice se je vrnil zagorel od sonca in nasmejan od počitka in zmage v smuku. Bil je četrti v smuku na 150 metrov. Če bi to mesto zasedel v teku, bi bil prihodnjo nedeljo spet na »dilcah«. Tokrat v Delnicah, na državnem prvenstvu slepih smučarjev. Republiško prvenstvo na Uskovnici je bilo namreč obenem izbirno tekmovanje za državno srečanje najboljših.

PAVLE JE BIL NAŠ PRVI SLEPI SMUČAR

Zveza slepih že petnajst let prireja smučarske tečaje za svoje člane.

Prvi slepi smučar je bil Pavle Janežič, danes profesor, takrat pa še golobradi dijak, ki je komaj zmoledoval, da je smel s sošolci na večdnevni zimski izlet. Ko so se drugi smučali, je Pavle sedel v planinski koči in šahiral...

Nekoč mu je ob šahovnici delal družbo Tine Košir, in takrat je navidez nepomembna sošolkina pripomba spremenila Pavletove zimske počitnice.

»Škoda, da Pavle ne more smučati,« je rekla glasno kolegici, s katero sta ravnokar prišli v dom, ne da bi opazili priložnostna šahista. Pavle je sunkovito dvignil glavo, Tine pa ga je zagrabil za ramo in ga potegnil s stola:

»Pojdiva, Pavle, smučat.«

Z roko ga je objel okoli pasu in štiri smuči so zdrsnile korakoma po beli ravnini. Čez nekaj dni sta se objeta spustila po strmini...

Glas o Pavletovi smučariji se je med slepimi bliskovito razširil. Dotlej je zima zanje pomenila zanje večmesečno posedanje v zakurjenih ali nezakurjenih prostorih, kdaj pa kdaj kratek sprehod pa hrepenenje po poletju, po morju, ki med zdravimi in invalidi izbriše bolečo razliko.

Tine Košir je nekaj let po tej epizodi s Pavletom postal smučarski učitelj. Avstrijsko metodo smučarskega pouka, namenjeno začetnikom, je prilagodil za slepe na pobudo svojih gojencev. Kot študent psihologije in pedagogike je bil namreč vzgojitelj v ljubljanskem Zavodu za slepo mladino. Zgodbo o Pavletovem smučanju je moral gojencem neštetokrat ponoviti. Čeprav niso povedali, jim je vzbujala samozavest, da so enako sposobni, kakor tisti, ki vidijo, da imajo ravno toliko volje in moči. Včasih pa so še plaho vprašali: »Ali bi tudi mi lahko smučali?«

In tako je Tine Košir z zavezanimi očmi začel prilagajati smučarsko metodo tistim, ki so verjeli, da jih bo naučil smučati.

Kolegi so dvomili v uspeh in še sam je včasih pomislil, da je pregloboko zagazil. Smučarskih tečajev za slepe svet takrat še ni poznal, Tine pa je obljubo izpolnil. Sam si je med prvim tečajem zlomil nogo in smučal samo z eno smučko, toda njegovih petnajst fantov je obvladalo hojo, tek in spust na smučeh.

Ob koncu tečaja so celo tekmovali.

Kdo ve kako, toda novica se je razširila po vsem svetu. Japonska zveza slepih jim je pismeno čestitala k uspehu, za katerega je zvedela iz angleškega časopisja.

MLADINI SO SLEDILI STAREJŠI ZAČETNIKI

Smučanje je zdaj med slepimi invalidi zelo razširjeno Ne samo pri nas, tudi v drugih državah organizacije slepih invalidov prirejajo smučarske tečaje za svoje mladoletne in odrasle člane, manjša, večja in celo mednarodna tekmovanja. Predlanskim je slovenski predstavnik zasedel drugo mesto v tekmovanju za pokal kralja Olafa na Švedskem, in sicer v turistični skupini, ki je tekla na 15 kilometrski progi.

Medtem ko v drugih državah dajejo prednost teku na varno urejenih progah, podobnih sankališčem za bobe, gojijo naši smučarji tudi spust, nasploh pa so pri tem športu samostojnejši. Na več smučarjev pride en sam spremljevalec oziroma vodnik, ki opozarja na smer vožnje in na reliefne spremembe proge, na Norveškem na primer pa ima vsak smučar svojega spremljevalca. Proge za tek so običajno speljane v krogu, ki ga tekmovalci pretečejo tolikokrat, kot zahteva zvrst tekmovanja — 10 do 25 kilometrov.

NISO VAŽNI TEKMOVALNI USPELI

Tako kot Porentov Dušan tudi drugi invalidni smučarji dajejo prednost rekreaciji pred tekmovalnimi rezultati, čeprav so tudi nanje ponosni. Zimski oddih na smučeh, izleti s smučkami na ramah čez zasnežene planjave in zvečer pesem, šale, kozarček utekočinjenega sonca. In sedem dni temeljito prezračena pljuča in prekrvljena vsaka mišica. Odrasli smučarski tečajniki, povečini zaposleni, skoraj vse stroške sami poravnajo. Kdor si je enkrat samkrat nataknil smuči, si jih naslednjo zimo spet priveže. Smuči so kakor mamilo, ki ti pripne nevidna krila, da se poženeš z vsemi močmi v črnino belih planjav, hitro, čim hitreje, brez tipanja pred seboj — kakor vsi smučarji tega sveta. Ma-

● ŠENTJUR

V Šentjurju bodo zgradili pri kopališču univerzalno asfaltno igrišče za košarko, odbojko, mali nogomet in rokomet. Dvajset tisoč dinarjev bo prispevalo trgovsko podjetje »Merex«, dvajset tisoč pa lesna industrija »Bohor« in TVD Partizan Šentjur. Tu nameravajo zgraditi tudi kotalkališče, ki ga bodo pozimi uporabljali za drsanje. *(pk)*

● ULOVKA

Zelo dobro pripravljena prireditev v okviru delavskih športnih iger v medobčinskem merilu za notranjski bazen v veleslalomu na Ulovki nad Vrhniko je morala zaradi neugodnih vremenskih razmer odpasti. Tekmovanje je preloženo na nedeljo 2. marca.

● IDRIJA

Jutri bo v Idriji medobčinsko tekmovanje v sankanju za Notranjsko in Primorsko. Če bo vreme naklonjeno, bo to ena največjih letošnjih zimskošportnih prireditev na tem območju. Občinski sindikalni svet Idrija organizira sankaško srečanje v počastitev obletnice Zveze sindikatov Jugoslavije. Da bi bila prireditev še bolj privlačna, organizira osnovna sindikalna organizacija Psihiatrične bolnišnice Idrija propagandno nočno sankaško tekmovanje na 400 metrov dolgi progi, ki bo osvetljena. *S. P.*

Boks na tehtnici

Ko pripisujemo telesni kulturi in športu nasploh iz leta v leto večji pomen, imamo pred očmi predvsem zdravstvene vrednote telesnovzgojne dejavnosti. Obenem smo vse bolj strogi in natančni pri ocenjevanju posameznih športov in že sestavljamo tako imenovane »prioritetne lestvice«.

Tako smo si zelo edini v tem, da sodijo po svoji vrednosti prav k vrhu športi kot so smučanje, plavanje, izletništvo, alpinizem itd., ter, da so z gledišča sodobne medicine in s tem zdravja vsakega posameznika, nekatere športne panoge — nepriporočljive.

Mednje danes vse bolj pogosto uvrščamo tudi boks, čeprav ima ta panoga še vedno zelo številne ljubitelje, seveda ne med tekmovalci, ampak med — gledalci.

Poglejmo, za kaj gre. Klasična zmaga nastopi v boksu takrat, kadar spravi eden borcev svojega nasprotnika z udarci pesti na tla vsaj za deset sekund. To se imenuje knockout (k. o.), ki pomeni za poraženca krajšo ali daljšo nezavest ter težko možgansko poškodbo, ki pušča trajne posledice. Zagrebški kirurg dr. Miroslav Grujić je pri svojem dolgoletnem proučevanju posledic boksa in opazovanju številnih svojih pacientov — boksarjev dognal, da je vsak boksar po treh do štirih k. o. telesni in duševni invalid. Vsak k. o. pomeni namreč pretres možganov, to je težko telesno poškodbo...

Vsem, ki gledajo z nezaupanjem na dosežke sodobne medicine, so danes seveda na voljo žalostne številke in statistike, ki govore o žrtvah v ringih.

Marsikdo se ob vsem tem razumljivo sprašuje, kako to, da narašča število žrtev na račun aktivnosti, ki jo imenujemo šport oziroma razvedrilo? Odgovor ni težak. Dobro namreč vemo, da pri boksu marsikdaj vse zavisi od udarca. In ker daje sodobni trening največ poudarka prav vajam, ki krepijo človekove mišice, je razumljivo, da je udarec v boksu vse močnejši, včasih že — smrtonosen. Tako strokovnjaki trdijo, da znaša moč udarca boksarja polvelter kategorije (do 63,5 kg) že 300 kilogramov! To pa je vsekakor več kot dovolj za najtežjo možgansko poškodbo, mar ne...?

In medtem ko se pri nas šele pogovarjamo o vrednotah boksa, v najnaprednejših deželah ta disciplina vztrajno izumira. Tako smo pred dnevi zvedeli, da je švedsko pravosodno ministrstvo izdalo predlog zakona o prepovedi profesionalnega boksa. V parlamentu te severne države se celo pogovarjajo o popolni prepovedi boksa, saj se mnogi zavzemajo za to, da bi boks povsem črtali z dnevnega reda.

Značilno ob vsem tem je tudi to, da predvideva predlog o prepovedi boksa na Švedskem zelo ostre kazni, tako za organizatorje kot same tekmovalce. Minimalna kazen naj bi bila šest mesecev zapora, predvidene denarne kazni za organizatorje pa so več kot drastične.

Seveda se danes marsikomu upravičeno vsiljuje vprašanje, zakaj pri nas sploh še vzdržujemo in podpiramo boks. Odgovor ni najlažji. Zdi se pa, da zato, ker o tem sploh ne premišljujemo, ker smo boks pa še vrsto drugih športov (za katere nimamo niti pogojev za vadbo niti veselja med mladino) enostavno prevzeli od sosedov in jih — obdržali. A. ULAGA

VELEBLAGOVNICA
nama
LJUBLJANA

- priporoča potrošnikom hiter, sodoben in cenen nakup vseh potrebščin, za sebe, za družino, za dom in za gospodinjstvo;
- potrošnikom nudi blago na obročno odplačevanje;
- za tuje kupce je v hiši menjalnica.

Potrošniki lahko izbirajo blago v poslovalnicah:
TRGOVSKA HIŠA, Ljubljana, Tomšičeva 2
BLAGOVNICA S STANOVANJSKO OPREMO, Ljubljana, Wolfova 1
KONFEKCIJA ELITA, Ljubljana, Čopova 7
BLAGOVNICA NAMA, Škofja Loka, Kidričeva ulica 1 a

Ostanite zdravi

Na lastni koži sem morala občutiti, kako hudo je, če si priklenjen na posteljo in nimaš nikogar, ki bi ti redno pospravljal, kuhal ali vsaj prinašal hrano, da sem se začela resneje zanimati za nego bolnikov na domu in strežniško pomoč pri nas.

Zvedela pa sem več o tem, kako naj bi bili ti dve obliki pomoči organizirani, da bi bolnik čimprej ozdravel, kot o dejanski pomoči. Strokovna nega bolnika na domu je sestavni del zdravstvenega varstva, toda če verjamete ali ne — Zdravstveni dom Ljubljana, ki skrbi za zdravje 200.000 občanov iz petih ljubljanskih občin, ima samo 12 patronažnih sester in 3 bolniške strežnice, ki se ukvarjajo z domačo nego bolnikov.

TUJI ZGLEDI, KI PREMALO VLEČEJO

V ZDA so nego bolnikov na domu začeli organizirati že pred dobrimi dvajsetimi leti. V bolnišnicah jih zadržujejo samo toliko časa, dokler je nujno potrebno. Ne toliko zaradi varčevanja, kot zato, ker se pač vsak bolnik doma psihično bolje počuti. Vendar pa bolnišnica še naprej skrbi, da odpuščeni bolnik dobi tudi doma ustrezno zdravstveno pomoč in postrežbo. Podobno skrbijo v Švici za bolnike, ki ležijo doma, še prav posebno za starejše.

V Angliji, kjer je domača nega bolnikov zelo razvita, obstaja pri zdravstveni službi poseben organ — Komite za domačo nego in zdravljenje — ki je sestavni del izvenbolnične službe in mu je priključena tudi patronažna služba.

Enako ali še večjo pozornost posvečajo bolnikom, ki ležijo doma, v skandinavskih državah. Na Danskem so imeli 1964. leta 4000 bolniških strežnic samo za te bolnike.

PRI NAS VELIKO TEORETIZIRANJA IN MALO DEJANJ

Medicinska sestra **Marija Miloradović**, ki ji je v združenem Zdravstvenem domu Ljubljana zaupano vodstvo patronažne, babiške in strežniške službe, je v enem izmed svojih zadnjih poročil takole opisala nego bolnikov na domu:

»K bolnikom, ki se zdravijo doma, prihajajo le zdravniki, ne pa tudi zdravstveni delavci, ki bi jih strokovno negovali. Za strokovno nego bolnikov smo napravili zelo malo ali nič. Sprijaznili smo se pač z ugotovitvijo, da drugače ne more biti, ker preprosto ni namenskih sredstev.«

Sestra Miloradovićeva je, resnici na ljubo, v tem poročilu nekoliko pretiravala. Predvsem ne bi smela zapisati, da s m o za nego bolnikov na domu zelo malo naredili, ampak, da s o. Ta pomoč je namreč v Mostah prav po njeni zaslugi najbolje organizirana na področju ljubljanskih občin.

Leta 1963 je Svet za zdravstvo SRS izdal na predlog republiškega zdravstvenega centra »Strokovno navodilo za nego bolnikov na domu«, kjer je natanko popisano vse o tej zadevi: kdo in kako jo organizira, kdo jo vodi, kakšni pripomočki so potrebni in še celo, kdo plačuje in kdo nadzoruje to obliko zdravstvenega varstva.

Zdaj smo v letu 1969 in 200.000 glava Ljubljana ima samo dvanajst patronažnih sester. Resda je večina prebivalstva zdrava, toda če bi zidovi govorili, bi nas presunile zgodbe o samotnih kroničnih bolnikih, ki žive in umirajo v sila žalostnih okoliščinah, če nimajo dobrih sosedov.

ŽE STARIH KRONIČNIH BOLNIKOV JE PREVEČ

Ob tako majhnem številu patronažnih sester so strokovne nege deležni na področju ljubljanskih občin (predvsem mestnih) večidel stari, kronični bolniki, ki žive sami ali z zaposlenimi svojci. V prvem polletju 1968. leta — novejših podatkov ni bilo na razpolago — so te sestre oskrbovale 485 bolnikov in vsakega obiskale povprečno 22-krat v 182 dneh...

Po mnenju sestre Miloradovićeve bi Zdravstveni dom Ljubljana potreboval 39 patronažnih sester za urejeno domačo nego bolnikov, letos pa se bo ta služba okrepila kvečjemu z 8 strokovnimi sodelavkami.

Največji problem so bolniki, ki jih bolnišnice — zlasti Onkološki inštitut — odpuščajo domov samo še umret. Inštitut prepušča te neozdravljivo bolne ljudi terenskim zdravstvenim delavcem, kajti domovi za onemogle so prenatrpani. Celo Dom upokojencev, kjer stane mesečna oskrba 600 novih dinarjev v stolpnici, nekaj manj pa v dependansi na Kodeljevem, ima 70 nerešenih prošenj...

Ta problem je v ljubljanskih občinah, posebno v Centru, kjer je petina občanov upokojencev, še bolj pereč in boleč. Strežniška pomoč je namreč zasilno razvita samo v občini Ljubljana-Moste.

STREŽNIŠKO POMOČ FINANCIRA OBČINSKA SKUPŠČINA

Strežniško pomoč je organiziral nekdaj samostojni zdravstveni dom Moste, in sicer že 1964. leta. Za razliko od strokovne nege bolnikov, ki jo financira Komunalni zavod za socialno zavarovanje, plačuje postrežbo občinska skupščina. Doslej je letno prispevala po 50.000 novih dinarjev, letos pa bo znesek predvidoma povišan na 80.000 dinarjev. Dala pa je tudi denar za nakup zdravstvenih pripomočkov, ki so bolnikom nujno potrebni. V posebnem depoju moščanske enote Zdravstvenega doma Ljubljana so shranjena sobna stranišča, nočne posode, pljuvalniki, blazine itd.

Domala vsi oskrbovanci so starejši ljudje — 87,5 % jih je starih več kot 50 let — in socialno šibki. Če bi ležali po bolnišnicah ali domovih počitka, bi občinski proračun še bolj obremenjevali.

Veliko pa je še v moščanski občini bolnikov, ki prosijo za oskrbo, medtem ko je v drugih ljubljanskih občinah ta problem docela odprt. Rdeči križ poskuša razviti sosedsko pomoč bolnikom, ki je brezplačna, toda uspeva le ob akutnih ali lažjih starostnih obolenjih, medtem ko za težje kronične bolnike članstvo ni pripravljeno prevzeti sicer humanih, vendar napornih obveznosti. Vsakdo, ki živi v vrtiljaku mestnega življenja, ima sam s seboj in s svojci preveč skrbi, ko se vrne z dela. Poklicnih gospodinj pa je vedno manj. Te namreč najraje pomagajo bolnikom. In mladi člani Rdečega križa, ki pa bolnikom opravljajo le manjše usluge: prinašajo kurivo, hrano, časopisje, jim berejo...

VEČ POTENCIALNIH FINANCERJEV

Finančna sredstva za primerno nego in strežbo bo treba zbrati. Tako menijo na Glavnem odboru Rdečega križa, v Domu upokojencev in zdravstveni delavci iz patronažne službe. Preprosta primerjava stroškov pri domači negi bolnikov in stroškov, če bi ti bolniki ležali po bolnišnicah, dokazuje, da je vzdrževanje bolnikov doma cenejše in prihranja tudi sredstva zdravstvenega sklada.

Dva potencialna plačnika sta torej že odkrita: občinska skupščina in komunalni zavod za socialno zavarovanje. Če bi poskrbeli še za nego in strežbo zaposlenih delavcev in njihovih svojcev, bi se število financerjev povečalo.

Koliko dalj traja zdravljenje in odsotnost z dela, če zavarovanec, ki bi moral strogo ležati, vstaja, da si kuha in pospravi. Koliko porodnic, ki niso potrebne zdravstvene nege, pač pa gospodinjske pomoči, si nakoplje razne kronične bolezni, ker prehitro primejo za gospodinjska dela. In koliko delovnih dni izgube matere, ker jih bolezen najbližjih svojcev priklepa na dom in jim predpisi dajejo tudi pravico do denarnega nadomestila za odsotnost z dela.

Za prvih trideset dni izplačujejo hranarino same delovne organizacije in prav gotovo jim ni vseeno, če se bolnik po nepotrebnem dolgo zdravi ali če zdrava delavka ostaja doma zaradi bolnih otrok, ker je nihče ne more nadomeščati. Trpi produktivnost in izdatki za hranarine so večji.

Argumenti za urejeno oskrbovanje mladih in starih bolnikov po zasebnih stanovanjih so na dlani: človekoljubni in gospodarski. Žensk, ki bi jih z ustreznimi težaji na hitro usposobili za to službo po temeljiti proučitvi njihovih moralnih kvalitet, tudi ne manjka. Po mojem v Ljubljani primanjkuje samo malo več tako vztrajnih in vsestransko razumevajočih ljudi, kot je sestra Marija Miloradović.

Ob koncu naj še povem, da na obravnavanem področju ni povsod tako malo zorane ledine. V kranjski Iskri, jeseniški železarni pa v Mariboru in še kje drugje, so bolj humani do bolnikov in gospodarneje obračajo denar za zdravstveno varstvo.

MARIOLA KOBAL

Nepočesane misli

Ptujsko kurentovanje je okrnil sneg.

V vseh drugih naših mestih pa je bilo letos dosti manj pustnih šem, kot prej. Ne vemo, ali je na to vplivala izdelava zaključnih računov za minulo leto ali kaj drugega.

No, vsekakor med redkimi šemami, ki smo jih na pustni torek srečevali na ulicah Ljubljane, so bile najbolj posrečene šeme, ki so si jih omislili trije mladeniči.

Napravljeni so bili namreč v tri komunalne delavce in, če ne bi bili nekoliko pobarvani po obrazu, ki jih prav lahko zamenjali za prave delavce »Snage« ali »Kanalizacije«. S seboj so prenašali tudi blizu pet metrov dolgo leseno lestev.

Srečali smo jih pred kinom Komuna, ko so pravkar prislanjali lestev ob zid. Številni ljubljanski »firbci« so bili prepričani, da bodo odigrali sceno »podoknica«. Toda ne. Tisti, ki se je povzpel po lestvi, je pričel s časopisnim papirjem čistiti hišno številko.

Tako smo spoznali, da so resno seznanjeni s perečo komunalno problematiko Ljubljane. Kajti prav te dni smo v časopisju lahko večkrat prebrali poročila o pomembnih sklepih v zvezi s hišnimi tablicami, na katerih so hišne številke. Šlo je za opozorila o tem, da nora imeti vsaka hiša tablico s hišno številko in da morajo biti omenjene tablice dovolj vidne, se pravi očiščene.●

Ko so trije »komunalci« delo uspešno končali na veliko zadovoljstvo gledalcev in ko smo menili, da se bodo lotili novega dela, sta jim dva miličnika to odsvetovala.

Šeme so se radovednežem priklonile in verjetno odšle reševat komunalne probleme v kako drugo ljubljansko občino.

(Za bralce izven Ljubljane: kino Komuna je namreč v občini Ljubljana-Center.)

Med radovedneži sta bila tudi D. D. in M. Ž.

PODOBE NAŠEGA ČASA

»Vse več sredstev prehaja v materialno pristojnost neposrednih proizvajalcev in njihovih samoupravnih asociacij. Združeno delo je osnova...« (odlomek iz govora)

* * *

— Sedite, tovariš Porenta! pokaže direktor s široko kretnjo naslanjač. Nato odpre škatlo cigaret na mizi: — Bi eno?

— Hvala, tovariš direktor! Le kaj ima danes lisjak takega za bregom, da ne kaže zob! pomisli Porenta, ko prižiga.

— Hotel sem zvedeti, kaj imate jutri pod RAZNO. Če se kaj kuha, sem menda ja jaz prvi tu, če so pa drobnjarije, me ne zanima!

Predsedniku sindikata odleže: — Nič takega ni, tovariš direktor, brez skrbi, nič se ne kuha. Gre za čisto našo, sindikalno zadevo: pet iz orodjarne in trije iz skladišča gredo v pokoj, pa sem dal na dnevni red problem poslovitve...

— Kaj pa mislite napraviti?

— Tako kot doslej: vsakemu bi dali šopek nageljnov in uro. Dobro bi bilo, če bi imel kdo tudi prigodni govor. Mislil sem nase, pa kaj, ko ne znam vedno najti prave besede za takšne stvari. Zato sem mislil, da bi se morda zbrali kje v gostilni; tam se človeku prej jezik razveže, pa tudi bolj domače je. Če bi pa hoteli vi govoriti, tovariš direktor...

— O nikar, je pa že bolj prav, če to stvar sindikat uredi. Nikar ne govorite, da ne znate! Kaj pa zadnjič, ko ste ustavili stroje in potem, ko so prišli z občine. Če je sindikat tisto kričanje in tožarjenje zmogel, bo najbrž tudi tej poslovitvi kos. Imate zadosti v blagajni?

— Saj to je tisto: za vino in klobase bi še bilo, za ure pa ni...

— Aha, zdaj šele razumem, v katerem grmu tiči zajec! Takole ste mislili: če bo direktor zraven, ne bo mogel biti umazan. No, zraven ne bom, ker je to vaša stvar, vi pa ste mi jo zadnjič zakuhali; umazan pa tudi ne bom, rekel bom jutri kakšno besedo za sindikat na delavskem svetu, ko bomo razporejali lanska sredstva. Le enkrat je poslovitev: zakaj bi ljudje po krivem trpeli, ko jih pa vi šuntate?

— Samo od sebe je izbruhnilo, tovariš direktor. Tudi jaz sem izvedel šele...

— Vem! Ampak stopili ste na njihovo stran, meni pa obrnili hrbet. Če bi ne imel zunaj prijateljev, kdo ve, kako bi se vse to končalo. Pa pustiva to! No, kakor sem rekel: denar bo, a govor in vse druge ceremonije so vaša stvar. Mislim pa, da bo najbolj prav, če ne bo prehudega pompa: poslovitev organizirajte v internem krogu, kot ekonomska enota, ne širše! Tudi mi v vodstvu urejamo stvari na takšen način. Se strinjate?

— Prav, tovariš direktor!

* * *

— Tovarišica Marica, koliko je še na lanskem reprezentančnem?

— Milijon osemstopetdeset!

— Tovarišica Angelca, rezervirajte, prosim, za soboto zvečer v hotelu »Medved« gornji salon. Za koliko? Za cirka trideset ljudi. Ja, kolegij plus nekaj poslovnih partnerjev! Bova še pogledala, katere! Jasno, z orkestrom, kako pa drugače!? Aha, še nekaj. Naj gre kurir k »Elektro« po naročeno! Naj pazi, notri je televizor na baterije. Ček bo dobil pri Marici. Ja, za Blaža je. Da, da, odhaja, škoda je fanta! Pa kaj, ko ga po vsej sili hočejo gor. Ne branim mu, saj nam bo lahko še močno koristil. Kaj se ve, kaj vse lahko še pride. Saj pridete tudi vi, Angelca, ne? Na vas vsekakor računam!

VINKO BLATNIK

Poslovitev

PORTRETI IN SREČANJA

‚Moja punčka‘

»Z ANO ŠTRUKLJEVO se pogovarjajte, pridna delavka je,« mi je svetoval vodja kadrovske službe v ljubljanski »Kartonažni tovarni«. »Mati samohranilka je in lepo skrbi za svojo punčko.«

V tovarno sem prišel nekaj minut pred drugo uro. Ana Štrukljeva me je že čakala. Bila je oblečena v modro delovno obleko.

»Pri izsekovalnem stroju delam, vlagalka sem,« se je predstavila. Sedla sva.

Vprašal sem jo: »Ali že dolgo delate v ljubljanski ‚Kartonažni tovarni‘?«

»V Kartonažno tovarno sem prišla pred dvajsetimi leti. Takrat sem končala osnovno šolo, brat je hodil še na srednjo tehniško šolo in mama naju ni mogla obeh šolati. Morala sem se zaposliti. Takrat za delo še ni bilo tako hudo: na voljo sem imela kar pet različnih služb. Odločila sem se za delo v ‚Kartonažni tovarni‘ in sem tukaj ostala. Ni dobro pogosto menjati službo, delati pa je treba tako povsod,« je rekla.

»Sedaj po dvajsetih letih mate verjetno lažje delo, kot takoj, ko ste prišli?«

»Delo v naši tovarni je sedaj sploh lažje: veliko novih in modernih strojev že imamo. Drugače pa delam sedaj na težjem delovnem mestu. Takole je: težje je delo, bolje je plačano. Denarja pa ni nikoli preveč!«

»Povedali so mi, da imate hčerko,« sem nadaljeval.

»Da, v drugi razred osnovne šole hodi.«

»Danes bo kosila bolj pozno, ker vas zadržujem, ali ne?« sem se opravičil.

»Skupaj z mojo mamo živimo, ona nama kuha. Letos imava s hčerko enak turnus. Takrat, kadar jaz delam, je ona v šoli in skupaj sva prosti. Če bi ne imela mame, ne vem, kako bi bilo. Bližnji vrtec je poln, novega pa še ne bodo tako kmalu sezidali. Kolezija je zelo zapostavljen mestni predel,« je odgovorila.

Zanimalo me je: »Kaj boste počeli danes popoldne?«

»Ko bom prišla domov, bom jedla in nato pospravila stanovanje. Potem bova s hčerko napisali domačo nalogo, brali bova knjigo ‚Racko in Lija‘. Moja punčka nič kaj rada ne bere in ji zato kupujem pravljice, nato pa bova šli še za eno uro na sprehod. V privatni hiši stanujemo in punčka se ne sme igrati na dvorišču. Na cesto je ne pustim, nobenega otroškega igrišča ni blizu, ves dan pa tudi ne more biti v zaprtem prostoru. Mogoče bova šli danes ven s sankami. Zvečer bom pa gledala televizijo.«

In minil bo dan. Eden podoben drugemu, teden tednu in leto letu, sama tako pravi.

»Poleti je drugače, takrat ima hčerka počitnice in jaz dopust. Vsako leto greva na morje. Naša tovarna ima lasten počitniški dom v Fiesi, včasih pa greva tudi skupaj z mojim bratom na počitnice v Omišalj. Tam imajo počitniški dom železničarji.«

»Pravite, da stanujete v privatni hiši, kakšno stanovanje pa imate?« sem vprašal.

»V dvosobnem stanovanju živimo, v kleti. Za boljše stanovanje sem prosila že v službi in na občini, pa ga nimajo. Saj vem, dosti je še ljudi, ki živijo v slabših stanovanjih kot mi, vseeno bi pa nekoč le rada imela svoje stanovanje. Z veseljem bi ga opremila, zase in za svojo punčko.«

»Kaj je vaša velika želja?«

»Da bi bila punčka pridna v šoli, da ne bi končala samo osemletke, da se ji v življenju ne bi bilo potrebno tako mučiti za kruh, kot se moram jaz. Vsaj do svojega poklica mora priti, če bo pa hotela postati še kaj več, ji bom rada pomagala. Rada bom delala zanjo, čeprav v tovarni ne zaslužim veliko. Za 80 tisočakov moram narediti že dosti nadur, ponavadi zaslužim manj. Delati pa sem navajena,« je še rekla.

Ura je bila skoraj tri. Šla je domov, kjer jo čaka njena punčka, da skupaj napišeta domačo nalogo.

MATJAŽ VIZJAK

ZA VAŠ TRANZISTOR GRE!

BATERIJE za tranzistorje

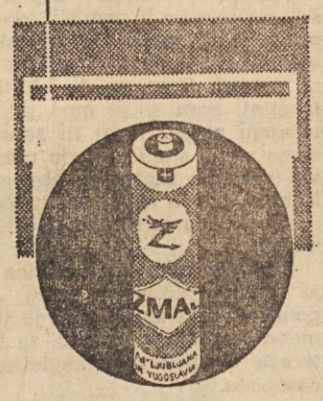

- specialno za transistorje nova baterija SUPER PL po angleški licenci VIDOR
- 50 % daljša življenjska doba
- plastična prevleka onemogoča izločanje kisline
- izredno natančne mere
- elektronska kontrola kvalitete

TOVARNA BATERIJ ZMAJ LJUBLJANA